

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

Jolita Venckutė

Edukologijos magistrantūros studentė

**IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGŲ IR ŠEIMOS
BENDRADARBIAVIMO TOBULINIMAS:
ATVEJO ANALIZĖ**

Magistro darbas

Mokslinė vadovė

doc. dr. Asta Širiakovienė

Šiauliai, 2010

Darbas originalus Jolita Venckutė
(Studento parašas)

TURINYS

SANTRAUKA	3
SUMMARY	5
IVADAS	7
1. MOKSLINĖS, PEDAGOGINĖS IR PSICHOLOGINĖS LITERATŪROS APŽVALGA	11
1.1. Šeima kaip tyrinėjimų objektas: samprata, funkcijos, požymiai	11
1.1.1. Šeimos auklėjamosios funkcijos esmė	13
1.1.2. Auklėjimo stiliaus įtaka vaiko ugdymui.....	16
1.2. Ikimokyklinio ugdymo pedagogo samprata ir funkcijos.....	21
1.3. Ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimo samprata ir esmė.....	25
1.3.1. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir šeimos bendradarbiavimo formų įvairovė	28
1.3.2. Ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimo problemos	32
2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGŲ IR ŠEIMOS POŽIŪRIS Į BENDRADARBIAVIMO TOBULINIMĄ	36
2.1. Tyrimo metodika, organizavimas ir imties charakteristika	36
2.2. Šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūrio į bendradarbiavimą rezultatai ir semantinio turinio analizė.....	40
2.3. Šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūris į bendradarbiavimo tobulinimo galimybes ir bendradarbiavimo krypčių semantinis turinys.....	46
IŠVADOS	64
REKOMENDACIJOS	66
LITERATŪRA	68
PRIEDAI	74

SANTRAUKA

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGŲ IR ŠEIMOS BENDRADARBIAVIMO TOBULINIMAS: ATVEJO ANALIZĖ

Magistro baigiamajame darbe nagrinėjamas šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimas. Bendradarbiavimas – tai sudėtingas ir skirtingai ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir šeimos suprantamas procesas. Šeima ir pedagogai yra dvi jėgos, labiausiai priartėjusios prie vaiko, ir veikiančios viena kitą. Tiriamas ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir šeimos požiūris į bendradarbiavimo tobulinimą.

Tyrimo objektas. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir šeimos bendradarbiavimo tobulinimas.

Hipotezė. Tikėtina, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir šeimų požiūris į bendradarbiavimą skiriasi, o tai apsunkina jo optimizavimą.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir šeimų bendradarbiavimo tobulinimo galimybes.

Uždaviniai:

1. Išanalizuoti bendradarbiavimo sampratą, ją įtakojančius veiksnius bei reikšmingumą.
2. Išryškinti ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo problemos aktualumą.
3. Empirinio tyrimo metu identifikuoti skirtingą tėvų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūrį į bendradarbiavimą, jo reikšmingumą.
4. Ištirti šeimų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimo ypatumus.
5. Remiantis teorinių šaltinių analize ir empirinio tyrimo duomenimis pateikti rekomendacijas tėvų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimo optimizavimui.

Tyrimo metodologija. Tyrimas grindžiamas konstrukcinės sąveikos teorija (Vabalas – Gudaitis, 1987), kuri leidžia geriau suvokti šeimos ir pedagogų atliekamas funkcijas ugdymo institucijose, remiantis konstruktyviu bendravimu. Pagal šį principą pabrėžiama sąveikos narių (šeimos – pedagogų) lygybė, kiekvieno nario vienoda vertė.

Tyrimo imtis ir organizavimas. Tyrime dalyvavo 147 Šiaulių miesto ikimokyklines įstaigas lankančių vaikų tėvai (globėjai) ir 55 ikimokyklinio ugdymo pedagogai. Respondentams pateiktos anketos, kuriomis siekiama atskleisti tėvų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūrį į bendradarbiavimo tobulinimą.

Išvados. Pedagogai ir tėvai pritaria bendradarbiavimo reikalingumui. Tačiau pastebima, kad tėvai mano esantys mažiau, nei pedagogai atsakingi už bendradarbiavimo tobulinimą ir optimizavimą. Esamą padėtį tarp pedagogų ir šeimos tėvai vertina teigiamai, tačiau

bendradarbiavimui neskiria pakankamai dėmesio. Pedagogai išreikšdami nuomonę, kad bendradarbiavimas yra labai reikalingas, patys prisiima daugiau iniciatyvos, numato bendradarbiavimo tobulinimo galimybių.

Darbo struktūra: Darbą sudaro santrauka, summary, įvadas, 2 skyriai, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas ir priedai. Magistro darbe pateikta 6 lentelės, 15 paveikslų. Bendra apimtis 74 psl.

SUMMARY

IMPROVEMENT OF COOPERATION BETWEEN PRESCHOOL EDUCATIONAL PEDAGOGUES AND FAMILY: CASE ANALYSIS.

Cooperation between family and preschool educational pedagogues is analysed in this master thesis. Cooperation is a complex process perceived by preschool educational pedagogues and family in a different way. Family and pedagogues are two powers approaching a child in the closest manner as well as influencing each other. Therefore, attitude by preschool educational pedagogues and family toward the improvement of cooperation is analysed.

Object of the research. Improvement of cooperation between preschool educational pedagogues and family.

Hypothesis. It is likely that attitude by preschool educational pedagogues and family toward the improvement of cooperation is different and this aggravates its optimization.

Aim of the research is to ascertain opportunities for the improvement of cooperation between preschool educational pedagogues and family.

Tasks:

1. To analyse a concept of cooperation, factors affecting the latter and their significance.
2. To accentuate relevance of the problem related to the cooperation between preschool educational pedagogues and family.
3. In the course of the empirical research, to identify a different attitude by parents and preschool educational pedagogues toward cooperation and its significance.
4. To analyse singularities of the cooperation between families and preschool educational pedagogues.
5. Referring to the analysis of theoretical sources and the data of empirical research, to provide recommendations for the optimization of the cooperation between parents and preschool educational pedagogues.

Research methodology. The research is based on the constructional interaction theory (Vabalas – Gudaitis, 1987) which allows to better understand the functions performed by family and pedagogues in educational institutions referring to constructive cooperation. According to this principle, equality of the interaction members is emphasized along with equal value of every member.

Organisation and volume of the research. In total, 147 parents (caretakers) of children attending preschool institutions of Šiauliai city and 55 preschool educational pedagogues took part in the research. The respondents were provided with questionnaires with

the help of which it was striven to reveal the attitude by parents and preschool educational pedagogues toward the improvement of cooperation.

Conclusions. Pedagogues and parents agree to the necessity of cooperation. However, it is observed that parents suppose they are less responsible for improvement and optimization of the cooperation. Parents assess the current situation between pedagogues and family in a positive manner; however do not pay enough attention to the cooperation. Pedagogues when expressing their opinion suppose that the cooperation is very important, they take more initiative themselves and foresee opportunities for the improvement of cooperation.

Structure of the thesis: the thesis comprises a summary, introduction, 2 chapters, conclusions, recommendations, list of references and appendices. In total, 6 tables, 15 pictures are provided in this master thesis. Total amount 74 pages.

IVADAS

Darbo aktualumas. Glaudus bendradarbiavimas su šeima įtakoja ugdymo proceso kokybę. Siekiant bendradarbiauti, būtina aptarti veikos tikslą, išsiaiškinti, ką tas tikslas reiškia kiekvienam dalyviui; kartais vietoje bendradarbiavimo vyksta tik lygiagretus darbas arba dirbama tik toje pačioje vietoje, bet ne kartu (Butkienė, Kepalaitė, 1996). Svarbu teisingai suvokti bendradarbiavimo esmę. Klaidingai suprantamas bendradarbiavimas gali sąlygoti nesusikalbėjimą, atsainumą ir ugdymo fragmentiškumą (Gevorgianienė, 2003). Vienas iš demokratinės institucijos požymių – jos narių nuomonės išklausymas ir įjungimas į bendruomenės valdymą. Tokiu būdu formuojant ikimokyklinio ugdymo vaikystės koncepciją, būtina atsižvelgti į tėvų poreikius. Ikimokyklinio ugdymo paskirtis ne tik ugdyti ir globoti vaikus, bet ir teikti švietimo pagalbą ugdytinių tėvams.

Užsienio pedagoginėje literatūroje (Ainscow, Muncey, 1989) pabrėžiama, kad pedagogai tėvus gali suprasti įvairiai: kaip kliūtį (pedagogai gali manyti, kad tėvų abejingumas vaiko ugdymui trukdo jo pažangai); kaip išteklius (tėvai – potencialūs jų pagalbininkai, pavyzdžiui, padeda vaikui namie mokytis skaityti); kaip partnerius (pedagogas gali pajusti, kad su tėvais galima dirbti kaip lygūs su lygiais, nebūtinai tik kaip profesionalui su klientais, pavyzdžiui, kartu organizuoti ugdymo procesą); kaip vartotojus (kai kurie tėvai įsivaizduoja, kad darželis jiems teikia paslaugas, todėl mano turį teisę reikšti nepasitenkinimą, jei nepateisinami lūkesčiai). Pasak prof. R. Želvio (2003), šie užsienio pedagoginėje literatūroje nurodyti tėvų vaidmenys tinka ir Lietuvai. Lietuvoje dažniau ikimokyklinio ugdymo įstaigos bei mokyklos vaikų tėvus laiko kliūtimi ir materialiniais pagalbininkais, retai – partneriais ar vartotojais.

Vaikų auklėjimo šeimoje ir ugdymo įstaigoje klausimais rašė pedagogai ir psichologai: A. Maceina (1990), S. Šalkauskis (1992), J. Vabalas – Gudaitis (1983), K. Miškinis (1993), J. Jovaiša (1995), R. Želvys (1995), V. Černius (1993), B. Bitinas (2000, 2004).

Minėtas problemas analizavo ir kitų šalių pedagogai, psichologai: D. Hopkins (1998), D. Fink, L. Stoll (1998), G. Morris, B. Everard (1997).

Daug dėmesio ikimokyklinio ugdymo klausimams skiria: R. Braslauskienė, I. Vaitkienė (2004), R. Kontautienė (2000), J. Litvinienė (2002), I. Jonutytė, A. Budreikaitė (2004), B. Bitinas (2000), A. Juodaitytė (2003), (2000), E. Jurašaitė (1999), G. Šeibokienė (1999) ir kiti.

Problema: Lietuvoje atlikta tiriamųjų darbų apie ikimokyklinio ugdymo pasirinkimo galimybes Lietuvoje (2004), ikimokyklinio ugdymo įvairovę (2008). Atlikta tyrimų, nagrinėjančių pedagogų bendravimo galimybes su šeima (Kontautienė, 2000; Miltinienė, 2005), tėvų nuostatas į bendradarbiavimą su ikimokyklinio ugdymo pedagogais (Ušeckienė, 2002) ir

kiti. Šių tyrimų išvados parodė, kad pedagogai palaiko bendradarbiavimo idėjas, pripažįsta svarbų specialistų ir tėvų vaidmenį.

Mažai kalbama apie šeimos požiūrį į bendradarbiavimą su ikimokyklinio ugdymo pedagogu, kokios bendradarbiavimo galimybės, kaip jas suvokia ugdytinių šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogai.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogų teigimu, sudėtinga dirbti su tėvais dėl jų neigiamo požiūrio į pedagogą (vyksta nesusikalbėjimas). Kyla klausimas, ar bendradarbiavimą ugdytinių šeimos ir pedagogai supranta taip pat? Ar šeimoms netrūksta iniciatyvos bendradarbiaujant su pedagogais? Todėl tiriamas ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir šeimos požiūris į bendradarbiavimo tobulinimą.

Tyrimo objektas. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir šeimos bendradarbiavimo tobulinimas.

Hipotezė. Tikėtina, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir šeimų požiūris į bendradarbiavimą skiriasi, o tai apsunkina jo optimizavimą.

Tyrimo tikslas. Išsiaiškinti ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir šeimų bendradarbiavimo tobulinimo galimybes.

Uždaviniai:

6. Išanalizuoti bendradarbiavimo sampratą, ją įtakojančius veiksnius bei reikšmingumą.
7. Išryškinti ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo problemos aktualumą.
8. Empirinio tyrimo metu identifikuoti skirtingą tėvų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūrį į bendradarbiavimą, jo reikšmingumą.
9. Ištirti šeimų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimo ypatumus.
10. Remiantis teorinių šaltinių analize ir empirinio tyrimo duomenimis pateikti rekomendacijas tėvų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimo optimizavimui.

Tyrimo metodologija. Tyrimas grindžiamas konstrukcinės sąveikos teorija (Vabalas – Gudaitis, 1987), kuri leidžia geriau suvokti šeimos ir pedagogų atliekamas funkcijas ugdymo institucijose, remiantis konstruktyviu bendravimu. Pagal šį principą pabrėžiama sąveikos narių (šeimos – pedagogų) lygybė, kiekvieno nario vienoda vertė.

Siekiant išsiaiškinti šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimą ir jo tobulinimo galimybes, remiantis tėvų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūriu, buvo atliekamas kiekybinis tyrimas, turintis kokybinio tyrimo elementų. Naudotas anketinės apklausos metodas.

Apibendrinus šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimo teorinius aspektus, buvo sudarytas tyrimo instrumentas – anketa.

Vykdamt apklausą buvo vadovautasi geravališkumo, etiniais bei teisiniais tyrimo principais, nesiekiant padaryti moralinės žalos bei užtikrinant tyrimo duomenų anonimiškumą. Patys tiriamieji turėjo teisę apsispręsti ar dalyvauti apklausoje.

Tyrimo metodai:

Teoriniai: mokslinės, pedagoginės, psichologinės literatūros analizė.

Empiriniai: klausimynai, skirti Šiaulių miesto ikimokyklinių įstaigų ugdytinių tėvams ir ikimokyklinio ugdymo pedagogams, siekiant išsiaiškinti požiūrį į bendradarbiavimo tobulinimą (anketinė apklausa).

Statistiniai: anketinių duomenų statistinė analizė, tyrimo duomenų grupavimas, apibendrinimas ir lyginimas, grafinis duomenų pavaizdavimas, naudojant statistinės analizės SPSS (*Statistical program for social sciences*) 14.0 programos versiją ir Microsoft Office Excel 2003 programinę įrangą atlikta kiekybinė aprašomoji statistinė analizė.

Kokybiniai: atsakymų analizė, skirta ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir ugdytinių tėvų požiūriui į bendradarbiavimą atskleisti. Vadovaujantis V. Jakavičiaus (1998) ir B. Bitino (2006) metodinėmis rekomendacijomis, respondentų atsakymai, išreiškiantys tą pačią mintį, sugrupuoti į kategorijas ir pateikti ryškesni jų pavyzdžiai.

Tyrimo imtis ir organizavimas. Tyrimas atliktas 2009 m. kovo mėn. Tyrime dalyvavo 147 Šiaulių miesto ikimokyklinės įstaigas lankančių vaikų tėvai (globėjai) ir 55 ikimokyklinių įstaigų pedagogai. Respondentams pateiktos anketos, kuriomis siekiama atskleisti tėvų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūris į bendradarbiavimo tobulinimą.

Darbo etapai:

1. Pirmame etape (2009 m. gruodžio – 2010 sausio mėnesiai) – mokslinės literatūros paieška, jos studijavimas. Analizuojama sociologinė, psichologinė, pedagoginė literatūra. Tyrimo instrumento sudarymas.

2. Antrame etape (2010 m. kovo 15 – balandžio 1 dienomis) – tyrimo atlikimas Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose.

3. Trečiame etape (2010 balandžio- gegužės mėn.) atlikta empirinio tyrimo kiekybinė ir kokybinė analizė, išvadų formavimas ir rekomendacijų parengimas.

Darbo reikšmingumas. Nuo 1994 m. kaip vienas svarbesnių Lietuvos švietimo uždavinių, minimas ugdymo institucijų, yra bendravimas ir bendradarbiavimas su tėvais. Ypač aktuali ugdymo veiksmų ir veikėjų sąveika, kurios dalyviai – ugdymo objektai ir ugdymo subjektai – labai reikšmingi. Šeima ir pedagogai yra dvi jėgos, labiausiai priartėjusios prie vaiko, ir veikiančios viena kita.

Darbo struktūra: Darbą sudaro santrauka, summary, terminų žodynėlis, įvadas, 2 skyriai, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas ir priedai. Magistro darbe pateikta 6 lentelės, 15 paveikslų. Bendra apimtis 74 psl.

1. MOKSLINĖS, PEDAGOGINĖS IR PSICHOLOGINĖS LITERATŪROS APŽVALGA

1.1. Šeima kaip tyrinėjimų objektas: samprata, funkcijos, požymiai

Apie šeimą rašė dauguma Lietuvos pedagogų, nes asmenybės ugdymas įvairiose švietimo įstaigose glaudžiai siejasi su ugdymu šeimoje – tad be šeimos veiksnių analizės neįmanoma įvertinti ugdomojo poveikio (Rupšienė, 2001). Edukologai (Z. Bajoriūnas (1997), J. Uzdila (2001), J. Litvinienė (2002), K. Miškinis (1993) ir kt.) išsamiai tyrinėjo šeimos ugdomąją funkciją ir atskleidė sėkmingo vaikų ugdymo šeimoje sąlygas. Kai kurie iš jų šeimos problemas nagrinėjo kitų tyrinėjimų kontekste ir tuo praturtino šeimotyrą (L. Jovaiša (1995), St. Dapkienė (2002) ir kt.). Šeimos psichologų (A. Gučo (1990), G. Navaičio (1998)) tyrinėjimai reikšmingi tuo, kad atskleisti šeimos gyvenimo psichologiniai aspektai.

Šeima- žmonių grupė, susidedanti iš tėvų, vaikų (kartais ir artimų giminaičių), gyvenančių kartu (Dabartinis lietuvių kalbos žodynas, 2000).

Filosofijos žodyne (1975) nurodoma, kad *šeima* – mažiausia visuomenės ir valstybės ląstelė, kuri turi lemiamą reikšmę žmogaus gyvenime ir didele dalimi veikia socialinį bei visuomeninį gyvenimo būdą.

J. Litvinienės (2002) teigimu, *šeima* – tai pirminė visuomenės ląstelė. Joje atsinaujina visuomenė, ugdoma jos pamaina. Tai santykiai tarp žmonos ir vyro, tėvų ir vaikų. Keičiantis šeimos santykiams, keičiasi ir jos emocinė atmosfera. Šeimos narių santykiai atspindi ir visuomenės santykius. Šis šeimą apibūdinantis požiūris tampa išskirtiniu šeimos problemų sociologizavimu. Autorė pateikia amerikiečių *Sociologijos žodyne* pateiktą *šeimos* apibūdinimą – „vienas ar daugiau vyrų, gyvenančių su viena ar daugiau žmonių, socialiai organizuota forma palaikančių lytinius santykius pagal visuomenėje priimtas teises ir pareigas, gyvenančių kartu su savo palikuonimis“ (Discionary of Sociology, 1965, p. 59). Toks šeimos apibūdinimas akcentuoja jos biologinį bruožą.

„Šeima, tauta nėra savaimė vertybės, jos tokiomis tampa, jeigu žmoniškumas jose gali reikštis ir tuo gyvenime įgyti reikšmę. Pirmuosius žmoniškumo pradus vaikai išsiugdo tik šeimoje. Šeima moko vaikus mylėti žmogų, kaip vertybę, stengtis nepažeisti žmogaus vertės jausmo ir laisvių“ (Vydūnas 1991, p. 18).

Tarpukario Lietuvos pedagogo S. Šalkauskio (1992, p. 298) teigimu „šeima yra visuomenė miniatiūroje, ir joje jau susidaro tie nusiteikimai, kurie tarnauja atrama visuomeniniam išsiauklėjimui. Tėvų valdžia ir atitinkama šeimos santvarka yra aplinkybės, kurios nelieka be įtakos vėlyvesniam naujų kartų nusistatymui į valstybinę vyriausybę ir politinę santvarką“.

Šeima turi savo privalumus, kurie atsiliepia žmogaus dvasiai ir dorai. A. Maceina (1990) teigia, kad šeima – tai ta vieta, kur laimė dygsta, bręsta ir klesti. Tik šią laimę kiekvienas turi atrasti pats. Visko pradžia turėtų būti noras pažinti ir suprasti kitą o šalia jo-pažinti save.

Anot J. Vaitkevičiaus (1995), šeima – maža žmonių grupės sąjunga, paremta visuomeniniais, ekonominiais, biologiniais ryšiais ir interesais, susieta kraujo ryšiu, gyvenanti kartu, dirbanti ir tvarkanti bendrą ūkį.

Z. Bajoriūno (1994), kuris išstudijavo įvairių filosofijos krypčių atstovų šeimos apibūdinimus nuomone, labai svarbūs yra du šeimos požymiai:

- Šeima – specifinis pačių bendriausių mūsų visuomenės dėsningumų, jos esmė – atspindys.
- Šeima – sąlygiškai uždaras socialinis psichologinis vienetas (autonomiškai aktyviai bendraujančių ir vienas kitą veikiančių žmonių grupė; jos nariai vieni nuo kitų labai priklauso, vieni už kitus atsakingi: jų santykiai intymiausi, atrodo, lyg atsiriboję nuo išorinio pasaulio).

J. Vaitkevičius (1995) išskiria šeimos funkcijas:

- Žmonių giminės tęstinumas;
- Jaunosios kartos auklėjimas ir socializavimas;
- Visuomenės kultūros perdavimas ir tęsimas;
- Šeimos ūkio tvarkymas;
- Šeimos narių gyvenimo organizavimas, jų elgsenos kontrolė, tarpusavio parama.

K. Miškinio (1993) teigimu, šeimos funkcijos suprantamos, kaip sutuoktinių ar kitų jos narių poreikių tenkinimas ir pareigų vienu kitiems atlikimas. Bendriausia šeimos funkcija yra laimės siekimas. K. Miškinis siūlo visą grupę kitų funkcijų:

- Žmonių giminės tęsimas;
- Vaikų socializacija ir auklėjimas;
- Ūkinė ekonominė šeimos funkcija;
- Bendravimo funkcija;
- Rekreacinė funkcija;
- Seksualinių poreikių tenkinimas.

Visos šios funkcijos yra svarbios. Jos tiesiogiai susiję su kiekvienu šeimos nariu, daro įtaką valstybės gyvenimui ir vėl bumerangu grįžta į šeimą, nuo kurios narių tarpusavio sutarimo ir kiekvieno iš jų savo pareigų šeimai ir visuomenei vykdymo priklauso šeimos prestižas visuomenėje, jos gerovė, harmonija (Vaitkevičius, 1995).

I. Leliūgienė (2001) nurodo, kad *šeima* – svarbiausias veiksnys, nulemiantis vaiko asmenybės tapimą. Šeimos ryšiai, tėvų santykiai su vaiku pastarajam yra pirmasis ir įtaigiausias bendravimo modelis. Vaikas siekia priklausyti šeimai ir drauge tapti savarankišku.

Pasak G. Navaičio (1998), *šeima* – svarbiausias veiksnys, apsprendžiantis vaiko asmenybės tapimą. Šeimos ryšiai bei tėvų santykiai su vaiku šiam yra pirmasis ir įtaigiausias bendravimo modelis.

Kiekvienas šeimos narys yra unikalus kaip individas, todėl jis gali turėti savo nuomonę, pažiūrą, tačiau reikia siekti, kad skirtingos pažiūros šeimoje derintųsi.

Šeimoje prasideda žmogaus gyvenimas, išmokstama gerbti ir mylėti. Šeima auklėdama vaikus perduoda jiems ne tik integruotą nacionalinės kultūros, tradicijų supratimą, bet ir sukuria atitinkamą dvasinį klimatą (Bikulčius, 1996). Šeimą jungia bendros emocijos ir jausmai, savitas kolektyvinis jų pasireiškimo būdas, todėl galima teigti, kad šeima apima daugelį funkcijų.

R. Želvys *Bendravimo psichologijoje* (1995) išdėstė amerikiečių psichologo A. Maslow teoriją, kuri patvirtina, jog šeimoj vaikas patenkina pagrindinius poreikius, kad vėliau galėtų siekti aukštesniųjų. Pirmiausia vaikas patenkina savo fiziologinius poreikius: miego, maitinimosi, kvėpavimo. Vargu ar besikankinančiam iš bado rūpės kiti poreikiai. Kai šie poreikiai patenkinti, jis sieks kitų poreikių tenkinimo. Vaikui labai svarbu išvengti pavojaus, jis turi jaustis saugus šeimoje. Į trečią, meilės ir priklausomybės poreikių pakopą vaikas įkops, tik kai pilnai patenkins savo saugumo poreikius.

1.1.1. Šeimos auklėjamosios funkcijos esmė

Aptariant vieną svarbiausią šeimos funkciją – auklėjamąją, būtina išsiaiškinti, kas apskritai yra auklėjimas. Tai, kad auklėjimas yra būtinas, nurodo žmogaus prigimtis (Jovaiša, 1995). Auklėjimas ir yra ta pagalba, pasireiškianti pirmiausia globa, maitinimu, priežiūra, kad vaikas išliktų gyvas, tvirtėtų jo kūnas ir santykiai su aplinka.

Auklėjimo esmė – žmogaus dorinimas, todėl auklėjimas – sudėtinga veikla, nes reikia padėti susiorientuoti vertybių gausoje, jas išsirinkti pagal žmogiškai vertingesnius kriterijus, juos įsisąmoninti ir jais vadovautis sprendžiant gyvenimo klausimus. Apibendrinant galima teigti, jog auklėjimas yra pagalba ir vadovavimas žmogui santykiauti su aplinka pagal vertingiausias kriterijus arba gyventi pagal aukščiausias vertybes (Jovaiša, 1995). Šeima – pirmoji žmogaus ugdymo institucija. Ji ryškiai paženklins visą žmogaus brendimo laikotarpį, šeimoje įgyta patirtis atsilieps visą gyvenimą. Ugdymas šeimoje skirstomas į formalų ir neformalų. Formalus poveikis – tai tėvų veiksmai, žodžiai, sąmoningai, kryptingai siekiantys paveikti vaiko vystymąsi. Neformalų poveikį daro šeimos narių ekonominis, veiklos statusas, tarpusavio santykiai, kurių

dėka susiformuoja atitinkamas šeimos psichologinis klimatas. Kiekvienoje šeimoje susiklosto šių veiksmų stereotipas, turintis įtakos vaiko brendimui.

Auklėjimo šeimoje tikslas – brandžios asmenybės ugdymas (Navaitienė, Navaitis, 1990). Asmenybės auklėjimas šeimoje – tai jos ugdymas tam tikroje specialiai organizuotoje aplinkoje (Uzdila, 1993).

Veiksmingesnis auklėjimas, kuris grindžiamas sąmoningu poveikiu vaikams, tenkinant jų pažintinius interesus, teikiant moralinį apsisprendimą aktualizuojančių išpūdžių, siekiant įtraukti juos į veiklą, žadinti aktyvumą gėrio ir blogio atžvilgiu (Uzdila, 1993).

Auklėjimo ypatumai bei galimybės yra susiję su šeimos struktūra ir jos psichologiniu klimatu. Tam įtakos turi ir šeimos dydis, vaikų skaičius, jų amžius, tarpusavio santykiai bei santykiai su tėvais, o ir pastarųjų bendravimo ypatumai, ryšiai su kitais giminaičiais, seneliais lemia individualios auklėjimo sąlygos kiekvienoje šeimoje (Navaitienė, Navaitis, 1990). Be to čia labai svarbi ir tėvų pedagoginė kultūra, jų pedagoginės ir psichologinės žinios. Vaiko auklėjimo kokybę apsprendžia šeimos – motinos, tėvo – asmeninės savybės, jų požiūris, pedagoginiai gebėjimai (Vaitkevičius, 1995). Daugumos autorių nuomone, ypač auklėjime yra svarbu tai, kad visiškai sutaptų tėvų dorovinės vertybės ir jų elgesys. Tai nėra lengva, bet tai vienintelis būdas ugdyti harmoningą, dorovingą vaiko asmenybę (Navaitienė, Navaitis, 1990).

Vaiko ugdymas prasideda šeimoje, tęsiamas ir papildomas ikimokyklinėje įstaigoje, vėliau mokykloje. Šeima (tėvai) ir vaikų darželis (pedagogai) yra tarsi dvi institucijos, sujungtos vienu ir tuo pačiu ugdymu objektu – vaiku.

Filosofiškiau į šią problemą žvelgia L. Jovaiša (1995). Auklėjimo vyksmas turi dvi puses: išorinę ir vidinę. Išorinė auklėjimo pusė matyti auklėjimo veikloje – tai pagalbos, vadovavimo, bendravimo veiksmai, auklėtinių aktyvumo, saviauklos reiškiniai. Vidinė auklėjimo pusė yra nematoma – tai psichiniai ir dvasiniai auklėtinių procesai, savybės, būsenos. Siektina, kad vidiniai procesai būtų adekvatūs išoriniams veiksams. Dažnai jie būna neadekvatūs: auklėtojas vieną kalbą, auklėtinis ką kitą supranta ar prieštarauja, abejoja ar atmeta Taigi, tėvams reikia ir patirties, ir gebėjimų, ir noro rasti bendrą kalbą. Kalbėti taip, kad būtų vaiko teisingai suprasta, įvertinta.

Tėvai yra pirmieji, prigimtiniai, pagrindiniai ir nuolatiniai vaiko ugdytojai, jų pedagoginė kultūra, taktas, žinios apie vaiko tarpsnių ypatumus, tarpusavio mikroklimatas, meilė turi įtakos vaiko vystymuisi, vertybių formavimuisi, socialiniams santykiams. (G. Žibėnienė, 2000).

Kaip teigia R. Žukauskienė (2007), ryšys tarp vaiko ir tėvų ir vaiko daro didžiulę įtaką vaiko raidai. „Šeimos įtaka vaiko asmenybės tapšmui bei jo dorinei brandai priklauso nuo šeimos narių tarpusavio santykių emocinės charakteristikos, bendrų išgyvenimų“ (Ivanauskienė, 1994, p. 103).

Šeima daro didelę įtaką vaikui ir yra svarbiausia jo ugdytoja. Todėl jai teikiamas ypatingas vaidmuo ugdymo procese, šeima turi būti skatinama padėti vaikui tobulinti mokymosi įgūdžius (Coughlin ir kt., 1997).

Pedagoginis tėvų švietimas būtinas, kad jie susipažintu su vaiko raidos ypatumais, gebėjimais ir galimybėmis. Svarbu, kad kiekvienas tėvas žinotu, jog dirgliam vaikui reikia tokių sąlygų, kurios toliau neformuotų šios savybės, jį reikia mokyti kruopštumo, atidumo, ugdyti jo savitvardą. Priešingai, lėtam, isteriškam vaikui reikia kuo įvairesnės veiklos, kuri skatintų judrumą, greitesnę reakciją (Navaitienė, Navaitis, 1990). Vaiko individualybės pažinimas yra viena iš svarbesnių prielaidų rinktis tikslingas auklėjimo priemones. Tikslingai auklėjant, laipsniškai įgyvendinami vienas su kitu susiję auklėjimo uždaviniai. Vaikams keliami vis sudėtingesni, vieningai visų šeimos narių remiami reikalavimai (Navaitienė, Navaitis, 1990). Pedagogikoje vėlgi fiksuojama akivaizdi tiesa, jog laimingose šeimose lengviau realizuojamas vieningas auklėjimasis poveikis, jis čia tampa nuoseklesnis, sistemingesnis ir tikslesnis (Uzdila, 1993). Toks auklėjimas nesukelia tėvų ir vaikų konfliktų, kurių išvengti daug lengviau, negu juos įveikti. Dažni konfliktai rodo, kad auklėjimui trūksta tikslingumo, o tėvai auklėja klaidingai (Navaitienė, Navaitis, 1990). Todėl galima teigti, jog auklėjimas turi būti išmintingai organizuotas procesas, sudarantis sąlygas individui (vaikui) susikurti tokius vidinius santykius, kurie padėtų adekvačiai suvokti ir save, ir aplinką. O tas suvokimas – tai kelias darnios asmenybės link.

Platesne prasme auklėjimas yra vertybinių ir adekvačių santykių su savimi ir esamybe ugdymo vyksmas (Jovaiša, 1995). Todėl auklėjimas yra visa apimantis, nenutrūkstamas procesas. Ir jau kaip buvo minėta, šį procesą lemia daugelis faktorių: tai šeima, joje vyraujantis psichologinis mikroklimatas, tėvų tarpusavio santykiai, jų asmeninės savybės, pedagoginės, psichologinės žinios, jų autoritetas vaikų akyse. Ir visa tai ugdo vaiko asmenybę, moko jį bendrauti ir su savimi, ir su jį supančia aplinka, formuoja jo nuostatas, vertybių sistemą, požiūrį tiek į save, tiek į kitus, jį supančius žmones: tėvus, brolius, seseris, draugus, bendramokslis. S. Dapkienė (2002) teigia, kad šeima ir mokykla yra dvi institucijos, atsakingos už jaunosios kartos parengimą savarankiškam gyvenimui, atsakingos už visuomenės ateitį, todėl būtinas tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas ugdymo klausimais.

Kiekvienas auklėjimo būdas, suprantama, yra ne tik jautrumo ir reiklumo derinys. Trečiasis matmuo, kuriuo galėtų būti apibūdinami auklėjimo stiliai, yra psichologinės kontrolės siekimas. Psichologinė kontrolė – tai bandymas įsikišti į vaiko psichologinį ir socialinį vystymąsi, sukelti kaltės jausmą, atstumiant, sugėdinant. Būtent psichologinės kontrolės siekimas skiria autoritetingą auklėjimą nuo valdingo. Tiek vieni, tiek kiti tėvai kelia aukštus reikalavimus savo vaikams ir tikisi iš jų tinkamo elgesio bei jų taisyklių laikymosi. Tačiau valdingi tėvai taip pat

tikisi, kad vaikai priims ir jų sprendimus, nuomonę, vertybes, sieks jų numatytų tikslų besąlygiškai. Tuo tarpu autoritetingi tėvai yra labiau linkę kartu su vaikais aptarinėti, aiškintis. Taigi nors abiejų tipų tėvai vienodai stipriai kontroliuoja elgesį, autoritetingi tėvai mažiau užsiima psichologine kontrole.

1.1.2. Auklėjimo stiliaus įtaka vaiko ugdymui

Vaikų auklėjimas didele dalimi priklauso nuo šeimoje vyraujančio tėvų vadovavimo stiliaus. Be to kiekvienai šeimai būdingas savas auklėjimo stilius. Kiekvienos šeimos auklėjimo stilius yra jos taikomo vaikui poveikio metodų ir būdų pasekmė. Įprasta skirti tris vadovavimo stilius, kurie sąlyginai vadinami autoritariniu, demokratiniu ir liberaliu (nesikišimo) (Bajoriūnas, 1997). Auklėjimo stilius yra ryškus auklėjimo indikatorius, nulemiantis vaiko gerovę bei skirtingą bendravimą. Tiek tėvų jautrumas, tiek reiklumas yra svarbios gero auklėjimo sudedamosios dalys. Autoritetingas auklėjimas, leidžiantis išlaikyti pusiausvyrą tarp aiškių aukštų tėvų reikalavimų, emocinio atsakingumo bei vaiko autonomijos pripažinimo, yra vienas iš svarbiausių šeimos kompetencijos bruožų, turinčių įtaką nuo ankstyvos vaikystės iki paauglystės. Nepaisant auklėjimo stiliaus tyrinėjimų, daugelis dalykų lieka neištirti, neišspręsti. Bet pirmiausia kreipiamas dėmesys į vystymosi pokyčius, jų sąryšį su auklėjimu ir autoritetingo auklėjimo proceso plėtojimą (Špėlytė, 2006).

Patriarchinės šeimos dažniausiai naudoja autoritarinį vaikų auklėjimo stilių. Tai prievartos ir pedantizmo autoritetų kūrimosi šeimoje veiksnys. Skirtingai negu ugdymo lygybės ir socialinio teisingumo prielaidos, kurios susijusios su ugdymo tikslų formulavimu ir realizavimu, laisvės ir prievartos problema. Tai itin ryšku autoritarinio ugdymo sistemoje, kai ugdytinis privalo perimti tą patirtį, kurią jam perteikia ugdytojas. Tačiau prievartos reiškinių nederėtų riboti autoritariniu ugdymu. Atidžiai panagrinėjus prievartos komponentas randamas visose situacijose, kuriose ugdymo turinį ar būdus parenka ne pats ugdytinis. Pažymėtina, kad tai nepriklauso nuo konkrečių ugdymo sąlygų šeimoje, mokykloje ir kt. Mokyklinio ugdymo sąlygomis prievarta visų pirma reiškiamą privalomu visiems mokymo turiniu. Tą patį galima pasakyti ir apie ugdymą šeimoje: ugdytinis negali pasirinkti vertybių sistemos, jis priima tą, kuri įsitvirtinusi jo šeimoje (Bitinas, 2000). Anot B. Bitino (2000), autoritarinis ugdymas yra akivaizdi prievarta, tokio ugdymo raiška- vadinamoji „stalininė“ pedagogika grindžiama prielaida, kad žmonės negeba apsispręsti, ko jie nori gyvenime, kaip galėtų tobulėti, todėl reikia išorinės jėgos savo raidos gairėms nušviesti. Tačiau autoritarinėje šeimoje vaikas žino teises ir pareigas. Jis suvokia, ko jam negalima daryti ir ką galima. Paskatinimai ir bausmės taikomos nuosekliai. Vaikas supranta, kad tai daroma be išimčių. Jo nusižengimas būna pastebėtas. Be to paauglys gali kartu su tėvais aptarti iškilusias problemas, bet čia teisę daryti galutines išvadas ir

spřesti turi tik suaugusieji. Kraštutinis autoritarinis vaiko auklėjimo stilius “riboja vaiko savarankiškumą” ir “iniciatyvą” (Bajoriūnas, 1997, Valaitis, 1992).

Demokratinis vaiko auklėjimo stilius palankus jo asmenybės vystymuisi. Būdingas to auklėjimo stiliaus bruožas – vaiko įtraukimas į kasdienes šeimos reikalus, palaikant jo iniciatyvą ir savarankiškumą (Bajoriūnas, 1997). Nors vaikui suteikta laisvė, suaugusieji jaučiasi esą atsakingi už jo savarankiškus jausmus (Valaitis, 1992). Vaikas žino savo pareigas šeimai, bet jos jam nėra primestos (Bajoriūnas, 1997). Šiam auklėjimo stiliui būdinga ir tai, kad suaugusieji pripažįsta, kad vaikas daug ką gali spřesti pats, jis nesivaržydamas, gali priimti sprendimą (Valaitis, 1992). Jo pagrindas – pagarba vaikui, jo asmenybei. Šiuo atveju monologiniai santykiai tarp jaunesnių ir vyresnių, kai kalba (moko, įtikinėja, reikalauja, giria, peikia, priekaištauja) tik suaugusieji, tampa dialoginiais: ir vaikai, ir tėvai turi vienodas galimybes bei teises. Tokie santykiai grindžiami nuoširdumu, tarpusavio pasitikėjimu, galimybe pasikeisti nuomonėmis bet koku klausimu, aptarti nepasitenkinimą ir nesutarimus (Valaitis, 1992).

Laisvos, demokratiškos, sugebančios orientuotis situacijoje asmenybės ugdymas ypač aktualus, kai visuomenė gyvena dinamišką gyvenimą (Vaitkevičius, 1995).

Sukurti demokratinį vadovavimo stilių – svarbus kiekvienos šeimos uždavinys. Toks stilius leidžia geriausiai numatyti šeimos tikslus, išsamiau atskleisti visų šeimos narių privalumus (Navaitienė, Navaitis, 1990).

Liberalus auklėjimo stilius primena nenuoseklų auklėjimą arba kišimąsi į sūnaus ar dukters elgesį tik karts nuo karto (Bajoriūnas, 1997). Liberalus (nesikišimo) stilius kuria nepalankų šeimos psichologinį klimatą (Navaitienė, Navaitis, 1990). Toks elgesys su vaiku yra sąmoningas ir planingas. Jam duodama visiška laisvė, sudaromos tinkamos sąlygos. Jis mylimas, jautriai su juo elgiamasi. Vaikas pats pasirenka draugus ir veiklą, tėvai, žinoma, gali turėti savo nuomonę, bet ji tik patariamoji, galutinai sprendžia jis pats (Valaitis, 1992). Į vaiko gyvenimą kišasi tik tada, kai jis drastiškai pažeidžia visuomenės elgesio normas. Net ir tuo atveju apribojimai būna nedideli ir švelnūs (Bajoriūnas, 1997).

Yra šeimų, kurios nesutaria vaikų auklėjimo reikalu. Už tą patį vaiko elgesį jis skirtingai baudžiamas ar skatinamas. Toks auklėjimas dažnai ardo emocinį vaiko gyvenimą, sukelia dirglumą, ugdo pavojaus ir nerimo jausmus. Vaikas, norėdamas įtikti tokiems tėvams, ima meluoti arba pataikauti, arba tarp tėvų kylančius nesutarimus panaudoti savo naudai. Kai vaiko elgesio kontrolė ir vertinimas yra nevienodas, šeimoje įsigali nenuoseklus auklėjimo stilius. Jį lydi poveikio nepastovumas ir atsitiktinumas. Daug kas tada priklauso nuo tėvų nuotaikos (vienu atveju tėvai esti jautrūs, o kitu – griežti ar net abejingi). Vaikas patiria neteisybę ir net skriaudą. Tai trukdo jam augti doram. Nenuoseklus auklėjimas yra ir tada, kai tėvai arba vienas iš jų yra pasyvūs auklėtojai (siekia vaiko palankumo neužtarnautomis dovanomis arba jam prasižengus

įveda tam tikrą tvarką ir vėliau užmiršta savo pažadus ir pan.). Vaikas jaučiasi vienišas ir nelaimingas, ieško emocinio prieglobsčio kitur. Kartais jis pasidaro agresyvus arba patirtas nuoskaudas maskuoja (Bajoriūnas, 1997).

Pasak L. Rimkutės (2006), šeima daugybėje sričių daro įtaką savo atžalai. Nuo jos tikrai nemažai priklauso vaiko fizinė ir psichinė sveikata, jo emocinis vystymasis. Tėvų naudojamas auklėjimo stilius gali padėti vaikui lengviau įveikti raidos metu iškylančias užduotis arba apsunkinti šį procesą. Nemažai mokslinių tyrimų patvirtina neigiamą diktatoriško auklėjimo stiliaus poveikį, kuris įtakoja ir vaiko savijautą, ir net jo mokymosi rezultatus. Iš tėvų patirdamas mažai emocinės šilumos, palaikymo ir dėmesio, mažylis gali užsidaryti savyje, gali atsirasti elgesio ir kitokių problemų. Yra konstatuojama, kad diktatoriškai auklėjami vaikai yra piktesni, turi bendravimo sunkumų.

Aptarti vaiko elgesio stiliai neegzistuoja gryni, tačiau vienas iš jų visada vyrauja, kurdamas savitą šeimos gyvenimo atmosferą. Būtų neteisinga laikyti demokratinį vaiko auklėjimo stilių vieninteliu teisingu, supriešinant jį su kitais kaip klaidingais. Ir autoritarinis, ir demokratinis auklėjimo stilius turi tam tikrą vertę. Tas ar kitas auklėjimo šeimoje stilius nėra vienintelis vaiko asmenybę lemiantis veiksnys. Jis įgyja tam tikrą reikšmę kartu su bendruoju tėvų elgesiu, emociniais šeimos narių ryšiais ir bendra jo gyvenimo atmosfera (Bajoriūnas, 1997). Pagaliau tėvų elgesys gali tarsi įeiti į vaiko kūną ir kraują – pasidaryti jų pozicija (Valaitis, 1992). Vadinas, tėvų požiūris į vaiką gali tapti tuo santykių modeliu, pagal kurį vaikas, kai užaugs, orientuosis šeimoje ir visuomenėje.

Vaikų auklėjimo šeimoje pozicija daugeliu atveju priklauso nuo tėvų požiūrio į vaiką. Ši tėvų pozicija gali būti įvairi: karšta meilė vaikui, jo pripažinimas ar atstūmimas, globojanti ir saugojanti, vaiko tobulumo (Bajoriūnas, 1997).

Keturių tipų pozicijos vaikų auklėjimo šeimoje:

- Su didele meile jį priimančias (sutinkantis su vaiku jam pritariant);
- Aiškiai atmetantis (atstumiantis);
- Siekiantis jo tobulybės;
- Per daug jį globojantis.

Ugdyti šiuolaikinės visuomenės inovacinę asmenybę šeimoje, reiškia plėtoti vaiko savarankiškumą, kūrybiškumą, ryžtą, kritišką mąstymą ir kitas asmenines savybes, ypač kreipiant dėmesį į jo kultūros, jo dvasingumo ugdymą, sugebėjimą bendrauti, formuoti vaiko atjautos jausmus, kad jis suprastų kitą žmogų, jo pergyvenimus. O tai įmanoma tik demokratinėje šeimoje, kurioje tarp šeimos narių vyrauja susiklausymas, bendravimas ir bendradarbiavimas, siekiant bendro tikslo (Vaitkevičius, 1995).

Remiantis tėvų sugebėjimu būti jautriais ir reikliais, galima išskirti keturis auklėjimo stilius: atlaidus, valdingas, autoritetingas ir atsiribojęs. Kiekvienas iš šių auklėjimo būdų atspindi skirtingas natūraliai atsirandančias auklėjimo vertybes, metodus ir elgesį. Jiems būdinga individuali jautrumo bei reiklumo

Peržvelgus literatūrą apie auklėjimo stilius, akivaizdu, kad autoritetingas auklėjimas susijęs su socialine kompetencija ir retesnėmis elgesio problemomis visose amžiaus grupėse (tiek berniukų, tiek mergaičių). Autoritetingi tėvai, regis, sugeba išlaikyti pusiausvyrą tarp savo reikalavimų ir pagarbos savo vaikų individualumui, asmenybei, tad šių šeimų vaikai išmoksta balansuoti tarp išorinio konformizmo reikalavimų ir siekio patenkinti savo individualumą ir autonomiją (Špėlytė, 2006).

Auklėjimo tikslų realizavimui, įtakos turi ir tėvų naudojami pedagoginiai poveikio būdai. Tyrimų duomenimis, tėvai dažniausiai taiko tik penkis pedagoginio poveikio būdus: paskatinimą, perspėjimą, priekaištą, pastabą ir baudimą (Miškinis, 1993). Šiuo metu vietoj dominavusių metodų – reikalauti ir aiškinti – vis dažniau vadovaujamosi pokalbiu su vaikais metodu. Mokėjimas naudotis pedagoginio poveikio būdų galimybėmis yra aukštos pedagoginės kultūros požymis. Deja, mūsų visuomenės pedagoginė kultūra yra gana žema. Remiantis K. Miškinio (1993) surinktais duomenimis, tik 4,2 proc. motinų ir 7,3 proc. tėvų sistemingai domisi pedagogine literatūra.

K. Miškinis (1993) išskiria tokias tipiškas auklėjimo klaidas:

- Sąmoningos ir organizuotos pedagoginės veiklos stoka, kol vaikas nedidelis ir skubotos auklėjimo priemonės stengiantis pašalinti vaiko išsiauklėjimo spragas;
- Vaikams suteikiama visiška laisvė, kuriai jie neparengti;
- Per didelis tėvų griežtumas, kol vaikai maži ir nemokėjimas vadovauti jų moraliniam brendimui paauglystėje, kai vaikai sukyla prieš perdėtą valdingumą;
- Negebėjimas suvokti amžiaus tarpsnių ypatumų ir atsižvelgti į juos;
- Nenuoseklūs ir nesuderinti tėvų ir kitų vyresnių šeimos narių pedagoginiai veiksmai;
- Neprotinga tėvų meilė vaikams.

Taip pat prie auklėjimo klaidų yra priskiriamos fizinės bausmės, lepinimas, pataikavimas, dvasinio kontakto su vaiku praradimas, nereiklumas vaikui, pasyvumas ar reikalavimų ir pažiūrų nenuoseklumas.

Ne tik vaiko auklėjimui, bet ir jo sveikatai gali pakenkti prieštaringi reikalavimai, kai kartais jam leidžiama daryti tą, už ką kitais atvejais jis baudžiamas, kai didelį reiklumą keičia nuolaidžiavimas, švelnumą – griežtos bausmės, bauginimas. Didesnių ar mažesnių auklėjimo klaidų daro visi tėvai. Nėra tokių efektyvių pedagoginių “receptų”, kurie padėtų jų išvengti.

Svarbu, kad tokių klaidų būtų kuo mažiau ir jos būtų sparčiau taisomos (Navaitienė, Navaitis, 1990).

Gerai išauklėtas ir subrendęs asmuo yra tikra to žodžio prasme didingas kūrinys. Tas kūrinys tik iš dalies susidarė savomis jėgomis, jam buvo reikalinga nepaprastai didelė pagalba ir teigiamos įtakos. Išauklėti vaiką visiškai išsivysčiusia asmenybe yra sunkus ir ilgalaikis uždavinys: kad vystytųsi ir bręstų pačios reikšmingiausios emocinės, moralinės ir dvasinės galios, reikia gerų tėvų, kaip modelio ir tiesioginio poveikio (Pikūnas, 1994). O tą poveikį apima viskas, kas tik turi auklėjamąją galią. Žinoma, pirmiausiai tai šeima. Šeima – tai dviejų skirtingų žmonių, dviejų skirtingų pasaulių bendras gyvenimas. Ir tik nuo šių dviejų skirtingų žmonių priklausys vaiko ateitis. Vienokia ji – sąžiningo, doro, mandagaus, kitokia – grubaus ir egoistiško vaiko. Todėl tėvai turi suvokti, teisingai suprasti ir interpretuoti auklėjimo reikšmę bei svarbą besiformuojančiai asmenybei. Ir šis supratimas leis išvengti auklėjimo klaidų, negerų įtakų ir neteisingų poveikių, leis tinkamai vadovauti šeimai, parinkti tokį auklėjimo stilių, kuris ugdytų vaiką doru žmogumi. Nes vaikas tarsi “sugeria” visą šeimos dvasią – šaltą ar šiltą.

Auklėjimo stilius yra ryškus auklėjimo indikatorius, nulemiantis vaiko gerovę bei skirtingą bendravimą. Tiek tėvų jautrumas, tiek reiklumas yra svarbios gero auklėjimo sudedamosios dalys. Autoritetingas auklėjimas, leidžiantis išlaikyti pusiausvyrą tarp aiškių aukštų tėvų reikalavimų, emocinio atsakingumo bei vaiko autonomijos pripažinimo, yra vienas iš svarbiausių šeimos kompetencijos bruožų, turinčių įtaką nuo ankstyvos vaikystės iki paauglystės. Nepaisant auklėjimo stiliaus tyrinėjimų, daugelis dalykų lieka neištirti, neišspręsti. Bet pirmiausia kreipiamas dėmesys į vystymosi pokyčius, jų sąryšį su auklėjimu ir autoritetingo auklėjimo proceso plėtojimą (Špėlytė, 2006).

Tėvai turi suprasti, kad kiekvienas vaikas yra savita asmenybė. Svarbu suprasti, kad tas pats ugdymo metodas ne visada tinka dviems skirtingiems vaikams. Tam, kad tėvai galėtų suvokti savo vaikus privalo atitinkamai pasirinkti ugdymo stilius ir strategiją. Dauguma vaikų teigiamai reaguoja į jiems rodomą dėmesį. Specialistų nuomone, ugdymo stilius ir vaiko temperamentas papildo vienas kitą. Būtų klaidinga manyti, kad vaikai privalo būti tokie, kaip jų tėvai. Y. Lamontagne (1999) teigimu, kiekvieno vaiko charakteris iš dalies yra paveldėtas, iš dalies suformuotas aplinkos, sukurtas abiejų tėvų. Fiziškai ar psichologiškai vaikas gali būti panašesnis į vieną iš tėvų.

Teisingai vadovaujamas vaikas gali išmokti įtvirtinti pozityvaus elgesio modelius ir nekartoti blogo elgesio. Šeima kaip vienetas padeda vaikams įeiti į visuomenę. Tėvai perteikia savo vertybes ir pažiūras, taip pat išmoko vaikus kaip elgtis su kitais. Jie skatina pozityvų elgesį pagirdami ir apdovanodami vaikus bei bando slopinti ne tokį priimtina elgesį nurodydami ribas ir

pasekmes. Stiprūs emociniai ryšiai tarp šeimos narių suteikia šeimai daugiau galios nei bet kuriai kitai institucijai vadovauti vaikams ir juos lavinti (Lamontagne, 1999).

Vaiko asmenybės ugdymą įtakoja psichologinis klimatas. Jo įtakos rezultatyvumą rodo asmenybės savijauta kolektyve. Tai asmenybės pasitenkinimas veikla, tarpusavio santykiais, vadovybe, jos saugumo jausmas, vidinė ramybė. Nuo to, kaip susiklosto bendravimo patirtis vaikystėje, priklauso žmogaus gebėjimas vertinti save ir reguliuoti savo elgesį. Savęs vertinimas – svarbus asmenybės brendimo rodiklis. Savęs vertinimas – tai pagrindinė asmenybės charakteristika, jos branduolys. Tai savęs, savo veiklos, savo padėties kolektyve, savo požiūrio į kitus kolektyvo narius vertinimas (Anikejeva, 1988).

Apibendrinant galima teigti, kad šeimos gyvenimas yra uždaras, visuomenei nematomas. Šeima yra ta dirva, kurioje gimsta, vystosi ir formuojasi individas. Taigi, šeima, jos gyvenimo būdas, šeimos narių tarpusavio bendravimo formos, šeimos auklėjimo metodai, intelektualinė bei dvasinė šeimos kultūra, jos narių požiūris į gyvenimą, jų elgesys visuomenėje, santykiai su kitais žmonėmis, jų pažiūros yra pagrindinės sąlygos, formuojančios vaikų interesus, jų nuostatas.

1.2. Ikimokyklinio ugdymo pedagogo samprata ir funkcijos

Pasak A.Maceinos (1990), pašaukimą lemia du veiksniai: prigimtis (parengia sugebėjimą dirbti tam tikrą darbą) ir gyvenimas visuomenėje (išryškina sugebėjimus, duoda medžiagos jiems veikti ir kreipia juos tam tikra linkme). Iš to matyti, kad A.Maceina pašaukimą sieja su individo prigimtimi, jo prigimtiniais sugebėjimais ir dvasingumo pasireiškimu, siejant jį su žmogaus veikla.

S. Šalkauskis (1992) „pedagoginį pašaukimą“ skirsto dvejopai:

- Kaip tam tikras prigimties palinkimas į pedagoginius uždavinius;
- Kaip pati pedagoginė profesija, atitinkanti prigimties polinkius.

J.Vabalas – Gudaitis (1983) nurodo dvi pedagoginio pašaukimo žymes: kaip “širdies veržimasis“ – siekimas išauklėti juos visaverčiais žmonėmis, pasiaukojimas vaikams; pedagoginis talentas, apimantis įvairias psichines ypatybes.

L. Jovaiša (1997) teigia, kad specialiai parengtus profesionalius ugdymo veikėjus, dirbančius ugdymo institucijose, reikia laikyti pedagogais specialistais.

Pedagogas – auklėtojas, mokytojas (Dabartinis lietuvių kalbos žodynas, 2000).

Auklėtojas – auklėjamojo poveikio subjektas, ugdytiniams privalomų vertybių (elgesio principų, normų) perteikėjas, jų nuostatų, jausmų, įpročių ugdytojas; nors tokią paskirtį galima realizuoti įvairiai, auklėtojo veikla asocijuojasi su vertybių indoktrinavimu – reiškiniu būdingu kiekvienai autoritarinei ugdymo sistemai (Bitinas, 2004).

„Pedagoginis darbas – ypatinga žmonių veiklos sfera. Jis yra ne kas kita kaip vertybinis tikslingas kvalifikuotų ir nekvalifikuotų asmenybių bendravimas“ (Jovaiša, 1997, p.60).

Sėkmingą ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo darbą lems šios asmeninės savybės: komunikabilumas, kūrybingumas, greita orientacija, kruopštumas, sąžiningumas, darbštumas, pareigingumas, dėmesingumas, optimizmas, humaniškumas (Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo rengimo standartas, 2008).

Pedagogo kompetencijos pagrindą sudaro šie glaudžiai susiję dėmenys: bendroji kultūrinė kompetencija; dalykinė kompetencija; pedagogo profesinė kompetencija (Pedagogų rengimo koncepcija, 2004).

L. Jovaiša (1997) išskiria tokias ugdytojo *funkcijas*:

- Tirti saviraiškos turinį, aktyvumą, ir galimybes, padėti;
- Padėti įveikti saviraiškos (besimokant, dirbant, bendraujant) sunkumus;
- Pamokyti susitelkti;
- Tikrinti veikos ir elgesio vyksmą bei jo rezultatus, vertinti saviraiškos kokybę;
- Padėti suvokti reproduktyvios ir produktyvios saviraiškos klaidas, rasti optimalius būdus klaidoms taisyti ir išvengti;
- Prognozuoti tolimesnę asmenybės raidą, numatyti ir stiprinti jos programą, stiprinti nusiteikimą naujai vertybinei saviraiškai.

Anot B. Bitino (2004), auklėtojo uždavinys – pasiekti, kad tėvai pritartų nubrėžtiems auklėjimo tikslams ir padėtų juos vykdyti. Todėl jis rūpinasi tėvų pedagoginiu švietimu, individualiai su tėvais aptaria jų vaikų auklėjimo klausimus ir pasitelkia juos kolektyviniam darbui su auklėtiniais.

Auklėtojo veiklos objektas yra augantis ir kaskart vis besikeičiantis auklėtinis. Todėl jo atsakomybė yra didžiulė tiek prieš vaiką, tiek prieš tėvus, tiek prieš visuomenę. Kad dabartinėje Lietuvos mokykloje būtų puoselėjamos bendražmogiškosios ir krikščioniškosios vertybės (dvasingumas, meilė, gerumas, pakantumas, sugebėjimas bendrauti ir pan.), pirmiausia visas jas privalo turėti pats auklėtojas. S. Dapkienės (2002) manymu, profesionaliam klasės auklėtojui reikėtų:

- Gerai pažinti, mylėti auklėtinį ir savo darbą;
- Sąmoningai ir sąžiningai siekti pasirinktų ugdymo tikslų ir uždavinių;
- Efektyviai taikyti auklėjimo formas, metodus ir būdus;
- Mokėti bendrauti ir bendradarbiauti su auklėtinio šeima;
- Kelti tėvų autoritetą vaikų akyse, sugebėti išvelgti ir atskleisti vertingiausiais tėvų savybes ir pačiam tas savybes vertinti;

- Kelti tėvų pedagoginę kultūrą, perduoti pedagogines, psichologines, vaiko sveikatos, teises ir kt. žinias bei pedagoginę patirtį vaikų auklėjimo klausimais.

Ikimokyklinis ugdymas istorinės raidos pradžioje susikūrė kaip pagalbos šeimai sistema, vėliau peraugo į specializuotas ne tik vaikų priežiūros, globos, bet ir ugdymo įstaigas.

Ikimokyklinis ugdymas Lietuvoje suprantamas kaip švietimo sistemos pradinė grandis. Šiandienos ikimokyklinių institucijų veikla išsiplėtė tiek turinio, tiek funkcinė prasme: ikimokyklinis ugdymas neatsiejamas nuo globalizacijos procesų visuomenėje, o tai reikalauja naujų ugdymo programų, formų ir metodų, atitinkančių tiek visuomenės, tiek tėvų lūkesčius (Juodaitytė, 2001).

A. Juodaitytės (2001) teigimu, ikimokyklinis ugdymas Europos Bendrijos šalyse grindžiamas naująja švietimo filosofija, sisteminiu integralaus mąstymo dimensijomis ir naująja visuomenės edukacine kultūra, kurioje ikimokyklinis vaikų ugdymas remiasi humanistine ideologija. Orientuojamasi į tėvų edukacines teises, kurių pagrindą sudaro svarbiausi demokratinės visuomenės principai: tėvų laisvės išsaugojimas, apsisprendžiant dėl vaikų ugdymo ikimokyklinėse įstaigose, kartu įtraukiant juos į neformalų suaugusiųjų švietimą. Tėvų švietimas ikimokyklinėse įstaigose dabar tampa ne tik edukacinio pobūdžio paslauga, bet ir sistema, kurios pagrindu daroma įtaka tėvų sampratos pokyčiams. Ikimokyklinis ugdymas pokomunistinėse Rytų ir Vidurio Europos šalyse dabar pateko į sudėtingų socialinių-educacinių pokyčių lauką ir privalo rinktis laisvąjį, liberalų vaikų ugdymo modelį bei plėtoti neformalų tėvų švietimą. Tačiau tradicinių pažiūrų gajumas trukdo realizuoti modelį, kuriame ikimokyklinio ugdymo įstaiga ir šeima turi tapti dviem nuolat sąveikaujančiomis bei viena kitą papildančiomis socialinėmis – edukacinėmis sistemomis.

Ikimokyklinis ugdymas Lietuvoje atlieka daugelį funkcijų. Kaip teigia A. Juodaitytė (1999):

- Vaikų darželis – tai „profilinė institucija, skirta mažų vaikų socializacijai, saviraiškai, savojo "aš" identifikacijai, pradiniam universaliems pasaulio ir aplinkos pažinimo metodams įvaldyti, vaiko įgūdžiams ir įpročiams visuomenėje susidaryti, vaiko pripažinimui tikruoju tos visuomenės nariu, dalyviu bei kūrėju;
- Vaikų darželis – tai švietimo sistemos dalis, kurios tikslas - pašalinti šeimoje ir visuomenėje atsirandančius trūkumus, ribojančius vaiko mokymosi ir tolesnės veiklos galimybes;
- Vaikų darželis – tai socialinės vaikystės apsaugos institucija, kurioje vaikas orientuojamas tapti tikra asmenybe, sudaromos sąlygos tęsti vaiko socializaciją tarp trijų svarbiausių grandžių: šeimos, darželio ir mokyklos;
- Vaikų darželis padeda šeimai kurti naująją pedagoginę kultūrą.

Ikimokyklinė ugdymo įstaiga – vieta, kur susikerta visuomenės reikalavimai, vaikų, jų tėvų, ir pedagogų lūkesčiai. Kad tie lūkesčiai būtų sėkmingai įgyvendinti, būtinas aktyvus ikimokyklinės ugdymo įstaigos ir šeimos bendradarbiavimas, veiklios bendruomenės subūrimas.

Šiandieninės ikimokyklinės įstaigos turi dvejopą paskirtį – talkinti šeimai, ugdančiai vaiką, ir bendradarbiauti su šeima, ugdant jį vaikų darželyje (Litvinienė, 2002).

Nuo pedagogo asmenybės, jo pasirengimo ir gebėjimų ir nuo tėvų noro, atsakingumo už – vaikų ateitį, už būsimosios kartos dvasingumą, fizinį ir moralinį tobulumą priklauso šeimos bendradarbiavimo sėkmė. Nemaža dalis pedagogų nepakankamai įvertina tėvų paramą ugdymo procese. Pedagogas dažniausiai informuoja tėvus ir net nebando kartu spręsti iškilusių problemų. Bendrą tėvų ir pedagogų pedagoginį darbą sunkina psichologinės priežastys: specialistai galvoja, kad tėvų įsitraukimas pažeis taip siekia pedagogo autonomiją, pedagogai neparuošti kartu su tėvais spręsti pedagoginius klausimus, o įstaigos nepritaikytos jiems susitikti (Dapkienė, 1997). Tėvai privalo rūpintis būsimosios kartos dvasingumu jausti atsakomybę už vaiko ateitį (Gudaitienė, 2002).

Pedagogas visada privalo būti tinkamai pasirengęs: apgalvoti susitikimo tikslus, apmąstyti pašnekusių turinį, pokalbį pradėti nuo teigiamų auklėtinio savybių ar teigiamo elgesio. Viso pokalbio metu klasės auklėtojas turėtų būti pakantus, kantrus ir geranoriškas, pokalbį užbaigti išreiškiant viltį tikėjimą šeimos pastangomis kartu su įstaiga siekti bendrų auklėjimo rezultatų (Dapkienė, 2002).

Pedagogo veikloje (ugdymo procese) pradeda dominuoti nauji vaidmenys: novatorius, tyrėjas, bendradarbiaujantis kolega, pokyčių tarpininkas, lyderis, klinicistas, filosofas, patyręs vyresnysis draugas. Dar sąlyginai nauji ir akcentuoti vaidmenys, tokie kaip organizatorius, dalyko mokytojas, konsultantas, auklėtojas, informacijos perteikėjas, mokymosi proceso vadovas darosi lyg ir mažiau svarbūs. Vis svarbesnė socialinė kompetencija, įgalinanti pedagogus sėkmingai ir efektyviai bendradarbiauti su tėvais, skatinanti kurti edukacines mokymosi aplinkas tiek asmeniniams, tiek individualiems šeimų poreikiams tenkinti (Tumėnienė, Janiūnaitė, 2000).

Pedagoginės psichologijos etiuduose (1997) rašoma, kad psichologų Kombs (Combs) ir V. Purke (W. Purkey) tyrimai, atlikti 1970 m., rodo, jog geriausi ugdytojai yra optimistai, kurie supranta, kad vaikai – gabūs, mąstantys, žingeidūs. Tokių žmonių, pasitikinčių savo jėgomis, sugebančių dirbti su žmonėmis, veikla yra efektyvi, o pagalbos tikslas – vaiką išlaisvinti, o ne kontroliuoti. Ugdytojai daugiau vadovaujasi ilgalaikėmis nuostatomis. Pasak St. Dapkienės (2002), ugdymo įstaigą ir šeimą jungia tas pats ugdomasis objektas – vaikas. Ugdymo procesas reikalauja pažinti ir sistemingai tirti vaiką. Tačiau visapusiškai jį pažinti ir tirti galima tik pažįstant šeimą, tą terpę, kurioje vaikas būna didesniąją savo gyvenimo dalį, kai mėgdžiodamas tėvų elgesį ir bendravimo manieras kaupia savo gyvenimo patirtį.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogas tampa šeimos pagalbininku (paslaugos teikėju), svarbiu vaiko gyvenime. Nuolat stebėdamas ugdytinius, kreipia jų ugdymą reikiama linkme ir vertina jų pažangą. Dirbdamas jis sprendžia, kada ir kaip tenkinti individualius ir grupinius poreikius. Pedagogas susieja turimas žinias apie ugdytinių raidą su turiniu, kurį turi pateikti. Pedagogas įsipareigoja ugdyti ne tik ugdytinius, bet ir jų šeimas, prisideda prie visuomenės kūrimo.

1.3. Ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimo samprata ir esmė

Ikimokyklinio ugdymo institucijos, padedančios šeimai ugdyti vaiką, vaidmuo nuolat kinta. Šeima ir vaikų darželis, reaguodami į pasikeitimus visuomenėje, pradeda veikti kaip dvi viena kitą papildančios socioedukacinės sistemos: žmogaus socializacija, o kartu integracija ir individualizavimas sparčiausiai vyksta vaikystėje, todėl šiuo laikotarpiu itin svarbus pedagogų ir vaikų tėvų bendradarbiavimas (Saugėnienė, Liaudanskienė, 2003).

Jų bendradarbiavimas besikeičiančioje visuomenėje yra įtakojamas įvairių veiksnių. Pats svarbiausias veiksnys, turintis įtakos šiuolaikinei ikimokyklinio ugdymo įstaigai Lietuvoje, yra spartus mūsų visuomenės demokratėjimas. Šalia šio proceso šiuolaikinė ikimokyklinio ugdymo įstaiga jei tik ji pati to siekia, gali atsiverti ir kitiems išoriniams jos veiklą įtakojamiems veiksniams. Vienas iš tokių veiksnių gali būti įvairūs projektai – tiek lokalaus, tiek nacionalinio, tiek tarptautinio lygmens. Jie ikimokyklinio ugdymo įstaigai leidžia siekti naujos kokybės edukacinių tikslų. Būtent per įvairius projektus į Lietuvos švietimą ateinančios naujos idėjos verčia mūsų švietėjus revizuoti kai kurias vertybines bei pedagogines nuostatas ir savo veikloje ieškoti demokratinei visuomenei priimtinių veiklos būdų, naujų bendradarbiavimo su ugdytinių tėvais galimybių, o tuo pačiu ikimokyklinio ugdymo įstaigoje naujai įvertinti tarpusavio sąveikos veiksnius, jų įtaką pedagogų ir vaikų tėvų bendradarbiavimui.

M. Wallen (2002) teigimu, ikimokyklinio ugdymo pedagogo vaidmuo labai svarbus vaiko gyvenime. Vaikai jaučiasi daug saugiau, jei jų tėvai bendradarbiauja, bendrauja su pedagogu. Šiai minčiai pritaroma D. Skeirienė (2005) rašo, kad šeima ir ikimokyklinio ugdymo pedagogai- svarbios auklėjimo institucijos, nes juos jungia tas pats ugdymo objektas – vaikas. Kadangi šeimos ir darželio ugdomasis objektas – vaikas, tai bendradarbiavimo turinyje turi atsispindėti visi vaiko asmenybės vystymosi aspektai – fizinis, socialinis, emocinis ir pažintinis. Nors kiekvienas vaikas vystosi individualiai, tačiau visi vaikai pereina tam tikrus amžiaus tarpsnius, kuriuose formuojasi kiekvienam amžiui būdingos savybės.

Tėvus ir pedagogus vienija vienas tikslas – vaiko gerovė. Vaikas kryptingai ugdomas tada, kai darniai sutaria šeima ir vaikų darželis, kai vaiko ugdymas darželyje ir šeimoje papildo vienas kitą. (Litvinienė, 2002). Tėvams ir pedagogams būtina pažinti vaiką ir neužmiršti, kad jis lygiateisis šeimos, darželio narys, todėl negali būti statomas ant pjedestalo arba, priešingai,

nepastebimas, netgi engiamas. Šeimoje, darželyje gera, kai vyrauja emociniai ir dalykiniai partnerystės ryšiai, kai suaugusiųjų bendravimas su mažyliu yra natūralus, bet kryptingas, siekiant perduoti socialinę patirtį bei dorovines normas. Bendradarbiavimas negalimas be bendravimo. Štai kaip L. Jovaiša (1995) aiškina sąvoką *bendravimas*:

- Žmogaus socialinės būties forma, pasireiškianti kontakto tarp žmonių užmezgimu ir palaikymu; draugystė, partnerystė;
- Keitimasis informacija, patirtimi.

Bendravimas – specifinis žmogaus poreikis (Pedagogikos terminai, 1993). Skaudžiai žmogus, o juo labiau ikimokyklinio amžiaus vaikas išgyvena, kai šis poreikis nepatenkinamas. Bendravimas yra sėkmingo ugdymo sąlyga.

Bendravimas – tarpusavio sąveika, sudėtingi įvairialypiai žmonių kontaktai, atsirandantys iš bendros veiklos poreikių. Apima keitimąsi informacija, bendros sąveikų strategijos parengimą kito žmogaus suvokimą ir supratimą. (Psichologijos žodynas, 1993).

V. Vaicekauskienė (2003) *bendradarbiavimą* apibrėžia, kaip socialinę sąveiką, kuria siekiama organizuoti bendrą veiklą, derinti bendrus veiksmus, vienyti pastangas, kurti bendravimo veiksmų sistemą, plėtoti pagalbos santykius, bendrauti, darant įtaką ir keičiant vienas kitą. M. Fullan (1998) teigia, kad *bendradarbiavimas* – tai bendros veiklos procesas, kai du ar daugiau individų, turinčių vienas kitą papildančių įgūdžių, veikia kartu kurdami bendrą supratimą, kurio nė vienas iš jų neturėjo anksčiau ir nebūtų galėję savarankiškai pasiekti.

Bendravimas vystosi laipsniškai, pradedant kūdikio šypsena IV – tą savaitę. Kūdikiai girdi aplink juos kalbančius žmones ir taip išmoksta kalbėti. Kalba įgalina žmones galvoti apie tai, ką jie yra padarę, taisyti tai ir perduoti savo mintis kitiems.

Bendradarbiauti – tai dirbti kartu su kitais, dirbti siekiant bendro tikslo (Dapkienė, 2002).

„*Bendradarbiavimas* – tai mokyklos klasės vadovo organizuota ir jo vadovaujama, su visuomenės interesais suderinta pedagoginė veikla“ (Dapkienė, 1997 p. 4).

Bendravimas yra bendradarbiavimo pagrindas. Bendradarbiauti – tai dirbti kartu su kitais, dirbti siekiant bendro tikslo. Bendradarbiavimas yra sudėtingas ir prieštaringas procesas. Kasdienybėje susiduriama su dar viena opia problema – tėvų nenoru bendradarbiauti su ikimokyklinio ugdymo įstaiga. Tai ko gero lemia ekonominė šalies padėtis, finansinės problemos šeimose, o gal tėvų atsakomybės stoka.

Sėkmingos šeimos ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimo strategijos (Miltenienė, 2005):

- Orientacija į šeimos stipriąsias puses (pozityvius dalykus);
- Geri komunikaciniai gebėjimai ir jų tobulinimas;

Bendraujant su tėvais svarbu:

- Ramus balso tonas ir atvirumą demonstruojanti kūno kalba;

- Nuoširdumas ir paprastumas (vengti perdėto pataikavimo);
- Nuomonė pateikiama kaip informacija, o ne kaip absoliuti tiesa;
- Orientacija į tėvų pageidavimus ir lūkesčius;
- Nemonopolizuotas pokalbis;
- Klausymasis tiek pat svarbus kaip ir kalbėjimas;
- Vengimas sudėtingų psichologinių ir edukacinių terminų;
- Orientacija į problemą ir jos sprendimą, o ne į asmenį;
- Orientacija į pozityvius problemos aspektus (vienam „negatyvui“ rasti penkis „pozityvus“).

Švietimo įstatymo (2003) 26 straipsnyje nurodoma, kad tėvams turi būti *teikiama tokio turinio informacija*: vaiko būklė, ugdymo(si) poreikiai, vaiko pasiekta pažanga, vaiko elgesys. Tėvai gali gauti jiems būtiną informaciją iš ikimokyklinės įstaigos darbuotojų, pasirenkant ikimokyklinio ugdymo įstaigą, ugdymo programą. Nurodoma, jog ši informacija teikiama bendradarbiaujant su tėvais ir sustiprina tėvų bei pedagogų ryšius. Dokumente nurodoma, jog bendradarbiavimo su tėvais tikslams pasiekti yra reikšminga informacija – ugdymo problemų sprendimas, ugdymo programų aptarimas.

Išanalizavus mokslinę literatūrą matyti, kad daugelis pedagogų ir psichologų akcentuoja mokyklos ir šeimos bendradarbiavimo svarbą. Pasak J. Lakio ir kt. (1996), ugdymo įstaigoje daugiau reikšmės įgauna ugdytinių tėvų santykiai su ugdymo įstaiga, tėvų dalyvavimas ugdymo įstaigos gyvenime, bendradarbiavimas sprendžiant jos materialines ir ugdymo problemas. Ugdymo procesas privalo būti grindžiamas humaniška bei pozityvia pedagogų, ugdytinių ir jų tėvų tarpusavio sąveika, siekiant sklaidyti įtampą bei spręsti iškilusias problemas.

M. Ainscow ir J. Muncey teigimu (1989), ugdytinių tėvus pedagogai dažniausiai laiko:

- *Kliūtimi*. Pavyzdžiui, kai kas mano, kad dauguma tėvų yra abejingi vaikų auklėjimui ir net trukdo jiems siekti pažangos arba blogina jų padėtį.
- *Potencialiais pagalbininkais*. Tėvai yra vertingas išteklių šaltinis ir gali padėti vaikams.
- *Partneriais*. Užuoat žiūrėję į tėvus kaip švietimo srities neprofesionalus, su jais užmezga lygiavertės partnerystės santykius.
- *Vartotojais*. Jei tėvai suvokia darželį kaip paslaugas tenkančią organizaciją, jiems neišvengiamai tenka vartotojų vaidmuo.

Taigi išskyla klausimas, koks turėtų būti sėkmingas bendradarbiavimas tarp ugdymo įstaigos, šiuo atveju darželio ir tėvų. Jį galima apibrėžti šešiomis savybėmis:

- Bendravimas tarp šeimos ir ugdymo įstaigos turi būti reguliarus, abipusis ir

prasmingas.

- Tėvystės įgūdžiai turi būti skatinami ir palaikomi.
- Tėvų vaidmuo padedant vaikui ugdytis yra integralus.
- Savanoriai tėvai ugdymo įstaigoje turėtų būti priimami, o jų paramos ir pagalbos siekiama.
- Tėvai yra partneriai ugdymo įstaigoje priimant sprendimus, kurie paveiks vaikus ir šeimas.
- Bendruomenės ištekliai yra naudojami pastiprinti ugdymo įstaigas, šeimas ir vaikų ugdymą (Tėvai vartotojai, 2008).

J. Vabalas – Gudaitis pedagoginę sąveiką apibūdina kaip „*dinamišką žmonių bendravimo sistemą, kurios nariai geriau pastebi vienas kito poelgius, stipriau vienas kitą veikia, tarp narių yra funkciniai santykiai, o psichinė indukcija bei įtaiga vyksta lengviau ir abipusiškiau*“ (1983, p.9). Pagrindinis sąveikos principas pabrėžia abiejų jos narių (šiuo atveju, tėvų ir pedagogų) lygybę. Tačiau tai nereiškia jėgų ir veikimo lygybės. Sąveikos narių lygybė reiškia tik kiekvieno dalyvio vienodą vertybę, kiekvieno vienodą teisę išreikšti savo prigimtį ir savitai realizuoti, atsiliepti į kito sąveikos nario veikimą. Dėl vaikų psichinių ypatybių mokėjimų ir įgūdžių pradinės stadijos ypač palankios sąlygos tėvų ir vaikystės pedagogų sąveikai.

Tėvų dalyvavimas pedagoginiame procese ir jo sąlygojama pedagogų prievolė bendradarbiauti su auklėtinių tėvais yra visų save demokratiškomis vadinančių visuomenių skiriamasis bruožas. Pagal V.Krumm (1993) tėvai turi tokias teises:

- Gauti visapusišką informaciją;
- Būti išklaustyti;
- Turėti siūlymo teisę;
- Turėti teisę spręsti kartu su pedagogais tam tikrus klausimus.

Bendravimo ir bendradarbiavimo procesas labai sudėtingas ir skirtingas. Visais laikais šeimos jautė paramos poreikį auklėjant savo atžalas. Šiuolaikinėje industrinėje visuomenėje, kai šeimyninis ryšys tarp kartų nebe toks stiprus, pagrindinių žinių apie šeimos formavimą ir vaikų auklėjimą suteikimas tampa viena svarbiausių visuomenės ir pedagogų užduočių.

1.3.1. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir šeimos bendradarbiavimo formų įvairovė

„Tik racionaliai bendradarbiaujant su tėvais, pripažįstant ir toleruojant jų teises dalyvauti ir tikslingai siūlyti ugdomosios veiklos struktūrinius pokyčius, galima tikėtis kiekvieno konkretaus auklėtinio sėkmingų ugdymo(si) rezultatų. Todėl skatintinos novacijos kuriant naujų pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo formų tradicijas: sistemingi tėvų pedagoginio švietimo

kursai, seminarai, bendros konferencijos ir pan. Kad tėvai yra ne svečiai, o kolegos ugdymo įstaigoje, rodytų įrengti tėvų kambariai, o bibliotekose – skyriai tėvams“ (Ivanauskienė, 2002, p. 92).

S. Dapkienė (2002) išskiria tris pagrindines bendradarbiavimo tarp ugdymo įstaigų ir šeimos formas:

1. Individualias: a) lankymasis mokinio namuose; b) tėvų pakvietimas į ugdymo įstaigą; c) susirašinėjimas laiškais, pasiekimų knygelėmis; d) pokalbiai telefonu;
2. Grupines: a) tėvus patartina burti (jiems nežinant) į grupes pagal: išsilavinimą, materialinę padėtį, vien mergaičių, vien berniukų tėvus, pagal vaikų elgesį, mokymosi rodiklius ir pan.; b) klasės auklėtojo bendradarbiavimas su grupės tėvų aktyvu, kuris turėtų būti jungiamasis tiltas ieškant kontaktų su tėvais;
3. Kolektyvines: tai tėvų susirinkimai, bendri tėvų ir vaikų renginiai.

Autorės nuomone, reikia išsiaiškinti, kokius reikalavimus tėvai kelia vaikams, kaip vertina įvairius jų poelgius ir veiklos rezultatus. Ir jei tėvų požiūriai, vertinimai, vaikų auklėjimas yra neteisingi, tai šias problemas gali padėti spręsti disputai ir diskusijos, klausimų – atsakymų vakarai (popietės).

Darbe su tėvais labai dažnai yra naudojami individualūs pokalbiai. Tačiau individualaus pokalbio ar konsultacijos sėkmė priklauso nuo mokėjimo klausytis, įsijausti ir suprasti kito žmogaus mintis ir jausmus.

Anot S. Dapkienės (2002), bendruomenė yra buriama bendromis pastangomis, todėl reikalingos ir tokią veiklą skatinančios formos. Tai galėtų būti:

- Visos tėvų pedagoginio švietimo formos;
- Tėvų dienos (pamokų stebėjimas ir aptarimas, bendri posėdžiai, konsultacijos ir kt.);
- Padėkos tėvams dienos (koncertai, parodos, padėkos ir apdovanojimai);
- Tėvų ir mokytojų konferencijos;
- Seminarai tėvams;
- Tėvų mokyklėlės pedagoginei jų kultūrai ugdyti;
- Bendri tėvų ir vaikų renginiai;
- Dalyvavimas įvairiuose mokyklos posėdžiuose, kai svarstomi tėvų pasiūlymai, bendradarbiavimo ypatumai ir kt.

Išanalizavus mokslinę literatūrą, galima teigti, kad ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimo sėkmė priklauso tik nuo pedagogo asmenybės, jo pasirengimo, gebėjimų ir nuo tėvų noro dalyvauti įvairioje įstaigos organizuojamoje veikloje. Tačiau, „*neturėdami*

pedagoginės patirties ir žinių, tėvai kartais nesugeba efektyviai perteikti tuos puikius charakterio bruožus, kurie jiems, kaip asmenybėms, būdingi“ (Dapkienė, 1997, p. 21).

Pedagogai turėtų taikyti tuos ugdymo, bendravimo, bendradarbiavimo būdus, kurie skatintų visų ugdymo procesų dalyvių (vaikų, pedagogų, tėvų) įsitraukimą, atvirumą, poreikių bei nuomonės raišką, atsakomybę (Sauginienė, Liaudanskienė, 2003).

Ugdytojų veiklos gairėse (1999) siūloma taikyti tokius bendravimo būdus ir formas bendraujant ir bendradarbiaujant su tėvais: pokalbiai su tėvais, atvedančiais vaikus į darželį ir parsivedančias juos namo; žinutės, kvietimai, perduoti tėvams per vaikus; skelbimų lentos, padėkos tėvams už pagalbą; lankymasis namuose, bendravimas su tėvais, seneliais ar vaikais telefonu; „pasiūlymų dėžutės“; „atvirų durų dienos“; ekskursijos, išvykos su vaikais ir jų šeimomis; pramogos, vakaronės, šventės; tėvai grupėje: stebėtojai, dalyviai; pagalba išigyjant žaislų, priemonių; pagalba puoselėjant ryšius su vietos miesto, rajono bendruomene; šeimų tarpusavio pagalba; paramos grupių veikla; tiesiogiai nesusijęs su ugdymo procesu tėvų ir pedagogų bendravimas.

Bendravimui ir bendradarbiavimui su šeimomis taikomos įvairios formos: žodinės, rašytinės, garsinės, vaizdinės. Naudojami formalūs ir neformalūs bendravimo būdai.

Knygoje *Į vaiką orientuotų grupių kūrimas (1997)* išskiriamos dvi bendravimo su šeimomis strateginės kryptys – neformalaus ir formalaus bendravimo būdai.

D. T. Dodge, L.J. Colker, C. Heroman (2007) siūlo *formalaus bendradarbiavimo* su šeima būdus:

Kasdieninės ar savaitinės suvestinės. Trumpa žinutė apie tai, kas vyko ikimokyklinio ugdymo įstaigoje kiekvieną dieną, yra vienas iš daugelio būdų palaikyti ryšį su tėvais. Tai gali būti tiesiog sakinytis *Pasikalbėkime apie...*, kuriame kaskart įrašoma reikiama tema. Suvestinės pasufleruoja tėvams, jie gali tai aptarti su vaikais.

Telefoniniai pokalbiai. Sudaromas skambinimo tėvams tvarkaraštis, kad nors kartą per mėnesį galėtumėte paskambinti ir pasakyti teigiamų dalykų apie vaikų pažangą. Skambinama tam, kad būtų išreikštas susirūpinimas, jei vaikas serga. Kai kurie pedagogai duoda tėvams savo namų telefono numerį ir ragina juos skambinti bet kada; kiti nustato patogias pokalbio valandas, kada galės atsiliepti.

Elektroninis paštas. Vis daugiau tėvų ir pedagogų turi galimybę naudotis internetu. Elektroninis paštas – tai puikus būdas ryšiams palaikyti.

Internetas. Tėvai supažindinami su ikimokyklinės įstaigos (jei tokį turi), kuriame tėvai gali dalintis savo mintimis su kitais tėvais, pasižiūrėti savo vaikų darbų ir pasiekimų-aplankus, komentarus ir apžiūrėti nuotraukas.

Grupės tinklalapis. Galima sukurti grupės tinklalapį. Tinklalapis yra geras būdas informuoti tėvus apie vaikų ugdymą(si) ir grupės renginius.

Padėkos. Išsiunčiamos trumposios padėkos žinutės šeimoms už tai, kad dalyvavo ikimokyklinio ugdymo įstaigos gyvenime. Padėkos dedamos ir į tėvų lentą.

Žurnalas. Kiekvienai šeimai parūpinamas žurnalas, kuris kelias iš namų į ikimokyklinio ugdymo įstaigą ir atgal. Tėvai bei pedagogai taip gali keistis informacija.

Pranešimai. Kartais reikia išsiųsti vienodus raštiškus pranešimus kiekvienai šeimai - apie įstaigos veiklos pokyčius, ypatingus renginius ar užkrečiamąsias vaikų ligas.

Balso ir trumpieji pranešimai. Jei kas nutinka, galima išsiųsti pranešimą telefonu ar palikti balso įrašą.

Neformalaus bendradarbiavimo būdai siūlo *Į vaikų orientuotų grupių kūrimą* (1997):

Atvedant ir pasiimant vaikus. Ikimokyklinio ugdymo pedagogai bendrauja su šeimos nariais ryte ir vakare. Sužinoma, ką vaikai veikė, kas jiems sekėsi, priminti apie susirinkimus, renginius.

Žinutės ir užrašų knygelės. Bendravimą tarp tėvų ir auklėtojų gali palengvinti per vaiką perduodamos trumpos, neformalios žinutės. Rašteliuose informuojama apie naują vaiko pasiekimą, įgūdį ar elgesio savybę

Skelbimų lentos. Tinka pateikti konkrečiai informacijai. Galima pakartoti ir pabrėžti tai, kas jau buvo minėta kitaip bendraujant.

Informaciniai laišukai. Jais galima informuoti šeimas. Laiškų tikslai gali skirtis. Kad ir kokius bendravimo būdus pasirinksite, svarbu, kad jie būtų patikimi ir patogūs bendradarbiauti su partneriais – vaikų tėvais.

Neformalus bendravimas. Prie jo priskirtini pokalbiai su tėvais, kai atveda ir atsiima vaikus. Pokalbio metu auklėtojos papasakoja gimdytojams apie vaiko veiklą grupėje, jo pasiekimus, problemas; skatina šeimos narius prisijungti prie vaikų veiklos darželyje (pažaisti, ką nors papasakoti, padėti pagaminti žaislus eglutei ir kt.), pasiūlyti naujų idėjų, kad būtų įdomesnis ir prasmingesnis vaikų gyvenimas darželyje. A. Delhaxhe (2009) mano, kad bendradarbiavimo forma yra kontakto užmezgimas (šeima – pedagogas). Kontakto užmezgimas gali būti informacijos perdavimo forma.

Sąveika su šeimos nariais – kasdienių pokalbių nauda ir formalesni abipusio keitimosi informacija ir tėvų supažindinimo su kasdieniu grupės gyvenimu metodai (Dodge ir kt., 2007).

Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymo (2007) autoriai siūlo sąveikos būdus su šeima:

„Namų darbai“. Tėvai namuose gali nuveikti daug ką, kas bus naudinga visiems vaikams. Jie gali padėti vaikams rinkti mielus niekučius, kuriuos bus galima panaudoti meno ar vaidmenų

žaidimų erdvėse. Tėvai gali padaryti grupei ką nors specialaus: žaidimų, lėlių drabužėlių, užuolaidas ar grožinės literatūros kūrinų įrašų bibliotekai.

Savos kultūros indėlis. Šeimos, kurios noriai dalijasi savo etninėmis tradicijomis, praturtina grupės gyvenimą. Galima pakviesti šeimos nari, kad šis kartu su vaikais paruoštų tradicinį patiekalą, pamokytų šokti ar dainuoti, ką nors papasakotų ar parodytų savo gimtinės nuotraukų.

Dalijimasis gebėjimais ar įgūdžiais. Sužinoję apie ypatingus šeimos narių gebėjimus ar interesus, galite paprašyti, kad jie tuo pasidalytų su grupės vaikais.

Dalyvavimas projektuose. Tėvai gali būti nepakeičiamas informacijos ar minčių šaltinis, jeigu tik tema artima jų žinioms ir gebėjimams. Tėvai gali dalyvauti planuojant veiklą. Jie gali prisidėti prie jūsų pažintinių išvykų metu, parūpinti įdomios medžiagos veikalai ar dalyvauti specialiuose projekto renginiuose.

Dalyvavimas grupės gyvenime. Norint dirbti su grupe pagal kokias nors programas, būtina, kad tėvai apie tai pasisakytų. Net kai taikoma programa (gali būti sudarytas pedagoginis komitetas, į kurį kviečiami suinteresuoti tėvai. Komitetas dažniausiai renkasi kelis kartus per metus įvairiems klausimams aptarti: kaip ugdo(si) vaikai, kokios yra pedagogų kvalifikacijos tobulinimo galimybės, kokie yra programos taikymo rezultatai arba kaip patobulinti veiklą.

Visose šeimos ir vaikų darželio bendradarbiavimo formose vienokiu ar kitokiu būdu atsiskleidžia tėvų patirtis ir auklėtojų kompetencija vaikų ugdymo klausimais.

Siekiant tėvų aktyvumo ugdymo procese, bendravimas su jais nebegali likti tik formalus. Naujovių įgyvendinimo iššūkis glumina pedagogus jau daug metų. (Sipavičienė, 2008)

Aktyvus bendradarbiavimas teikia abipusę naudą. Tėvams leidžia geriau susipažinti su ugdymo programa, o vaikams – su keliamais reikalavimais. Be to, skatina didžiuotis savo vaiku, jo daroma pažanga, padeda suvokti pedagogų keliamus tikslus ir jiems pasiekti juos; skatina aktyviai dalyvauti susirinkimuose ir nejausti įtampos, o ugdymąsi vertinti kaip nepertraukiamą vaikų – tėvų - pedagogų procesą. (Sipavičienė, 2008)

„Kad būtų galima patenkinti šiuolaikinius vaikų ir tėvų poreikius, ikimokyklinis ugdymas reikalauja naujų metodų ir formų, nes dabartinio pasaulio dinamiškumas veikia vaiką, todėl senieji metodai nebėra tokie efektyvūs“(Martišauskienė, 2008, p. 186).

1.3.2. Ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimo problemos

V. Aramavičiūtė (2005) teigia, kad labai svarbu teisingai suprasti tėvų lūkesčius ugdymo įstaigos atžvilgiu ir nesumenkinti jų autoriteto. Pasak autorės, reikia pažadinti tėvų norą atviriau bendrauti ir bendradarbiauti su pedagogais drauge sprendžiant vaikų auklėjimo klausimus. Nes E. Jensen (2001) nuomone,

- Tėvų įtaka vaiko gyvenime yra didžiausia;
- Tėvai gali skirti vaikui daug daugiau dėmesio, negu pajėgia pedagogas;
- Tėvai gali namuose paremti jūsų įdėtas pastangas.

Nors ir labai naudinga įtraukti tėvus į ugdymo įstaigos gyvenimą, tačiau kiekvienas iš jų gali turėti savo nuomonę vienu ar kitu klausimu, planų, ne visada atitinkančių pedagogines koncepcijas. Bet dėl visko negalima kaltinti tėvų, nes yra ir pedagogų, kurie neįvertina tėvų pagalbos. Vadinasi, šiandien susidariusi atmosfera, kai tėvai ir pedagogai, atrodo, nelabai nori suprasti kas, kiek ir kam turi padėti, tai yra koks iš tikro turi būti pedagogo ir šeimos bendradarbiavimas.

M. Hughesas ir kt. (1994) teigia, kad pedagogai visuomet į tėvus žiūrėjo kaip į problemą. Tokį požiūrį istoriškai nulėmė tariama žema tėvų moralė, abejingumas, bendravimo įgūdžių stoka, vidinės šeimos problemos ir kiti veiksniai, susiję su šeimos socialine – kultūrine aplinka. Pedagogai nurodo ir tėvų išitraukimo problemą, tiksliau – tėvų nenorą įsitraukti į vaiko ugdymo procesą ir teigia, kad tėvai nesidomi arba pernelyg domisi vaiko ugdymu, yra apatiški, neprakalbinami (tylinti dauguma), nenorintys įsitraukti (Hughes ir kt. 1994).

V. Krumm (1993), išanalizavęs daugelio mokslininkų tyrimų rezultatus, padarė išvadą, kad pedagogai būtinai turi keisti savo nuomonę apie tėvus ir jų auklėjamąjį potencialą, privalo nustoti galvoti, kad tėvai nesuinteresuoti savo vaikų pasiekimais, kad tėvai mokymo ir auklėjimo problemas gali spręsti tik mėgėjišku lygiu. Mokytojai turi išmokti pripažinti tėvus kaip lygiaverčius mokymo ir auklėjimo proceso partnerius. L. Stoll ir D. Fink (1998) įsitikinę, kad siekiant remti vaikų mokymąsi ir tobulėjimą, tėvai ir pedagogai turi eiti išvien.

Pasigirsta kaltinimų tėvams dėl vaiko ugdymosi sunkumų, siekiama atsakomybę dėl vaiko ugdymosi problemų primesti tėvams (Armstrong, 1995). Neretai šis vaidmuo skiriamas tėvams, turintiems socialinių, psichologinių arba asmeninių problemų.

Neretai pedagogai ir specialistai tėvams skiria vykdytojų vaidmenį tai vadindami partneryste. Labai svarbu įtraukti tėvus suteikiant jiems kuo daugiau informacijos apie mokyklos gyvenimą, tačiau jei ta informacija tekės viena kryptimi – iš mokyklos tėvams, siekiamo bendradarbiavimo ir partnerystės nebus, nes tėvai tik vykdys mokyklos „nuleistas“ instrukcijas, bus pasyvūs, kai kada prieštaraujantys ir besipriešinantys. Deja, būtent tokį vaidmenį tėvams dažniausiai skiria pedagogai ir specialistai (Fylling, Sandvin, 1998).

S. Dapkienė (2002), remdamasi įvairių mokslininkų, pedagogų tyrimais išskyrė tokias bendradarbiavimo nebuvimo priežastis: reti ir netikslingi tėvų ir pedagogų susitikimai; prastas tėvų požiūris į mokyklą ir mokytojus; tėvų nenoras ar nesugebėjimas auklėti savo vaikų; nepakankama tėvų pedagoginė kultūra; nesuderinti reikalavimai, kuriuos mokytojai ir tėvai kelia

vieni kitiems; pedagogai neįvertina tėvų pagalbos tiek mokymo, tiek auklėjimo srityje; neįvairios pedagogo ir šeimos bendradarbiavimo formos.

Ugdymo įstaigos turėtų prisiimti vadovaujantį vaidmenį eliminuojant ar sumažinant tradicines tėvų įsitraukimo kliūtis (Fruchteretal., 1992).

„Gerai neišmanydami šeimos poreikių, specialistai negali tinkamai įtraukti šeimą į vaiko ugdymo procesą, kooperuotis ir bendradarbiauti su ja“ (Ališauskienė, 2003, p. 129).

Bendradarbiaujant dviems pusėm galima tikėtis, kad bus išugdyta tobula maštanti ir veikianti asmenybė. Tačiau tėvai ir pedagogai nėra vienodai pasiruošę įgyvendinti šį tikslą. Tėvai auklėdami vaikus padaro daug klaidų: vieni – ne visada jaučia atsakomybę už vaikų auklėjimą, kiti- lengvabūdiškai žiūri į mokytojų patarimus, tretieji – suteikia savo vaikams per daug laisvės, o šie nepasiruošę ja pasinaudoti, ketvirtieji – per griežti vaikų atžvilgiu. Neturėdami pedagoginės patirties ir žinių, tėvai kartais nesugeba efektyviai perteikti charakterio bruožus, kurie jiems, kaip asmenybėms būdingi (Dapkienė, 1997).

R. Dobranskienė (2004) pažymi, kad šeimos ir pedagogo bendradarbiavimas bus produktyvus, jei: ugdymo įstaiga turės autoritetą; vyks pilietinis ir humanistinis ugdymas; tarpusavio santykiai bus demokratiniai; bus siekiama bendro tikslo; ugdyme dalyvaus mokykla ir tėvai; žodžių ir darbų vienovė taps tradicija; bus panaudojamas darbo mikroaplinkoje patyrimas.

Mokslininkai D. Hopkins ir kt. (1998) siūlo keletą patarimų pedagogams, kad bendravimas su tėvais būtų sėkmingas:

1. Būti nuoširdiems ir atviriems;
2. Klausytis – išklausyti;
3. Nebijoti sakyti „aš nežinau“;
4. Skatinti.

F. Ivanauskienė (2000) primena, kad kalbant apie bendravimo sėkmę, negalima pamiršti ir mandagumo – elementariosios elgesio kultūros.

A. Turnbull ir H. Turnbull (1997) teigia, kad tėvai nori dalyvauti priimant sprendimus ir kartu su specialistais veikti.

„Tėvai ilgą laiką orientavosi į tradicinį šeimos ir ikimokyklinės įstaigos sąveikos modelį, todėl kvietimą dalyvauti vaikų ugdymo procese supranta kaip ikimokyklinio ugdymo pedagogams privalomos veiklos delegavimą tėvams ir atmeta bendradarbiavimo galimybę“ (Martišauskinė, 2008, p. 90).

„Gebėjimas bendradarbiauti su tėvais ir kurti partnerystę grįstus santykius yra gerai pasirengusio specialisto požymis“ (Ališauskienė, 2003, p.129).

Kai kurios šeimos gali susidurti su įvairiomis kliūtimis, kurios trukdo tėvams bendradarbiauti su ugdymo įstaiga. Tokios kliūtys gali būti laiko ir energijos stoka dėl didelio

darbinio krūvio, saugumo ir žemos savivartės jausmai (ypač tėvams iš žemesnių socialinių sluoksnių), ugdymo įstaigos struktūros supratimo ir priimtinių bendravimo būdų stoka, kultūrinis nekongruenciškumas (kai šeima yra kitų tautų ir kultūrų atstovai), kartais tai gali būti darželio personalo draugiškumo ir priėmimo stoka (Fruchter, 1992).

Kad ir kokie pasirenkami bendravimo būdai svarbu, kad jie būtų patikimi ir patogūs bendradarbiauti su partneriais – vaikų tėvais. (Dodge ir kt., 2007).

Apibendrinant galima teigti, kad bendradarbiavimas turi būti grindžiamas ne vienpusiška informacija, bet pasidalijant vieniems su kitais patirtimi. Būtina sukurti aplinką, kurioje kiekvienas dalyvis jaustų pagarbą ir pasitikėjimą vienas kitu. Dažnai bendradarbiavimo sėkmė priklauso nuo pedagogo keliamų tikslų, sistemingumo, jo mokėjimo bendrauti, išklausti kitų nuomonę, išsakyti savo, argumentuoti, neižeidžiant padėti vienas kitam, sąveikauti. Siekiant sėkmingo bendravimo ir bendradarbiavimo reikėtų leisti šeimai pačiai nuspręsti, koku būdu ji galėtų dalyvauti vaiko ugdyme.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGŲ IR ŠEIMOS POŽIŪRIS Į BENDRADARBIAVIMO TOBULINIMĄ

2.1. Tyrimo metodika, organizavimas ir imties charakteristika

Tyrimo tikslas: išanalizuoti šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūrį į bendradarbiavimo tobulinimą.

Uždaviniai:

1. Empirinio tyrimo metu identifikuoti skirtingą šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūrį į bendradarbiavimą, jo reikšmingumą, galimybes;
2. Ištirti šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimo ypatumus;
3. Remiantis teorinių šaltinių analize ir empirinio tyrimo duomenimis pateikti rekomendacijas šeimų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimo optimizavimui.

Tyrimo metodologija. Tyrimas grindžiamas konstrukcinės sąveikos teorija (Vabalas – Gudaitis, 1987), kuri leidžia geriau suvokti šeimos ir pedagogų atliekamas funkcijas ugdymo institucijose, remiantis konstruktyviu bendravimu. Pagal šį principą pabrėžiama sąveikos narių (tėvų – pedagogų) lygybė, kiekvieno nario vienoda vertė.

Siekiant išsiaiškinti šeimos ir ikimokyklinių įstaigų pedagogų bendradarbiavimą ir jo tobulinimo galimybes, remiantis tėvų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūriu, atliktas kiekybinis tyrimas, turinti kokybinio tyrimo elementų. Naudotas anketinės apklausos metodas.

Apibendrinus šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimo teorinius aspektus, buvo sudarytas tyrimo instrumentas – anketa.

Vykdam apklausą buvo vadovautasi geravališkumo, etiniais bei teisiniais tyrimo principais, t.y. nesiekiant padaryti nei psichinės, nei moralinės žalos bei užtikrinant tyrimo duomenų anonimiškumą. Patys tiriamieji turėjo teisę apsispręsti ar dalyvauti apklausoje. Laiko atsakymams buvo skiriama tiek, kiek reikėjo patiems tiriamiesiems, tačiau tam pakako 15 – 20 min.

Anketa sudaryta iš 2 blokų:

- Informacinio (demografinio) – juo siekiama sužinoti respondentų lytį, amžių, išsilavinimą. Ši informacija padės apibendrinti, sugrupuoti gautus rezultatus, pastebėti, palyginti ar skiriasi skirtingo amžiaus ir išsilavinimo tėvų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūris į bendradarbiavimą ir jo tobulinimą.

- Diagnostinio – juo siekiama išsiaiškinti: bendradarbiavimo sampratą, šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūrį, bendradarbiavimo tobulinimą, reikalingumą.

Anketoje pateikti 4 asmeninės informacijos klausimai ir 17 klausimų, kuriais siekiama iširti požiūrį į bendradarbiavimo su ikimokyklinio ugdymo pedagogais reikšmingumą, kaip vyksta bendradarbiavimas, kokie bendradarbiavimo būdai ir formos naudojami ikimokyklinėje įstaigoje, jų priimtinumą, susirinkimų dažnumą, bendradarbiavimo iniciatyvos rodymą.

Pedagogams užduoti klausimai, su pateiktais teiginiais turėjo būti įvertinti svarbos tvarka (sudėtingiausia, sudėtinga, mažiau sudėtinga, nesudėtinga).

Tyrimo metu gautai informacijai apdoroti buvo naudojama matematinė statistinė duomenų analizė, kuri atlikta kompiuterine programa Microsoft Excel, taikant statistinių duomenų apdorojimo programą SPSS (Statistical program for social sciences). Apdorota informacija susisteminta ir pateikta lentelėse bei grafikuose. Panaudota aprašomoji statistika – tai duomenų sumavimas ir grafinis vaizdavimas. Tyrimo atsakymai pateikiami procentine išraiška, dažniais. Atlikus skaičiavimus, interpretuojami tyrimo duomenys ir daromos išvados.

Tyrimo metodai:

Teoriniai. Mokslinės, pedagoginės, psichologinės literatūros analizė.

Empiriniai. Klausimynas, skirtas Šiaulių miesto ikimokyklinių įstaigų šeimoms ir ikimokyklinio ugdymo pedagogams, siekiant išsiaiškinti bendradarbiavimą ir jo tobulinimą. (Anketinė apklausa).

Statistiniai. Anketinių duomenų statistinė analizė, tyrimo duomenų grupavimas, apibendrinimas ir lyginimas, grafinis duomenų pavaizdavimas, naudojant statistinės analizės SPSS (*Statistical program for social sciences*) 14.0 programos versiją ir Microsoft Office Excel 2003 programinę įrangą atlikta kiekybinė ir kokybinė aprašomoji statistinė analizė.

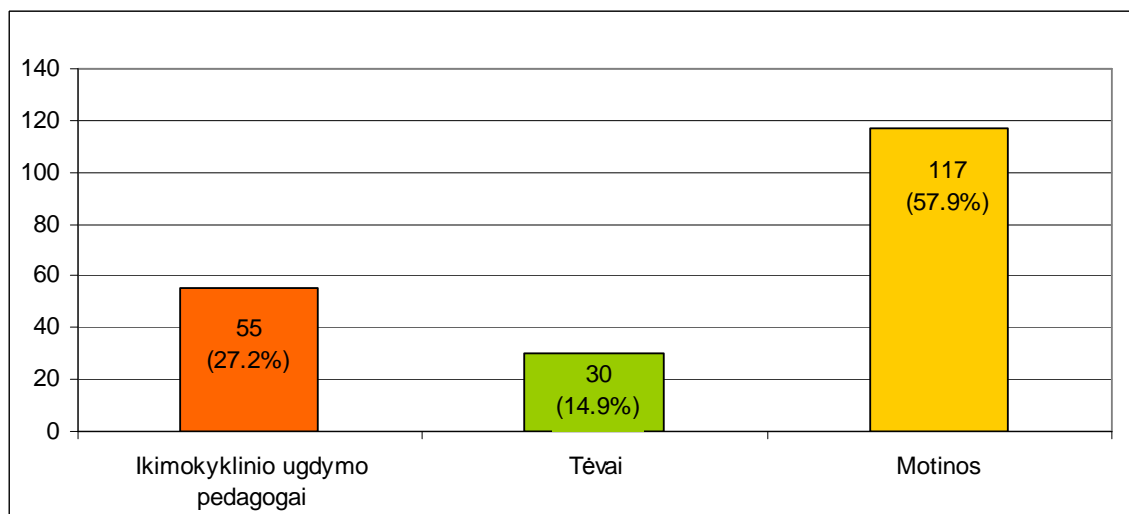
Kokybiniai: atsakymų analizė, skirta ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir ugdytinių tėvų požiūriui į bendradarbiavimą atskleisti. Vadovaujantis V. Jakavičiaus (1998) ir B. Bitino (2006) metodinėmis rekomendacijomis, respondentų atsakymai, išreiškiantys tą pačią mintį, sugrupuoti į kategorijas ir pateikti ryškesni jų pavyzdžiai.

Organizavimas. Tyrimas organizuotas penkiose Šiaulių miesto ikimokyklinėse įstaigose, vadovaujantis savanoriškumo ir anonimiškumo principais. Kiekvienas respondentas buvo supažindintas su anketos tikslu ir tikslingumu.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogams buvo išdalinta 60 anketų, grįžtamumas 92% (55 anketos). Ugdytinių tėvams išdalinta 170 anketų, sugrąžinta 147, grįžtamumas 86%.

Imties charakteristika. Siekiant atskleisti pedagogų ir šeimų požiūrį į bendradarbiavimo ikimokyklinėse įstaigose tobulinimą apklausti 202 respondentai (147 Šiaulių miesto

ikimokyklinės įstaigas lankančių vaikų tėvai (globėjai) ir 55 ikimokyklinio ugdymo pedagogai). Tiriamųjų skaičius pateiktas 1 paveiksle.

1 pav. Respondentų skaičius (N = 202)

Tyrimė dalyvauja 55 (27.2%) ikimokyklinio ugdymo pedagogės, 30 (14.9%) ugdytinių tėvų (vyrų) ir 117 (57.9%) ugdytinių mamų.

Analizuojant tiriamųjų (šeimos) demografinius duomenis lyties aspektu pastebima, kad dominuoja moterys – mamos 79.6%. Vyrų (tėvai) sudaro 20.4%. Visos ikimokyklinio ugdymo pedagogės – moterys.

Analizuojant bendrą respondentų pasiskirstymą, matyti, kad moterys sudaro didžiąją dalį visų tiriamųjų skaičiaus (žr. 1 lentelę)

1 lentelė

Respondentų pasiskirstymas pagal amžių (N = 202)

Amžius	Auklėtojos N=55	Mamos N=117	Tėvai N=30	Iš viso
20-30 metai	10 (18.2%)	26 (22.3%)	5 (16.7%)	41
31-40 metai	14 (25.5%)	83 (70.9%)	18 (60.1%)	115
41-50 metai	13 (23.6%)	8 (6.8%)	5 (16.6%)	26
51 ir daugiau	18 (32.7%)	0 (0%)	2 (6.6%)	20
Iš viso	55	117	30	202

Išskirtinos keturios amžiaus grupės. Tarp apklaustųjų ikimokyklinio ugdymo pedagogų didžiausia grupė (32.7%) sudaro 51 ir daugiau metų auklėtojos. Tai rodo auklėtojų patirtį. Mažiausia pedagogų – 18.2% nuo 20 iki 30 metų. Analizuojant ugdytinių tėvų amžių pastebima, kad didžiausia nuo 31 iki 40 metų amžiaus grupė 70.9% motinų ir 60.1% tėvų. Priešingai nei pedagogų mažiausią grupę sudaro tėvai, esantys 51 ir daugiau metų (tik du tėvai).

Skirtingų amžiaus grupių bendravimas gali sukelti konfliktus ir nuomonių išsiskyrimą, nesutapimą.

Rezultatai pateikti 2 lentelėje rodo *pasiskirstymą pagal pedagoginį darbo stažą ir pedagoginę kvalifikaciją*. Galima teigti, kad pedagogų požiūris į bendradarbiavimo ikimokyklinėse įstaigose tobulinimą priklauso ir nuo darbo patirties, ir pedagoginio darbo stažo.

2 lentelė

Pasiskirstymas pagal pedagoginio darbo stažą ir pedagoginę kvalifikaciją (N=55)

Pedagoginio darbo stažas	Kvalifikacija			Iš viso
	Auklėtojos	Vyr. Auklėtojos	Metodininkės	
1-5 m.	12 (21.8%)			12 (21.8%)
6-10 m.		5(9.1%)	1(1.8%)	6(10.9%)
11-20 m.		11(20%)	1(1.8%)	12 (21.8%)
21-30 m.		9(16.4%)	5(9.1%)	14(25.5)
30 ir daugiau m.	1(1.8%)	10(18.2)		11(20%)
Iš viso	13(23.6%)	35(63.7%)	7(12.7%)	55(100%)

Tyrime daugiausia dalyvavo ilgametį pedagoginį stažą (*nuo 21 iki 30 metų*) turinčios pedagogės 14 (25.5%). Įdomu pastebėti, kad 21.8% pedagogų yra dirbantys 1 – 5 metus. Tai galėjo sąlygoti naujų darbo vietų sukūrimas (atsiradimas): neformaliojo ugdymo pedagogai, nekontaktinių valandų suteikimas. Pateikti duomenys rodo, kad ikimokyklinių įstaigų pedagogai yra pakankamai brandūs, tai atskleidžia jų darbo patirtis. Daugiausia apklaustų pedagogų (14 (25,5%)) darbo stažas yra nuo 21 iki 30 metų. Analizuojant darbo stažo rodiklius galima teigti, kad per pastaruosius penkis metus pagausėjo jaunų ikimokyklinio ugdymo pedagogų, nes jų rodiklis siekia net 12 (21,8%).

Pasiskirstymas pagal turimą ikimokyklinio ugdymo pedagoginę kvalifikaciją parodė, kad daugiausia (63,6%) tyrime dalyvavusių auklėtojų – vyresniosios auklėtojos. Metodininkės sudaro mažiausią dalį tirtųjų ikimokyklinio ugdymo pedagogių 7 (12.7%).

3 lentelė

Tėvų išsilavinimas (N = 147)

Respondentai- tėvai	Išsilavinimas				Iš viso
	Vidurinis	Profesinis	Aukstesnysis	Aukštasis	
Mamos	11	21	26	59	117
Tėvai	4	4	5	17	30
Iš viso	15(10.2%)	25(17%)	31(21%)	76 (51.8%)	147(100%)

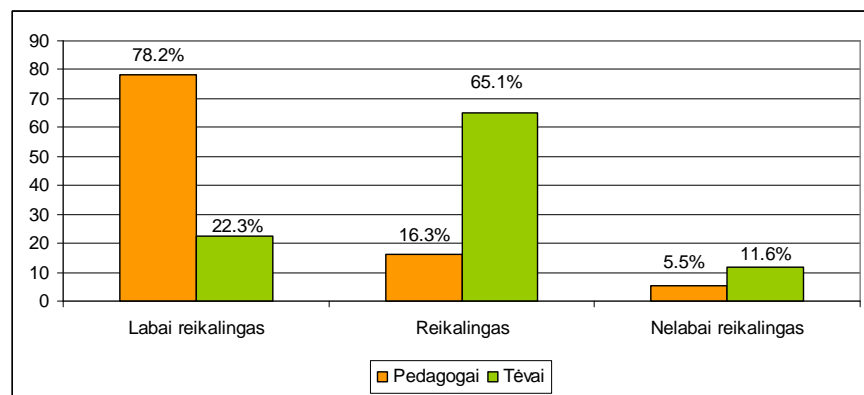
Net 51.7% ugdytinių tėvų turi aukštąjį išsilavinimą ir 21% aukštesnįjį. Mažesnę dalis tiriamųjų tėvų turi profesinį (17%) ir vidurinį (10.2%) išsilavinimą

2.2. Šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūrio į bendradarbiavimą rezultatai ir semantinio turinio analizė

Šiuolaikinė ikimokyklinio ugdymo koncepcija – orientuota į partnerystę. Ugdytinių tėvai ir ikimokyklinio ugdymo pedagogai turi bendrą tikslą – vaiko gerovė. Vaikas kryptingai ugdomas, kai sutaria šeima ir pedagogai, kai vaikų ugdymas šeimoje ir ikimokyklinėje įstaigoje vienas kitą papildo (Litvinienė, 2000).

Manoma, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir šeimų požiūris į bendradarbiavimo tobulinimą skiriasi.

Siekiant išsiaiškinti ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūrį į bendradarbiavimą, atliktas tyrimas.

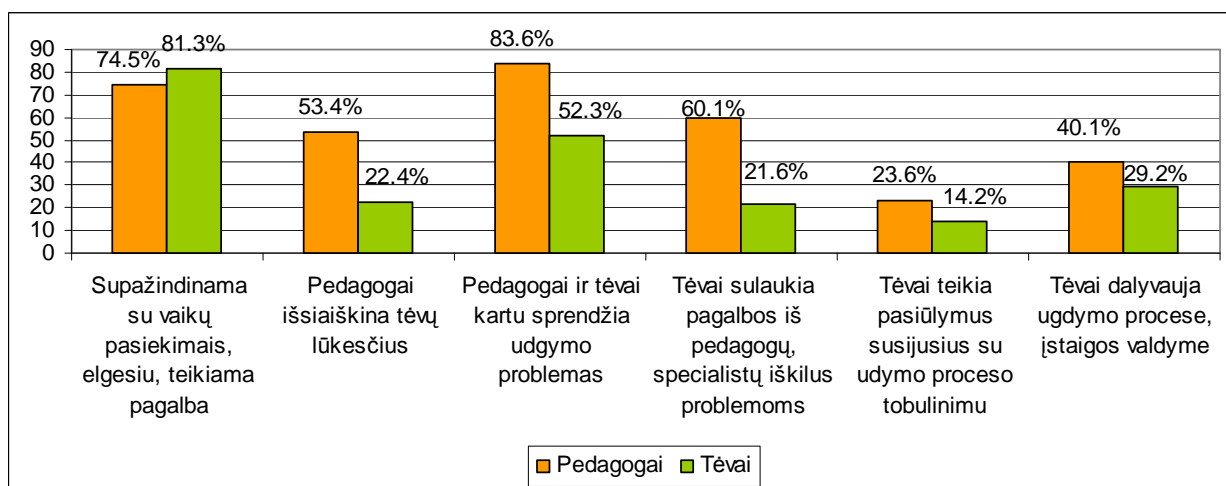

2 pav. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų nuomonė apie bendradarbiavimo reikalingumą (N = 202)

Tyrimo duomenimis, dauguma (78.2%) ikimokyklinio ugdymo pedagogų mano, kad bendradarbiavimas yra *labai reikalingas* ir tik 5,5% išreiškė nuomonę, kad bendradarbiavimas su tėvais – *nelabai reikalingas*. Daugiau nei pusė (65.1%) tėvų bendradarbiavimą su ikimokyklinio ugdymo pedagogais įvardija kaip *reikalingą* ir tik 22.3% kaip *labai reikalingą*. Pastebima ir tai, kad net 11.6% tėvų manymu, bendradarbiavimas yra *nelabai reikalingas*.

Ališauskienė, L. Miltinienė (2004) teigia, kad bendradarbiavimas – tai darbas kartu, sujungus intelektines jėgas, pagalba vienas kitam, bendros problemos sprendimas ir bendras sprendimo priėmimas. Bendradarbiavimas, tai sunkiausiai suvokiamas procesas, kuris priklauso nuo šių dviejų komponentų bendravimo ir veiklos.

Daroma išvada, kad pedagogų ir tėvų požiūriai skiriasi į bendradarbiavimo reikalingumą. Pedagogai mano, kad bendradarbiavimas labai reikalingas, ikimokyklinukų tėvai jį labiau įvardija kaip reikalingą. Galima teigti, kad pedagogai bendradarbiavimą laiko reikšmingesniu nei tėvai.

3 pav. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų nuomonė apie bendradarbiavimo vyksmą

(N = 202)

Pastaba. Respondentai pateikė po kelis atsakymų variantus.

3 paveiksle matyti, kad daugumos (83.6%) pedagogų manymu, *bendradarbiavimas vyksta*, kai *pedagogai ir tėvai kartu sprendžia ugdymo problemas*. Tik šiek tiek daugiau nei puse tėvų (52.3%) sutinka su šiuo teiginiu.

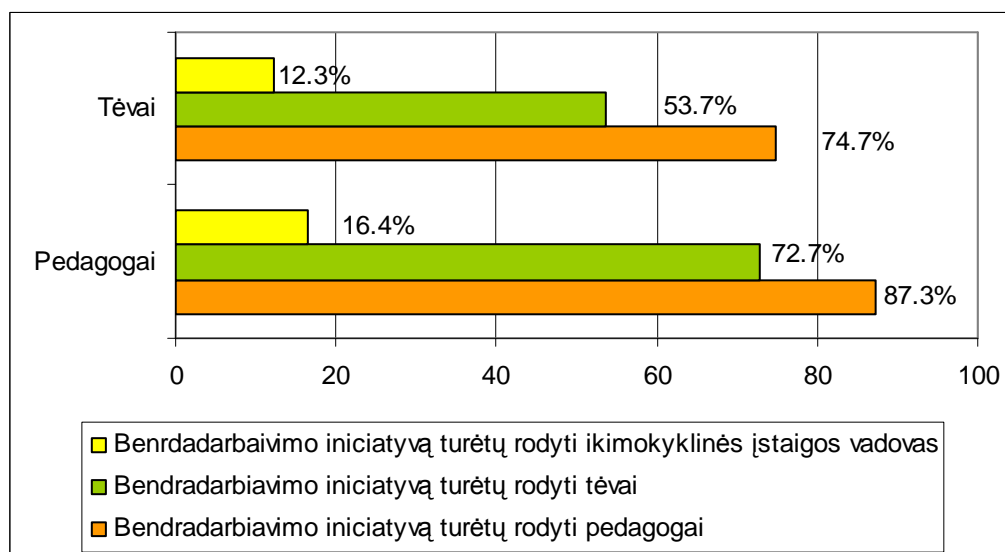
Daugumos tėvų (81.3%) nuomone, *bendradarbiavimas vyksta*, kai *jie yra supažindinami su vaikų pasiekimais, elgesiu, vaikams teikiama pagalba*. Tai rodo kad tėvams labiau priimtina informacijos priėmimo funkcija nei įpareigojanti juos veikti kaip lygiaverčius partnerius funkcija.

Bendradarbiavimas vyksta, kai tėvai teikia pasiūlymus, susijusius su ugdomojo proceso tobulinimu. Tačiau tam pritaria tik 14.2% tėvų ir 23.6% ikimokyklinio ugdymo pedagogų. Tai leidžia daryti išvadą, kad tėvai nesijaučia kompetentingi ugdymo tobulinimo klausimais, nors pedagogams jų nuomonė galėtų būti įdomi. Todėl daugiau nei pusė ikimokyklinio ugdymo pedagogų (53.4%) kaip vieną iš bendradarbiavimo krypčių išskiria tėvų lūkesčių išsiaiškinimą. Savo lūkesčių išsakymą, kaip bendradarbiavimą įvardija 22.4% tėvų.

Beveik trečdalis tėvų (29.2%) bendradarbiavimą įvardija, kaip jų dalyvavimą ugdymo procese, įstaigos valgyje. Tai leidžia daryti prielaidą, kad tėvai pageidauja būti įtraukiami į ugdomąjį procesą. Tam, nors ir nežymiai, pritaria mažiau nei puse (40.1%) ikimokyklinio ugdymo pedagogų. Tai gali įtakoti baimės ir jaudulys, kad dalyvaujant tėvams ugdomajame procese, reikia atlikti viską „puikiai“. „Tėvų prisiminimai apie auklėtojas irgi gali būti ne šviesiausi, todėl grupėje jie gali jaustis nesmagiai“ (Caughlin ir kiti, 1997, p. 53).

Siekiant išsiaiškinti tėvų ir pedagogų nuomonę apie bendradarbiavimo iniciatyvos rodyką buvo pateikti teiginiai: *bendradarbiavimo iniciatyvą turėtų rodyti pedagogai; bendradarbiavimo*

iniciatyvą turėtų rodyti tėvai; bendradarbiavimo iniciatyvą turėtų rodyti ikimokyklinės įstaigos vadovas. Gautus duomenis atspindi 4 paveikslas.

4 pav. **Ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų nuomonė apie bendradarbiavimo iniciatorius (N = 202)**

Pastaba. Respondentai galėjo pateikti po kelis atsakymų variantus.

Analizuojant gautus duomenis pastebima, kad dauguma pedagogų (87.3%) ir ugdytinių tėvų (74.7%) pritaria nuomonei, kad bendradarbiavimo iniciatyvą turėtų rodyti pedagogai. Tačiau įdomu pastebėti, kad tik vos daugiau nei puse (53.7%) ugdytinių tėvų prisiima atsakomybę rodyti bendradarbiavimo iniciatyvą. Nors pedagogai (72.7%) tikisi, kad didžioji dauguma ugdytinių tėvų turėtų rodyti iniciatyvą bendradarbiaujant.

Tėvai ir ikimokyklinio ugdymo pedagogai sutinka, kad ikimokyklinės įstaigos vadovas turėtų rodyti iniciatyvą bendradarbiaujant. Tačiau tai, jų nuomone, nėra labai reikšminga.

Rezultatai, pateikti 4 lentelėje, leidžia analizuoti šeimų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų esamą bendradarbiavimą.

4 lentelė
Šeimų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimo įvertinimas (N = 202)

Respondentai	Bendradarbiavimas			Iš viso (N)
	Tenkina	Galėtų būti gaudesnis	Netenkina	
Pedagogai	19 (34.5%)	31 (56.3%)	5 (9.1%)	55 (100%)
Mamos	66 (56.4%)	40 (34.2%)	11 (9.4%)	117 (100%)
Tėvai	28 (93.3%)	2 (6.7%)		30 (100%)
Iš viso	113	73	16	202

Tyrimas atskleidžia tai, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogus (34.5%) bendradarbiavimas tenkina, tačiau daugiau nei pusė pedagogų (56.3%) teigia, kad bendradarbiavimas galėtų būti glaudesnis. Tik 5 pedagogus (9,1%) bendradarbiavimas netenkina. Ikimokyklinukų tėvai (6.7%) mano, kad bendradarbiavimas galėtų būti glaudesnis, o 93.3% tėvų bendradarbiavimą vertina teigiamai. Tokius duomenis gali sąlygoti tai, kad tėvai rečiau lankosi darželyje nei mamos. 66 ugdytinių mamos (56.4%) teigia, kad bendradarbiavimas su ikimokyklinio ugdymo pedagogais jas tenkina. 40 (34.2%) mamų, vertindamos bendradarbiavimą tarp ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir šeimos mano, kad bendradarbiavimas galėtų būti glaudesnis ir tik 9.4% jų bendradarbiavimas netenkina. Daugumos ikimokyklinio ugdymo pedagogių nuomone, bendradarbiavimas galėtų būti glaudesnis. Priešingai mano mamos ir tėvai. Dauguma tėvų ir mamų teigia, bendradarbiavimas juos tenkina.

Daroma išvada, kad tėvai mano esantys mažiau nei pedagogai atsakingi už bendradarbiavimą. Esama padėtį tarp pedagogų ir šeimos vertina pakankamai teigiamai, tačiau bendradarbiavimui neskiria pakankamai dėmesio.

Šiai nuomonei prieštarauja gauti pedagogų duomenų rezultatai – pedagogai išreiškia nuomonę, kad bendradarbiavimas yra labai reikalingas ir sau prisiimdami didesniąją iniciatyvos pusę, mato bendradarbiavimo tobulinimo galimybių.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų nuomonių semantinis turinys atskleidžia tėvų ir pedagogų požiūrį į bendradarbiavimą:

5 lentelė

Ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų nuomonių apie bendradarbiavimą semantinis turinys

Eil. Nr.	Kategorijos	Tipiškiausi atsakymai	Pedagogų atsakymų sk. vnt. (n)	Tėvų atsakymų sk. vnt. (n)	Iš viso (n)
1.	Sklandaus bendradarbiavimo reikšmingumas	<ul style="list-style-type: none"> • Tėvai ir pedagogai papildo vieni kitų darbą. Svarbu, kad tai vyktų nuosekliai ir kryptingai; • Vykdamas ugdymo tęstinumą darželyje galime pasiekti puikių rezultatų; • Nuoširdus, tikslingas, tolerantiškas tėvų ir pedagogų bendravimas įtakoja ugdymo proceso kokybę; • Svarbu, kad reikalavimai darželyje ir namuose būtų panašūs. Namuose galima įtvirtinti žinias, užbaigti pradėtus 	1	5 3 2 3	5 3 3 3

		<p>darbus;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ugdymo kokybei reikalingas tęstinumas, todėl pedagogas turi bendrauti su tėvais, kad ugdymo tikslai, metodai būtų panašūs; • Svarbu kad abi pusės žiūrėtų viena kryptimi; • Abipusis bendradarbiavimas duoda abipusę naudą; • Efektyvus bendradarbiavimas gerina ugdymo kokybę; • Tik bendradarbiaujant galima pasiekti geriausių ugdymo rezultatų; • Už ugdymo procesą atsakingi ir tėvai ir pedagogai; • Tik dirbdami kartu galime pasiekti norimų rezultatų; • Įgyvendinami tėvų ir pedagogų numatyti ugdymo tikslai; • Turi būti vienodi reikalavimai ir namuose ir darželyje; • Bendras darbas visuomet duoda geresnių rezultatų; • Bendradarbiavimas nulemia ugdymo sėkmę; • Pedagogo profesionalumas, nuoširdus bendravimas. 	2		2
				1	1
			1	2	3
				2	2
			1	3	4
				1	1
				1	1
			1		1
				2	2
				1	1
Viso:			6	28	34
2.	Bendradarbiavimo nereikšmingumas	<ul style="list-style-type: none"> • Pedagogai privalo ugdyti vaikus neatsižvelgiant į bendradarbiavimą su tėvais; • Neturėtų įtakoti; • Tai neturi reikšmės, nes svarbiausia pedagogo ir profesionalumas bendraujat su vaikais ir juos ugdant; • Pedagogo bendravimas su tėvais neturi daryti įtakos ugdymui; • To nereikia, nes pedagogas ir taip kokybiškai atlieka savo darbą. 		6	6
				7	7
				2	2
				4	5
				1	1
Viso:			0	20	20

Pateikti ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų pasisakymai apie bendradarbiavimo įtaką ugdymui buvo suskirstyti į dvi kategorijas: sklandaus bendradarbiavimo reikšmingumas ir bendradarbiavimo nereikšmingumas.

Sklandaus bendradarbiavimo reikšmingumas. 35 tėvai ir pedagogai išreiškė savo nuomonę apie bendradarbiavimo reikšmingumą. Daugiausia pasikartojo atsakymas, kad *tėvai ir*

pedagogai papildo vieni kitų darbą. Svarbu, kad tai vyktų nuosekliai ir kryptingai. Vadinasi, tėvai pripažįsta ugdymo tęstinumą ir reikalingumą. Ikimokyklinio ugdymo pedagogai ir tėvai pripažįsta, kad bendradarbiaujant svarbu nuoširdumas, tolerancija. Tėvai (3) pripažįsta, kad turi būti ugdymo tęstinumas, namuose galima įtvirtinti žinias, užbaigti pradėtus darbus. Tai rodo, kad tėvai pripažįsta savo kaip ugdytojų funkciją. Pedagogai (2), pritardami tėvų nuomonei mano, kad ugdymo kokybei reikalingas tęstinumas, todėl pedagogas turi bendrauti su tėvais, kad ugdymo tikslai, metodai būtų panašūs. Tėvai (3) ir pedagogai (1) išreiškia nuomonę apie tai, kad dirbant kartu galima pasiekti rezultatų.

Bendradarbiavimo nereikšmingumas. Ikimokyklinio ugdymo pedagogai nemano, kad bendradarbiavimas nėra reikšmingas ugdymui.

Nemaža dalis tėvų (20) išreiškė nuomonę, kad bendradarbiavimas nėra reikšmingas. Ugdytinių tėvai (6) išreiškia nuomonę, kad *pedagogai privalo ugdyti vaikus neatsižvelgiant į bendradarbiavimą su tėvais*. Ugdymas vyksta nepaisant to, ar tėvai bendradarbiauja su pedagogais ar ne. Tačiau, kai jaučiami teigiami, draugiški santykiai, abipusė pagalba - ugdymas tampa efektyvesnis. Pedagogas, negaudamas tėvų palaikymo ir paramos, susiduria su sunkumais. Pedagogo kompetencija ir profesionalumas yra labai svarbūs veiksniai, tačiau tėvai, įvertindami pedagogo profesionalumą, nuvertina savo, kaip tėvų, žinias ir galimybę bendradarbiauti, siekiant bendro tikslo. Tėvai (7) išreiškia nuomonę, kad bendradarbiavimo nebuvimas neturėtų įtakoti ugdymo kokybės. Gali būti, kad tėvai bijo papildomų funkcijų, arba nors ir bendradarbiauja su pedagogu, bet tai įvardija kaip pagalbą.

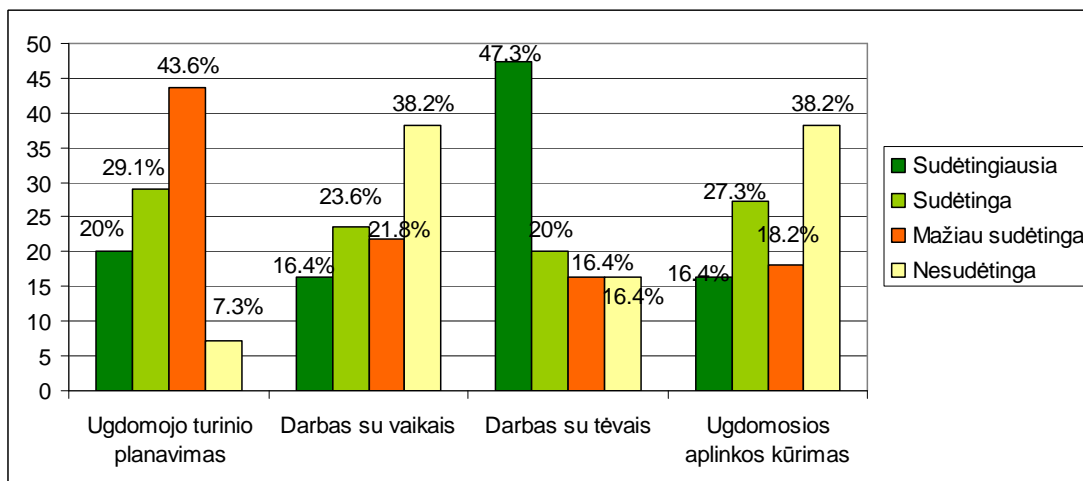
L. Ušeckienės (2001) atliktas tyrimas patvirtina šias išvadas, nes *„tėvų nuostata į bendradarbiavimą su auklėtojais nėra pakankamai pozityvi. <...> Tokių padėčių galėjo lemti tiek menkos ikimokyklinės įstaigos darbuotojų pastangos šia linkme, tiek ir auklėtojų konkrečios patirties stoka“* (Ušeckienė, 2001, p. 190).

Galima daryti išvadą, kad ir pedagogai, ir tėvai pritaria bendradarbiavimo reikalingumui ir sutinka, kad svarbus palaikymas. Tačiau reikšminga ir tai, kad tik tėvų atsakymuose pastebimas priešiškus bendradarbiavimui. Daroma išvada, kad ne vis tėvai supranta bendradarbiavimo įtaką ugdymo kokybei.

Ugdymo sėkmė priklauso nuo šeimos ir pedagogo bendradarbiavimo. Svarbu, kad bendradarbiavimas būtų grindžiamas tarpusavio pasitikėjimu. Tėvai turi jaustis esantys pedagogo patarėjai ir padėjėjai, stengtųsi suprasti ne tik vaikus. Tėvai ir pedagogai bendrauja nuolat ir svarbu, kad tuomet būtų informuojama apie vaiko pažangą, išklausomi tėvų pageidavimai, drauge numatomi darbo tikslai ir uždaviniai.

2.3. Šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūris į bendradarbiavimo tobulinimo galimybes ir bendradarbiavimo kryptių semantinis turinys

Norint išsiaiškinti sudėtingiausią ikimokyklinio ugdymo pedagogo darbo sritį, jiems pasiūlyta suranguoti pateiktas veiklas. Daugiausia respondentų (26) kaip sudėtingiausią darbo sritį išskyrė darbą su tėvais (47,3%). 11 pedagogų (20,0%) šią sritį įvardino kaip sudėtingą. M. Hughesas ir kt. (1994) teigia, kad pedagogai visuomet į tėvus žiūrėjo kaip į problemą. Tai patvirtina tyrimo problemišumą. Rezultatai pateikti 5 paveiksle.

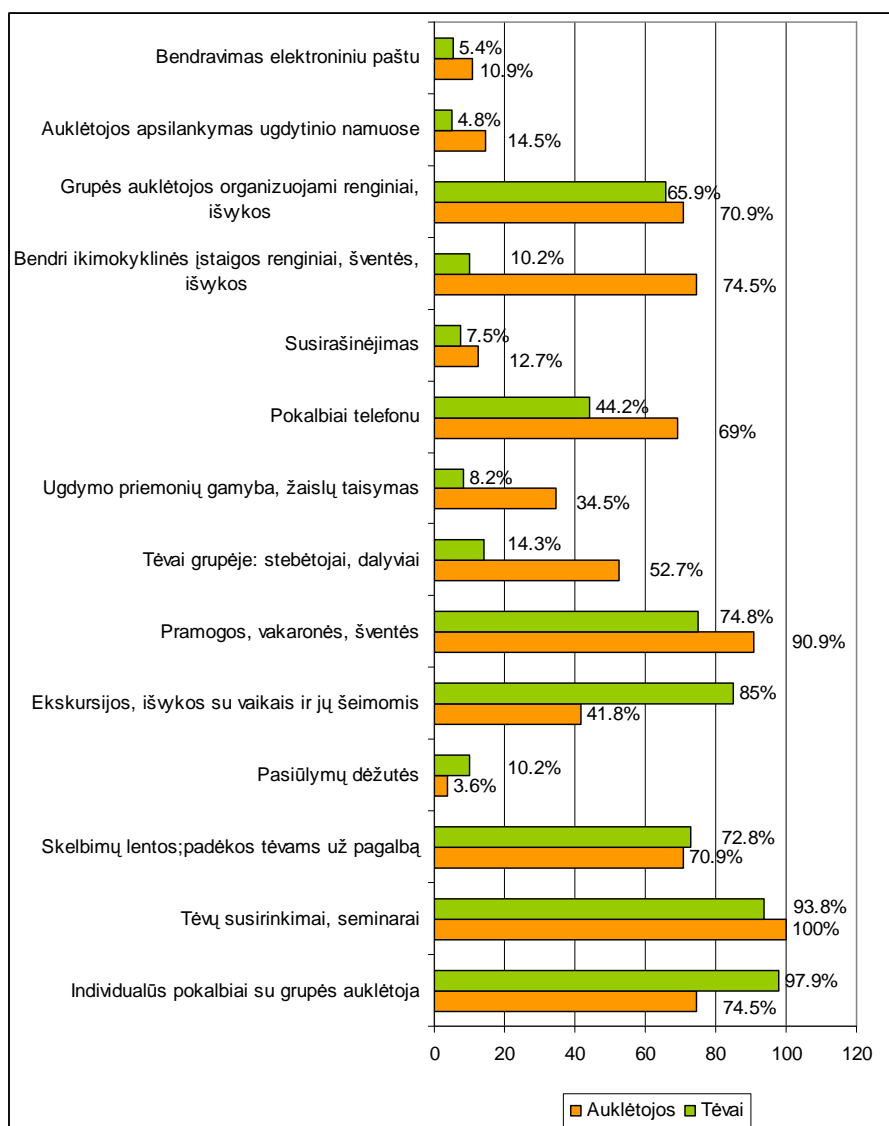
5 pav. **Ikimokyklinio ugdymo pedagogų nurodytos sudėtingiausios darbo sritys** (N = 55)

Mažiau sudėtinga sritis - *ugdomojo turinio planavimas* - net 43.6%. Nesudėtinga sritimi ikimokyklinio ugdymo pedagogai įvardijo darbą su vaikais ir ugdomosios aplinkos kūrimą (38.2%).

Ikimokyklinis ugdymas remiasi nuostata, kad šeimos dalyvavimas yra svarbi sąlyga stiprinant ir plečiant vaikų ugdymą grupėje. Pedagogai ir tėvai atsakingi už tai, kad būtų bendradarbiavimu pagrįsti tarpusavio santykiai. Gerų santykių pagrindas yra bendravimas, vaikų skirtingumų ir to, kas geriausia vaikui, suvokimas, pagarba (Caughlin ir kiti, 1997).

Priklausomai nuo ikimokyklinės įstaigos ugdymo(si) programų, asmeninių ir bendruomeninių aplinkybių, bendradarbiavimo siekiama įvairiais būdais. O jų priimtumas skiriasi dėl daugelio priežasčių. Duomenys atspindintys *bendravimo būdų ir formų naudojimą ikimokyklinėse įstaigose* pateikti 6 paveiksle.

Iš pateiktų bendravimo būdų ir formų daugiausia pedagogų 97.9% (51) pažymėjo naudojant individualius pokalbius. Vieną iš bendravimo būdų - tėvų susirinkimus, naudoja 100% pedagogų (55). Ugdytinių tėvai (93.8%) išskiria tėvų susirinkimus kaip dažniausiai naudojamą bendravimo formą ikimokyklinėje įstaigoje.

6 pav. Bendravimo būdų ir formų naudojimas ikimokyklinėse įstaigose (N = 55)

Pastaba. Respondentai pateikė po kelis atsakymų variantus.

Aiškinantis, kokie bendravimo būdai priimtinausi tirtose įtaigose, buvo pastebėta, kad nors pedagogai naudoja jų daug, tačiau priimtinausi jiems yra individualūs pokalbiai 89.1% (44 pedagogai) ir tėvų susirinkimai (87.3%). Auklėtojos gali papasakoti, ką veikė vaikai, kas jiems sekėsi, galima priminti apie renginius, tėvų susirinkimus. Tėvai gali išsakyti savo lūkesčius, papasakoti apie vaiko sveikatą. Kaip parodė pedagogų komentarai – pedagogams šie būdai priimtinausi, nes „užima nedaug laiko“, „informacija perduodama greitai“, „pateikiama konkreti informacija“.

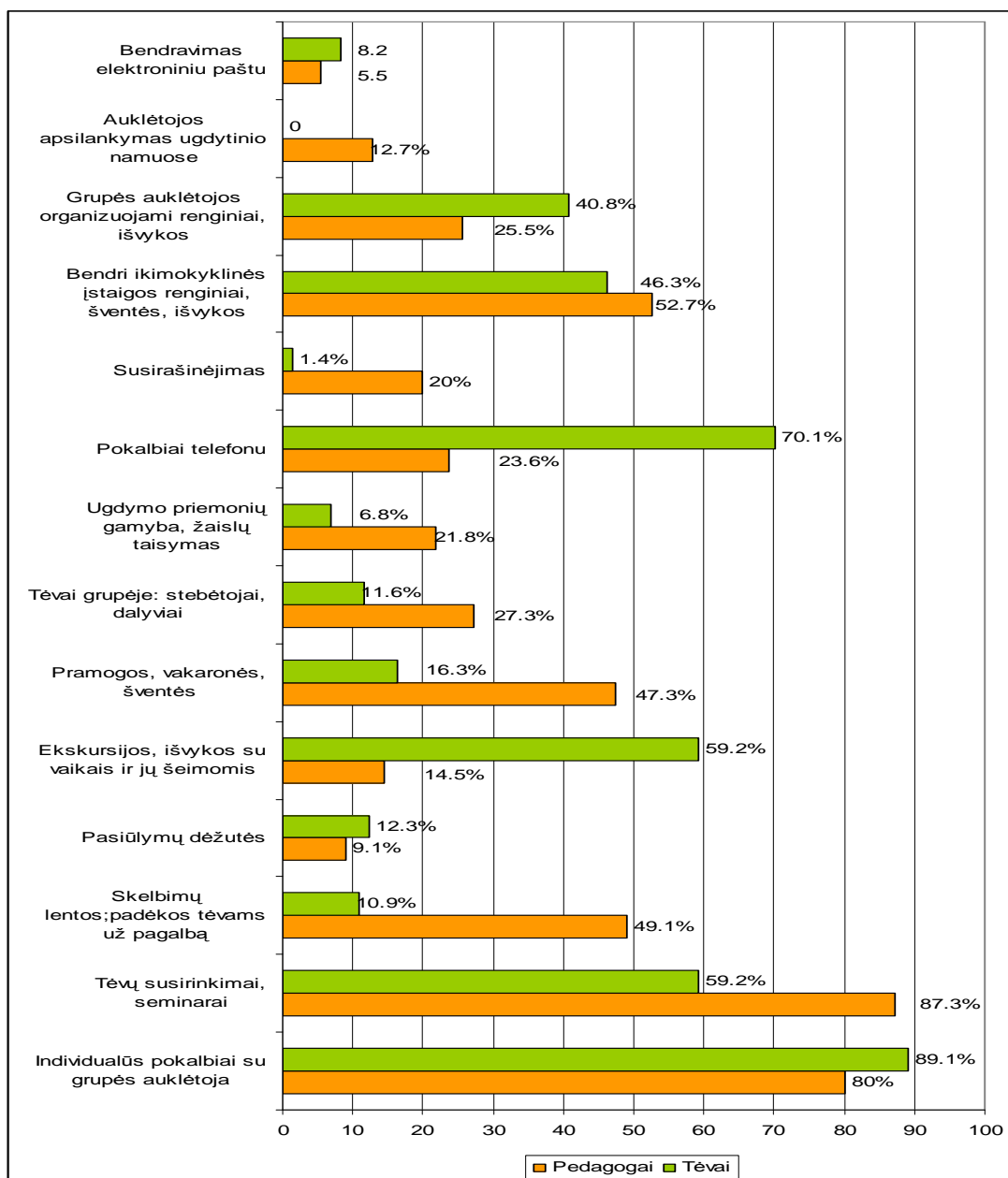
A. Bagdonaitės, T. Sakalauskaitės (2009) atliktas tyrimas patvirtina gautus duomenis, nes „tiek tėvų, tiek pedagogų nuomonė sutinka bendradarbiavimo būdų aspektu, nes šiame procese dominuoja daugiausia tradiciniai bendradarbiavimo būdai tokie kaip pokalbiai atvedant ir pasiimant vaiką, visuotiniai tėvų susirinkimai.“ (Bagdonaitė, Sakalauskaitė, 2009, p. 158)

Taigi galima teigti, kad pedagogas naudoja tuos būdus, neužima tėvų laiko ir stengiasi perteikti informaciją, taip pat gauti grįžtamąjį ryšį. Pastebėta, kad mažiausiai priimtinos pasiūlymų dėžutės 3.6% (5), vadinasi tai mažai naudojamas bendravimo būdas ir forma. Manoma, kad tėvai tapo pakankamai drąsūs ir savo nuomonę išsako individualių pokalbių metu. Auklėtojos apsilankymas ugdytinio namuose nepriimtina bendravimo forma net 48 pedagogams, nes tai užima daug laiko, reikalauja pasiruošimo. Šeimos tapo uždaresnes.

Tyrimas, kuri atliko A. Juodaitytė, R. Gaučaitė, A. Kazlauskienė (2009) atskleidžia tendencingumą – tėvai, kurių vaikai lanko IKPR (ikimokyklinio ugdymo ir priešmokyklinio) ugdymo įstaigas kaip priimtina formą išskiria – pokalbius individualių susitikimų metu 88.3%.

Daugiau nei pusė (52.7%) ikimokyklinio ugdymo pedagogų nurodo kaip naudojamą bendravimo formą- *tėvai grupėje stebėtojai, dalyviai*. Tačiau tik 14.3% tėvų įvardijo šią bendravimo formą. „Į vaiką orientuotų grupių kūrimo“ aukėtojo knygoje teigiama, kad šeimos aktyvus dalyvavimas ugdymo procese suartina tėvus ir pedagogus, vaikams padeda suvokti, kad jie šeimoje labai svarbūs (Caughlin, 1997).

Vaikai, kurių tėvai prisideda prie jų ugdymo(si), vėliau pasiekia geresnių rezultatų. Tai, kas daroma kiekvieną dieną, kad visi šeimos nariai jaustųsi pageidaujami grupėje ir įsitrauktų į jos veiklą, nuteikia bendradarbiauti. Turint tokį pamatą, reguliariai bendraujant su tėvais ir informuojant, kaip vaikams sekasi ikimokyklinėje įstaigoje, žengiama į priekį (Dodge ir kiti, 2007).

7 pav. Priimtinausių bendravimo būdų ir formų naudojimas ikimokyklinėse įstaigose (N = 202)

Pastaba. Respondentai pateikė po kelis atsakymų variantus.

Dauguma tyrime dalyvavusių pedagogių (87.3%) tėvų susirinkimus pažymėjo, kaip priimtina bendravimo formą su tėvais. Daugiau nei pusė tėvų (59.2%) – tėvų susirinkimus vadina priimtina bendravimo forma. Pastebima, kad tėvai mažai vertina susirinkimus kaip bendravimo būdą.

Tėvų susirinkimuose, „<...nevyksta tėvų informavimas apie IKPR ugdymą ir švietimo pagalbą. Žymiai dažniau tėvai norėtų gauti informaciją telefonu. Taip pat tėvai pažymi, kad norėtų informaciją gauti elektroniniu paštu, nes iki šiol tokia forma nenaudojama“ (Juodaitytė ir kiti, 2009, p. 148).

Atliktas tyrimas parodo, tiriamieji pageidauja bendrauti, gauti informaciją (8.2 % tėvų ir 5.5% pedagogų) elektroniniu paštu. Tėvai, nors ir nežymiai, tačiau atviresni naujiems bendravimo būdams ir formoms. 2009 metais atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad net 18.4% tėvų pageidautų informaciją gauti elektroniniu paštu.

Skelbimų lentose pateikiama informacija, kuri pakartoja ir pabrėžia tai, kas buvo minima kalbant, ar kitaip bendraujant. Šis bendravimo būdas priimtinas 49.1% pedagogų ir 10.9% tėvų. Praktika rodo, kad tėvai ne visada susipažįsta su jiems pateikta informacija.

Viena nepriimtinausių formų – pedagogo apsilankymas ugdytinio namuose. Šiuo metu toks būdas dažniausia naudojamas bendraujant su rizikos grupės šeimomis. Pagrindinis tikslas - susipažinti su šeimomis ir vaikais. 12.7% auklėtojų nurodė, kaip priimtina bendravimo būdą. Tėvams šis bendravimo būdas pasirodė nepriimtinas. Tai atskleidžia šeimų uždaramą.

Pastebima, kad tik 12.3% (9) tėvų ir 9.1% (5) pedagogų pasiūlymų dėžutes nurodo kaip priimtina bendravimo formą.

Bendravimas telefonu tėvams tampa priimtinesne bendravimo forma. Net 70.1% tėvų pažymi, kad jie norėtų informaciją gauti ir pranešti telefonu. Nes tai nereikalauja papildomo laiko susitikimui. Telefonu tėvai perduoda informaciją apie vaiko sveikatą, išsako savo dienos lūkesčius. Tik šiek tiek daugiau nei du dešimtadaliai (23.6%) pedagogų bendravimą telefonu su tėvais įvardija kaip priimtina formą. Galima teigti, kad bendravimas telefonu sutrukdo pedagogo ugdomąją veiklą – tam reikia skirti laiko.

Bendradarbiavimo formos vienokiu ar kitokiu būdu atskleidžia šeimos patirtį vaikų ugdymo klausimais. Norint, kad toji patirtis būtų teigiama ir padėtų tapti dorai, darbščiai, intelektualiai asmenybei, būtina šeimos ir pedagogų sąveika (Egmonto projektas vaikų darželiams, 1998).

Galima teigti, kad pedagogai daugiau orientuojasi į tradicinius bendradarbiavimo būdus ir formas, ir kad mažiau priimtinos tos formos, kurios užima daug laiko arba reikalauja išankstinio pasiruošimo (ekskursijos ir išvykos, pasiūlymų dėžutės, susirašinėjimas, apsilankymas ugdytinio namuose). Priešingai nei pedagogai, tėvai atviresni naujovėms (pokalbiai telefonu, SMS žinutės, bendravimas elektroniniu paštu, grupės žiniatinklis).

Nepakanka pakeisti ikimokyklinio ugdymo pedagogų ar tėvų požiūrį – dažnai patys pedagogai ar tėvai turi išsiugdyti naujų įgūdžių, ieškoti naujų būdų ar formų tam, kad užsimegztų vaisingas bendravimas. (Caughlin ir kiti, 1997).

Respondentams pasiūlyta pasirinkti priimtinausią būdą gauti svarbiausią informaciją, susijusią su vaiko ugdymu.

Pastebėta, kad viena priimtinausių bendravimo būdų ir formų – bendravimas žodžiu. Tėvai (89.1%) ir pedagogai (61.9 %) pageidauja gauti – teikti informaciją žodžiu individualių susitikimų metu.

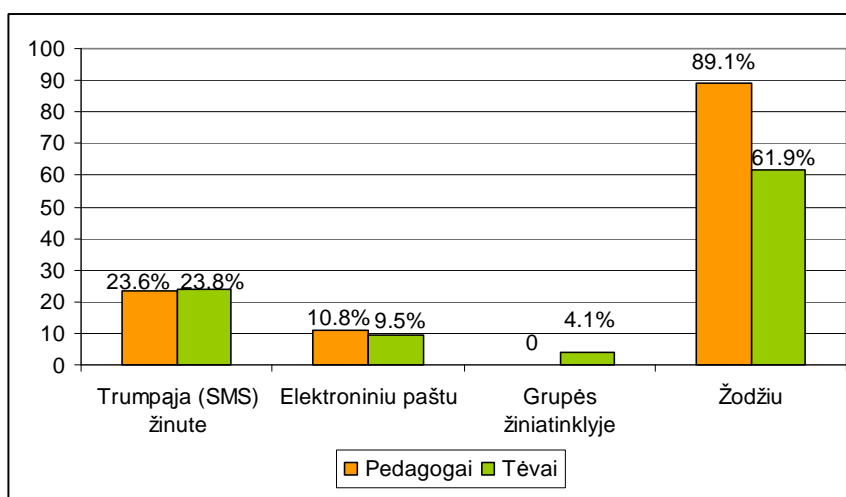
„Geras bendradarbiavimas ir tarpusavio ryšys yra esminis tikros partnerystės bruožas. Tėvai nori žinoti, ką ugdymo įstaigoje patiria jų vaikas ir ką apie jų vaiką žino pedagogas. Kasdieniai pokalbiai yra lygiai taip pat vertingi kaip ir oficialūs komunikacijos būdai. Vaikai stebėdami kaip pagarbiai ir nuoširdžiai bendrauja jų šeima ir pedagogai, mato, kad abu jų pasauliai – namai ir ikimokyklinio ugdymo įstaiga – yra susiję „ (Dodge ir kiti, 2007, p.198).

A. Juodaitytės ir kitų atliktas tyrimas tai patvirtina, nes „71.% IKPR ugdymo įstaigas lankančių vaikų tėvai norėtų tiesiogiai ir toliau bendrauti su pedagogais ir informaciją apie vaikų ugdymą gauti žodžiu“.

Koreliacinis ryšys atskleidė dažniausiai naudojamą ir priimtinausią bendravimo būdą tarp tėvų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų. Jų nuomone, tai bendravimas žodžiu, nes $0.038 < 0.5$, kai $P(0.038)$

(20 lentelė prieduose).

Trūkstant laiko ar nesant galimybei bendrauti „akis į akį“ kaip naujovė buvo pasiūlyti informavimo būdai: grupės žiniatinklis, elektroninis paštas, trumposios (SMS žinutės). Tėvai kaip vartotojai pageidauja daugiau rašytinės informacijos, nei pedagogai norėtų ją teikti. Gautus duomenis atspindi 8 paveikslas.

8 Pav. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų nuomonė apie svarbios informacijos teikimo būdus (N = 202)

Pastaba. Respondentai pateikė po kelis atsakymų variantus.

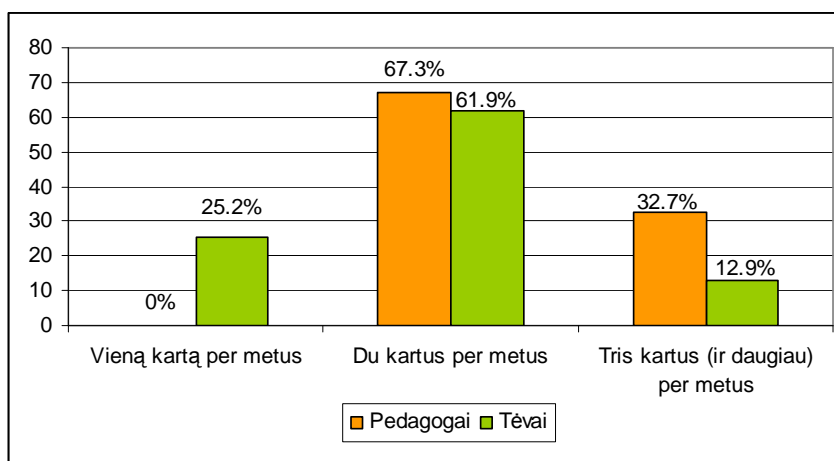
Trumposiomis (SMS) žinutėmis informacijos perdavimą ir priėmimą panašiai priima ir ikimokyklinio ugdymo pedagogai (23.6%) ir ugdytinių tėvai (23.8%). Tai leidžia daryti prielaidą, kad toks informacijos perdavimo – gavimo būdas yra priimtinas abiem pusėms, tačiau

nėra labai dažnai naudojamas. Bendravimas elektroniniu paštu, nors ir nežymiai, priimtinesnis tėvams (10.8%) nei pedagogams (9.5%).

Tėvai vis daugiau ieško informacijos internetiniuose puslapiuose. Todėl būtų tikslinga kiekvienai grupei turėti savo grupės internetinį žiniatinklį. Internetines svetaines ikimokyklinės įstaigos turi. Ikimokyklinio ugdymo pedagogai tokios informavimo funkcijos neprisiima. Galima teigti, kad tai sąlygoja kompetencijų stoka valdyti informacines technologijas. Priešingai, nors ir nežymiai, 4.1 % tėvų pageidautų informaciją rasti internetiniame grupės žiniatinklyje.

„Kad būtų galima patenkinti šiuolaikinius vaikų ir tėvų poreikius, ikimokyklinis ugdymas reikalauja naujų metodų ir formų, nes dabartinio pasaulio dinamiškumas veikia vaiką, todėl senieji metodai nebėra tokie efektyvūs“ (Martišauskienė, 2008., p. 186).

Kadangi ugdytinių tėvai ir ikimokyklinio ugdymo pedagogai tėvų susirinkimus nurodė kaip priimtina bendravimo formą, išsiaiškinta kiek kartų per metus priimtinausia rinktis. Kaip pažymi ikimokyklinio ugdymo pedagogai, tėvų susirinkimus optimaliausia rengti 2 (67.3%) arba 3 (32.7%) kartus per metus. Ir 25.2% tėvų nurodė, kad pageidautų rinktis į tėvų susirinkimus vieną kartą per metus. Tėvų susirinkimai- tradicinė ir populiari bendradarbiavimo forma.

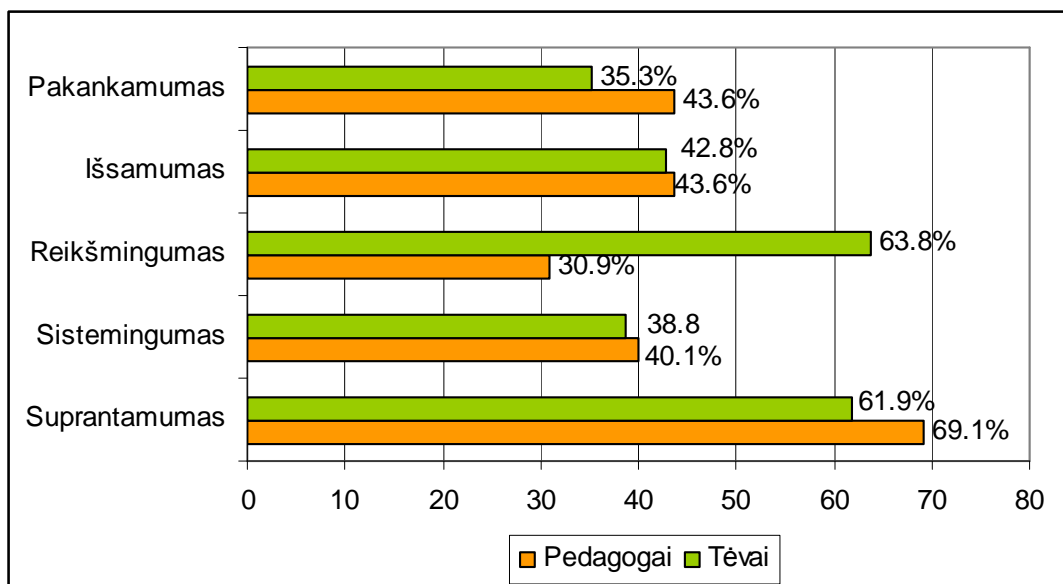

9 pav. Tėvų susirinkimų dažnis per metus (N=202)

Respondentams pasiūlyta teikiama informacija pagal kokybės parametrus: informacijos pakankamumas, išsamumas, reikšmingumas, sistemingumas, suprantamumas. Išskiriamos ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir ugdytinių tėvų nuomonės.

Pedagogai informacijos pakankamumo, išsamumo, sistemingumo ir suprantamumo kriterijus vertina geriau nei tėvai.

A. Juodaitytės ir kitų atliktas tyrimas (2009) parodė, kad pedagogai visus informacijos teikimo kriterijus vertina geriau nei tėvai.

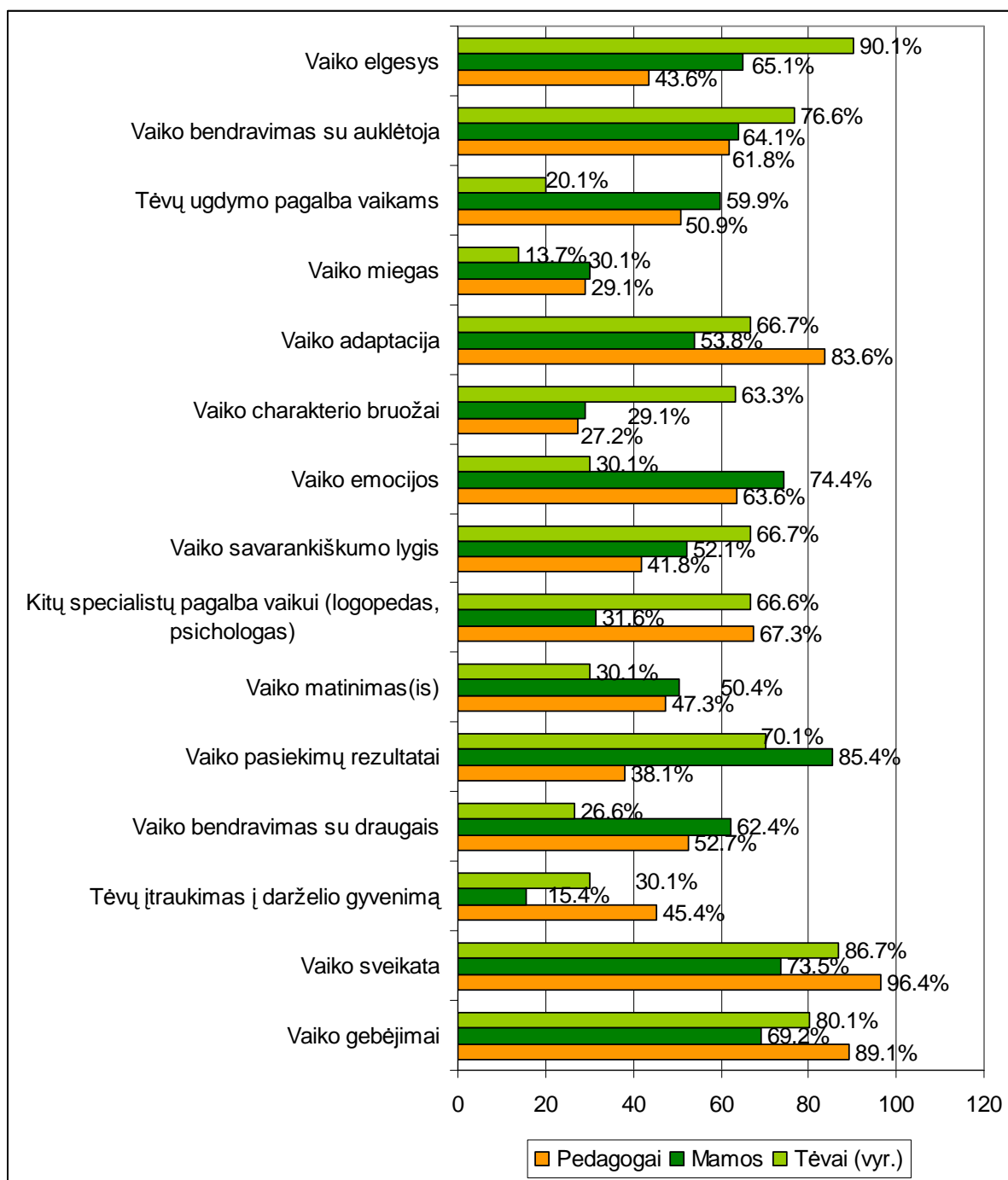

10 pav. **Teikiamos informacijos kokybinių kriterijų vertinimas**
(pedagogų ir tėvų nuomonės N = 202)

Daugiau nei pusė pedagogų (69.1%) teigia, kad tėvams teikiama informacija yra suprantama. Tam pritaria ir tėvai (61.9%). Trečdalis pedagogų (30.9%) mano kad, tėvams teikiama informacija nėra labai reikšminga. Priešingos nuomonės tėvai – informacijos reikšmingumas (63.8%). Tai, kas pedagogų nuomone nėra labai reikšminga, tėvams- svarbu. Ugdytinių tėvai (35.3%) nurodo, kad informacijos pakanka. Pedagogai (43.6%) sutinka su tėvų nuomone.

G. Gedvilienės (2006) teigimu, bendravimas nėra tik keitimasis žodine informacija, tai taip pat nežodinis elgesys. Bendravimas – tai menas, pasireiškiantis gebėjimu suprantamai perteikti kitam savo patirtį ir gebėti sugretinti ją su kito patirtim.

Perduodant informaciją svarbią reikšmę užima informacijos turinys. Siekiant iširti tiriamųjų požiūrį į jiems teikiamos informacijos reikšmingumą pateikta 15 temų, kuriomis tėvai norėtų – turėtų būti informuojami (remiamasi A. Juodaitytės, R. Gaučaitės, A. Kazlauskienės atliktu tyrimu, 2009). Pedagogai išreiškė savo nuomonę apie svarbiausias teikiamos informacijos turinį. Nagrinėjamos, tiriamųjų nuomone, patys svarbiausios temos, kuriomis tėvai norėtų (turėtų) būti nuolat informuojami (žr. 11 pav.).

11 pav. Tiriamųjų nuomonė apie tėvų informavimui būtina turinį (N = 202)

Dauguma (96.4%) ikimokyklinio ugdymo pedagogų kaip svarbiausią sritį išskiria *vaiko sveikatą*, *vaiko gebėjimus* (89.1%), *vaiko adaptaciją* (83.6%). Dauguma mamų (85%) kaip pačią svarbiausią temą (sritį) išskiria *vaiko pasiekimų rezultatus*. Tyrimas atskleidė, kad tėvams (90.1%) svarbiausias *vaiko elgesys*, *vaiko sveikata* (86.7%).

Daugiau nei pusė pedagogų (63.6%) ir dauguma mamų (74.4%) mano, kad informacija, susijusi su *vaiko emocijomis*, yra svarbus informacinis turinys. Priešingai nuomonę išreiškia tėvai (vyrai) - tik trečdaliui (30.1%) atrodo svarbios vaiko emocijos.

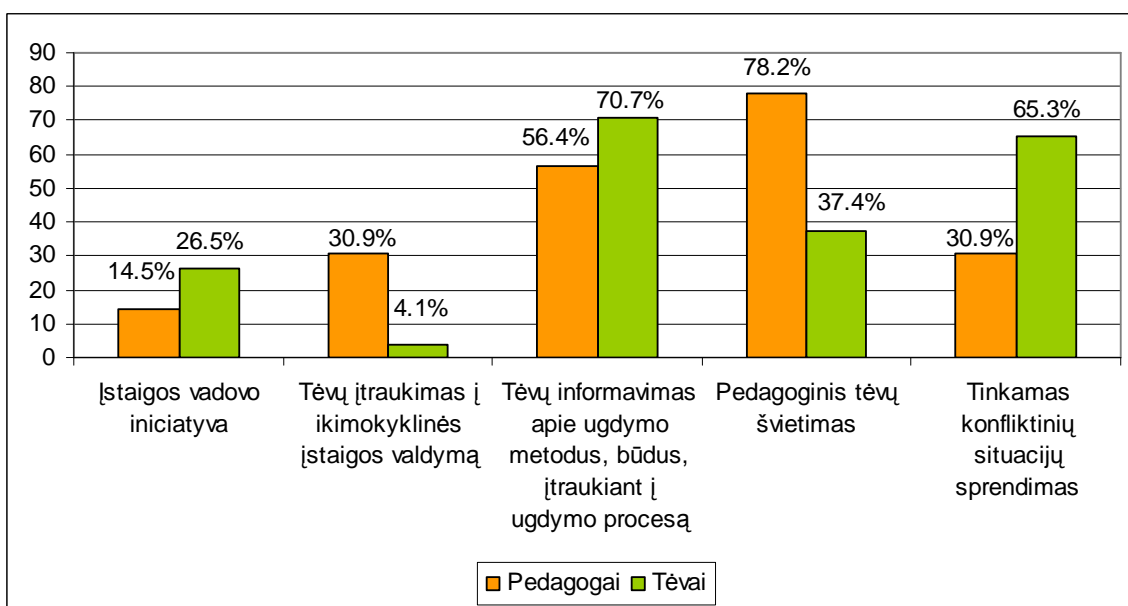
Nuomonės išsiskiria dėl vaiko charakterio bruožų – tik trečdalis pedagogų (27.2%) ir mamų (29.1%) mano, kad svarbu vaiko charakterio bruožai. Pedagogų ir mamų požiūriui prieštarauja daugiau nei pusės (63.3%) tėvų (vyrų) nuomonė - jie mano, kad *vaiko charakterio bruožai* yra svarbus informavimo turinys.

Pastebima, kad beveik pusė ikimokyklinio ugdymo pedagogų (45.4%) mano, kad tėvų įtraukimas į darželio gyvenimą tėvams aktualus. Tai paneigia mamų nuomonė - tik 15.4% mamų ši tema domina. Įdomu tai, kad tyrime dalyvavusių trečdalis tėvų (vyrų) (30.1%) domisi tėvų įtraukimu į darželio gyvenimą. Galima daryti išvadą, kad tėvai turi mažiau neigiamos patirties ir nuostatų šiuo atveju.

Mažiausiai svarbi visiems respondentams sritis – *vaiko miegas*. Trečdalis mamų (30.1%) ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų (29.1%) mano, kad apie tai reikia teikti ir gauti informaciją. Ir tik 13.7% tėvų mano, kad tai reikšminga.

Lyginant tyrimo rezultatus su atliktu tyrimu (Juodaitytė ir kiti, 2009) pastebima, kad rezultatai vieni kitiem neprieštarauja – tėvams svarbiausia gauti nuolatinę informaciją apie vaiko gebėjimus, vaiko sveikatą, vaiko elgesį, vaiko bendravimą su draugais, vaiko bendravimą su auklėtojomis.

Bene svarbiausia bendraujant yra nepamiršti, jog bendravimas – tai abipusis procesas. Jame privalo dalyvauti abi pusės. Turi būti informacijos pateikėjas ir gavėjas, kalbėtojas ir klausytojas. Jei bent viena iš pusių blogai funkcionuos – bendravimas sutriks (Želvys, 2007, p. 161). Vadinas svarbu ne tik informacijos turinio perdavimas, bet ir jos išklausymas, priėmimas ir suvokimas.

12 pav. Bendradarbiavimo kokybės gerinimo būdai pagal ikimokyklinio ugdymo pedagogus ir tėvus (N = 202)

Pastaba. Respondentai galėjo pateikti po kelis atsakymų variantus.

Rezultatai rodo, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai (87.2%), kaip vieną iš bendradarbiavimo kokybės kriterijų, išskiria pedagoginį tėvų švietimą, tėvams (37.4%) – tai mažiau reikšminga.

Neturėdami pedagoginės patirties ir žinių, tėvai kartais nesugeba efektyviai perteikti charakterio bruožus, kurie jiems, kaip asmenybėms būdingi (Dapkienė, 1997). Nors tėvai kaip ir jų vaikai turėtų suprasti įgyjamų žinių, mokėjimų ir įgūdžių prasmę, gerai įsivaizduoti mokymo(si) tikslus ir vaidmenį, įvaldyti mokymo(si) būdus, išmokti praktiškai taikyti žinias naujomis sąlygomis (Stulpinas, 1993).

Pastebima, kad trūksta diskusijų dėl ikimokyklinių įstaigų strateginių sprendimų, veiklos organizavimo ir ugdymo, kur tėvai ir pedagogai išklausytų vieni kitus, ieškotų bendrų sprendimų. Tėvams neretai lieka tik vykdytojų vaidmuo.

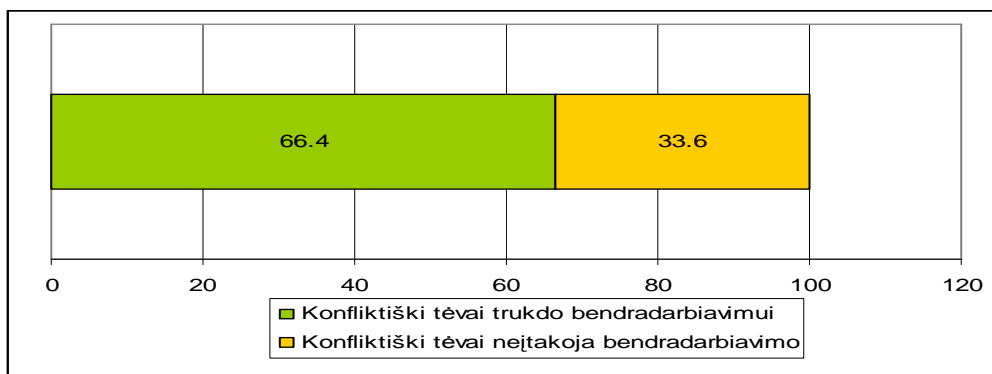
Dauguma (70.7%) tėvų norėtų būti labiau informuoti apie ugdymo metodus ir formas įtraukiant į ugdymo procesą. Taip pat ikimokyklinio ugdymo pedagogų nuomone (56.4%), tėvai turėtų daugiau žinoti apie ugdymo formas ir metodus. Tačiau tėvai nepakankamai įtraukiami į ugdymą procesą. „Dėl tokios padėties labiausiai kaltinami pedagogai, nes jie neva nepakankamai skatina tėvus įsitraukti į grupės gyvenimą. Kita vertus, bendradarbiavimas – abipusio veikimo procesas <...>“ (Ušeckienė, 2001, p. 187).

Tėvai (4.1%) įtraukimą į ikimokyklinės įstaigos valdymą supranta kaip bendradarbiavimo gerinimą. Ikimokyklinio ugdymo pedagogai (30.9%) mano, kad tėvai turi galimybę dalyvauti ikimokyklinės įstaigos bendruomenės valdymo procese ir tai pagerintų bendradarbiavimo kokybę.

R. Dobranskienės (2002) teigimu, dalyvavimas bendruomenės valdymo procese sudaro palankias sąlygas tėvams. Tėvai skatinami įsitraukti į ikimokyklinės įstaigos bendruomenės veiklą. Būdami aktyvūs jos nariai ne tik prisideda prie ikimokyklinės įstaigos bendradarbiavimo (Želvys, 1999), bet ir įgyja veiklos panašumo, organizavimo, koordinavimo ir vertinimo kompetencijų.

Pastebima, kad daugiau nei pusė apklaustų tėvų (65.3%) mano, jog tinkamas konfliktinių situacijų sprendimas galėtų tapti vienu iš bendradarbiavimo kokybės gerinimo būdų. Pedagogai (30.9%) mano, kad tinkamas konfliktinių situacijų sprendimas galėtų pagerinti bendradarbiavimą.

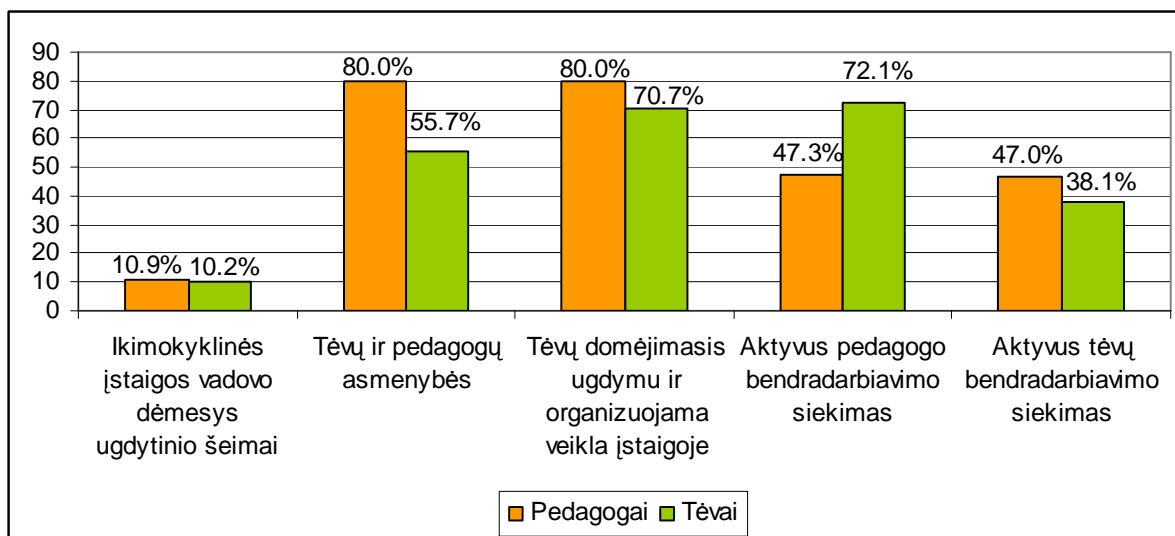
Daugiau nei pusė (66.4%) ikimokyklinio ugdymo pedagogų kaip trukdį bendradarbiauti nurodo konfliktiškus ugdytinių tėvus (žiūrėti 13 pav.).

13 pav. **Konfliktiškų tėvų įtaka bendradarbiavimui** (N = 55)

Duomenys, pateikti 13 paveiksle, atskleidžia pedagogų nuomonę apie tai, kad vienas iš bendradarbiavimo trukdžių – konfliktiški tėvai. Daugiau nei pusė (66.4%) apklaustų pedagogų nurodo, kad konfliktiški tėvai trukdo bendradarbiauti. „Konfliktas – tai priešingų, nesuderinamų požiūrių susidūrimas, sukeliantis stiprius nemalonus išgyvenimus“ (Želvytis, 2007, p. 153).

Bendraujant susiduriama su kebliomis situacijomis, kurios kenkia partnerystei. Tinkamas konflikto valdymas sąlygoja teigiamus padarinius ir pašalina konfliktą lėmusias priežastis. Konfliktai sprendžiami siekiant gerinti veiklą ir santykius. Pasak R. Želvio (2007), konfliktai gali būti ir nenaudingi, ir naudingi. Tik reikia nebijoti ieškoti sprendimo.

14 pav. **Bendradarbiavimo kokybės užtikrinimas pagal ikimokyklinio ugdymo pedagogus ir tėvus** (N = 202)

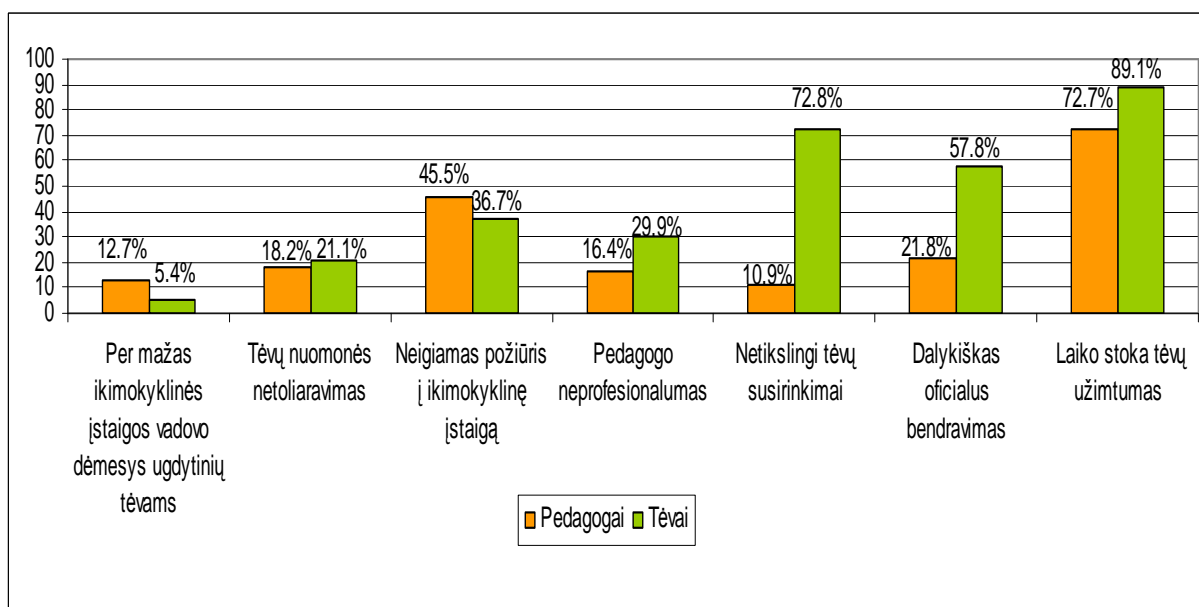
Pastaba. Respondentai pateikė po kelis atsakymų variantus.

Gauti duomenys leidžia daryti išvadą, kad labiausia bendradarbiavimo kokybę, anot tėvų (72.1%), užtikrina aktyvus pedagogo bendradarbiavimo siekimas ir tėvų domėjimasis ugdymu bei organizuojama veikla įstaigoje (70.7%). Stebėtina tai, kad dauguma (80%) ikimokyklinio ugdymo pedagogų mano, jog bendradarbiavimą užtikrintų tėvų domėjimasis ugdymu ir

organizuojama veikla įstaigoje ir tėvų, ir pedagogų asmenybės. Tik mažiau nei pusė (47.3%) ikimokyklinio ugdymo pedagogų pripažįsta kaip bendradarbiavimo užtikrinimo kriterijų – aktyvų pedagogo bendradarbiavimo siekimą.

Bendradarbiavimo su tėvais veiksmingumas priklauso nuo to, ar bus siekiama bendro tikslo. Grupės auklėtojos laikytinos bendradarbiavimo sistemos ugdymo įstaigoje iniciatorėmis ir organizatorėmis (Skeirinė, 2005).

Vadinasi, pedagogai iniciatyvos tikisi iš tėvų, o tėvai iš pedagogų. Auklėtojų ir tėvų lūkesčiai gali skirtis. Skirtingi lūkesčiai ar požiūriai gali tapti nesusipratimų ir bendravimo atotrūkių priežastis (Caughlin ir kiti, 1997).

15 pav. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų nuomonė apie bendradarbiavimo trukdžius

(N = 202)

Pastaba. Respondentai pateikė po kelis atsakymų variantus.

Atskleidžiant ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų nuomonę apie bendradarbiavimo trukdžius pastebima, kad ir tėvai, ir ikimokyklinio ugdymo pedagogai vieną iš didžiausių trukdžių išskiria laiko stoką (tėvų užimtumą). Dauguma tėvų (89.1%) išreiškia nuomonę, kad bendradarbiauti efektyviai negali dėl laiko stokos. Pedagogai (72.7%) vieną didžiausių bendradarbiavimo trukdžių įvardija laiko stoką. Pastebima, kad vieną iš didesnių trukdžių dauguma tėvų (72.8%) įvardija netikslingus tėvų susirinkimus. Taip pat 85 (57.8%) ugdytinių tėvai kaip bendradarbiavimo trukdį įvardija ikimokyklinio ugdymo pedagogų dalykišką bendravimą.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir šeimos bendradarbiavimo sėkmė priklauso nuo pedagogo asmenybės, jo pasirengimo, gebėjimų ir nuo tėvų noro, atsakingumo už vaikų ateitį.

Mokytojas dažniausiai informuoja tėvus ir net nebando kartu spręsti iškilusių problemų. Bendrą tėvų ir auklėtojų bendradarbiavimą sunkina psichologinės priežastys: mokytojai galvoja, kad tėvų išitraukimas pažeis pedagogo autonomiją, mokytojai neparuošti kartu su tėvais spręsti pedagoginius klausimus (Dapkienė, 1997).

Daugiau nei pusė tėvų (57.8%) vieną iš bendradarbiavimo trukdžių nurodo dalykišką bendravimą. S. Ališauskienės atlikto tyrimo (2003) analizė tai patvirtina, nes specialistai paminėjo konfidencialumą, kalbos paprastumą ir konkretumą kaip svarbius bendradarbiavimo santykių kūrimo aspektus.

Tyrimo duomenys atskleidžia, kad ikimokyklinės ugdymo įstaigos vadovo dėmesys ugdytinių tėvams yra pakankamas arba jo nei tėvai, nei pedagogai neįvardija kaip bendradarbiavimo trukdžio, nes pedagogai per mažą ikimokyklinės įstaigos vadovo dėmesį ugdytinių tėvams kaip trukdį įvardijo 12.7%. Ugdytinių tėvai- 5.4%.

L. Jovaiša teigia, kad jautrumas ir kito supratimas sudaro sąlygas sėkmingai praktinei pedagoginei veiklai. Vaikų darželio auklėtojomis reikalingi ryškūs komunikatyvumo gebėjimai (Jovaiša, 2001).

Daroma išvada, kad susidūrus su bendradarbiavimo trukdžiais – reikia ieškoti priežasčių ir būdų tai keisti. Tėvai gali visiškai nerodyti iniciatyvos manydami, kad vaiko lavinimas yra tik profesionalų darbas. Norint spręsti iškilusias problemas, svarbiausia suprasti keblumų priežastis.

Švietimo sistema, kaip ir visos socialinės sistemos, yra pagrįsta asmenų veiksmų koordinacija, bendravimu, bendrų tikslų siekimu- bendradarbiavimu (Gedvilienė, 2006).

Pedagogai ir ugdytinių tėvai atsakinėdami į pateiktą klausimą, *kaip bendradarbiavimas įtakoja ugdomąjį procesą*, išsakė savo nuomones. Atsakymai sukategorizuoti ir pažymėti dažniausiai pasitaikantys atsakymų pavyzdžiai. Duomenys pateikti 6 lentelėje.

6 lentelė

Ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo krypčių semantinis turinys

Eil. Nr.	Kategorijos	Teiginių pavyzdžiai	Pedagogų atsakymų sk. vnt. (n)	Šeimos atsakymų sk. vnt. (n)	Iš viso (n)
1.	Konfliktų sprendimai	• Priklauso nuo pedagogų ir tėvų tolerancijos, mokėjimo suprasti ir priimti kito nuomonę;	3	4	7
		• Nuo tėvų požiūrio į bendradarbiavimą, į pedagoga, formuojasi ir vaiko požiūris jei tėvai	6	4	6

		<p>konfliktiški, tai ir su vaiku kils konfliktų.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jei kyla konfliktinės situacijos su pedagogu, tai gali atsilipti vaiko gerovei darželyje. Kuo geresni santykiai tarp pedagogo ir vaiko, tuo mažiau kyla nesklaidumų ir konfliktų; • Jei ieškosi priešų - jų rasi visur. Svarbu išlikti tolerantišku; • Iškilus konfliktui reikia diskutuoti, o ne konfliktuoti; • Bendradarbiaujant galima išspręsti daug problemų. 	1	5	5
			3		5
					3
2.	Saugumas	<ul style="list-style-type: none"> • Dialogas tarp tėvų ir pedagogų yra tai, kas užtikrina vaiko ir saugumą ir socialumą. • Bendradarbiavimas svarbus, svarbu kad vaikai gerai jaustųsi, nepatirtų streso, tobulėtų, bendrautų su bendraamžiais; • Vaiko lankymasis darželyje įtakoja vaiko asmenybę. • Vaiko užuominos verčia suklusti tėvus; • Pedagogas turi tapti vaiko draugu - kitaip vaikas jo bijos; • Vaikas turi jaustis psichologiškai saugus darželyje. 	2		2
				4	4
			2	3	5
				1	1
				3	3
				4	4
3.	Pagarba	<ul style="list-style-type: none"> • Užsimezga glaudus ryšys tarp šeimos ir pedagogų, atsiranda pasitikėjimas; • Palaikydami vieni kitų autoritetą ir idėjas pasiekiamo geriausių rezultatų; • Ypač svarbu rodyti vieni kitiems pagarbą; • Svarbu pagarbą; 	2	5	7
			2	6	8
			3	2	5
			1		1
4.	Teigiama pedagogų įtaka	<ul style="list-style-type: none"> • Pedagogais teikia informacijos apie ugdymo metodus ir būdus, skatina tėvus padėti kurti jaukią aplinką, kurti ugdytinių estetinius vaiko poreikius; • Bendradarbiaujant 	2	1	3
			3	1	4

		<p>sukuriama palanki ugdomoji aplinka;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pedagogas pastebėjęs, kad tėvams rūpi vaiko veikla- pasitempia, stengiasi tobulėti; • Pedagogas padeda tėvams suprasti, ką daroma (vyksta) darželyje, ką reikėtų labiau akcentuoti, išryškinti. • Atkreipia tėvų dėmesį į kai kurias vaiko problemas. Ačiū. Dėkui. • Auklėtoja daugiau žino apie vaikų pomėgius, o tėvai gali būti ramūs dėl savo atžalų, kad darželyje jie gilins savo pomėgius; • Bendradarbiavimą įtakoja pedagogo išsilavinimas, asmenybė. 	1		1
				4	4
				1	1
				2	2
				3	3
5.	Teigiama šeimos įtaka	<ul style="list-style-type: none"> • Pedagogai sužino tėvų lūkesčius; • Kai tėvai bendradarbiauja- vaikui geriau sekasi; • Bendradarbiavimas- tai, kai tėvai pratęsia auklėtojų darbą, domisi veikla; • Dažnai apsilankydami grupėje, tėvai geriau įvertina vaiką ir auklėtojų darbą. • Praturtina ugdomąją aplinką, išvykose padeda garantuoti vaikų saugumą. 	2		2
				1	1
			1	3	4
			2		2
			3		3
6.	Informacinė- šviečiamoji veikla	<ul style="list-style-type: none"> • Artimiau bendraujant galima daugiau sužinoti apie vaiką, šeimos tradicijas, auklėjimo metodus; • Tėvai privalo domėtis vaiko ugdymu; • Pedagogas su vaikais būna visą dieną. Pastebi kylančias problemas ir greitai informuoja tėvus. Kartu galima išspręsti problemas. • Kuo daugiau pedagogai gauna informacijos apie vaiką, tuo labiau gali pritaikyti vaikui aplinką, žinoma į ką labiau reikia atkreipti dėmesį ; • Tėvams svarbu žinoti, kaip 	2		2
			2	1	3
				3	3
				2	2

	elgiasi, jaučiasi jų vaikas darželio aplinkoje, o pedagogui- kokios šeimos tradicijos ;	1	4	5
	• Tėvai sužino apie savo vaiko raidą. O pedagogas išklauses tėvų lūkesčius, atsižvelgdamas gali tobulinti ugdomąjį procesą.			
	• Tėvai bendradarbiaudami su pedagogais keičiasi įvairia informacija.	3	6	9
Viso:		41	79	120

Iš gautų ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų dažniausia pasitaikiusių atsakymų sudarytos 6 kategorijos: konfliktų sprendimai, saugumas, pagarba, teigiama pedagogų įtaka, teigiama šeimos įtaka, informacinė šviečiamoji veikla. Kategorijoms priskirti dažniausiai pasikartojantys atsakymai. Sukategorizuoti pedagogų (41) ir tėvų (79) atsakymai.

Konfliktų sprendimai. Dauguma tėvų kaip vieną ir bendradarbiavimo gerinimo sričių skiria konfliktų sprendimus. Pedagogai išsako nuomonę, kad kylantys konfliktai gali sudaryti problemų vaiko ugdyme. Kuo geresni santykiai su tėvais, tuo geriau sekasi vaikui. O tarp dažniausiai pasitaikančių tėvų atsakymų (5) pastebima nuomonė, kad tėvai tarsi bijo, kad kilus konfliktui su pedagogu, tai gali atsiliiepti vaiku gėrovei ugdymui. Atsakymų analizė leidžia daryti išvadą, kad bendradarbiavimas gali tapti problemų sprendimo būdu.

Saugumas. Saugumas suprantamas ne tik kaip fizinis, bet ir kaip emocinis, psichologinis. Tėvai išsako nuomonę, kad bendradarbiaujant tėvams ir pedagogams vaikai jaučiasi svarbus, saugus, jaučiasi gerai, gali tobulėti ir bendrauti su bendraamžiais. Vaikai matydami tinkamą pedagogų ir tėvų bendravimą jaučiasi psichologiškai saugūs. Pedagogai siekia dialogo su tėvais, kuris gali padėti užtikrinti vaikų socialumą ir saugumą, o tai įtakoja vaiko asmenybę.

Pagarba. Analizuojant atsakymus pastebimi pasikartojantys teiginiai, kurie leidžia daryti išvadą, kad užsimezgas glaudžiam ryšiui tarp abiejų pusių sudaroma galimybė atsirasti pasitikėjimui. Pagarbos rodymas, autoriteto palaikymas leidžia įgyvendinti tikslus ir idėjas, pasiekiami geresni rezultatai.

Teigiama pedagogų įtaka. Šiai kategorijai priskirti 7 dažniausiai pasikartojantys atsakymai, kurie leidžia daryti išvadą, kad pedagogas siekiant optimalaus bendradarbiavimo atlieka funkcijas: informavimo (teikia informaciją apie ugdymo metodus ir būdus), ugdomosios aplinkos kūrimo (kuriam jauki aplinka, ugdomas vaiko estetiniai poreikiai), problemų sprendimo, ugdymo.

Kitas svarbus veiksnys, kuris įtakoja bendradarbiavimą - tai pedagoginis išsilavinimas ir pedagogo asmenybė. Manoma, kad geranoriški santykiai, geranoriškas bendravimas gerina bendradarbiavimą ir ugdymo kokybę.

Teigiama šeimos įtaka. Iš lentelės duomenų matyti, kad šeimos įtaką galima išskirti kaip vieną iš bendradarbiavimo krypčių. Tėvai praturtina ugdomąją aplinką dovanodami ugdymo priemones, žaislus. Apsilankydami grupėje gali įvertinti savo vaiko gebėjimus, auklėtojos darbą.

Informacinė – šviečiamoji veikla. Analizuojant atsakymus pastebėta, kad tėvai (6) bendradarbiavimą įvardija kaip informacijos keitimąsi tarp pedagogų ir tėvų. Tėvai (3) tikisi, kad pedagogas, pastebėjęs netinkamą elgesį, kylančias problemas gali greitai informuoti tėvus. „Tėvams svarbu žinoti, kaip elgiasi, jaučiasi jų vaikas darželio aplinkoje, o pedagogui – kokios šeimos tradicijos“. Pedagogai (2) informuodami tėvus ir gaudami grįžtamąjį ryšį gali daugiau sužinoti apie šeimos tradicijas, lūkesčius. Vieningos ikimokyklinių įstaigų pedagogų ir tėvų edukacinės nuostatos leidžia besikeičiančiose sąlygose sėkmingai įgyvendinti ikimokyklinio ugdymo tikslus (Martišauskienė, 2008).

Apibendrinant galima teigti, kad siekiant šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų optimalaus bendradarbiavimo, pedagogai turi priimti ir remtis šeimos tradicijas. Vengti šeimos ir pedagogų nuomonių, autoritetų priešpastatymo. Tėvai turi galimybę lankytis grupėje, kartu su pedagogais spręsti iškilusias problemas. Ikimokyklinio ugdymo pedagogai tampa tėvų patarėjais. Šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogo bendradarbiavimas grindžiamas abipuse pagarba ir supratimu.

IŠVADOS

Teorinės dalies išvados:

1. Teorinė dalies analizė atskleidė, kad bendradarbiavimas – tai sudėtingas ir skirtingai ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir šeimos suprantamas procesas. Visais laikais šeimos jautė paramos poreikį auklėjant savo atžalas. Dažnai ikimokyklinio ugdymo pedagogai ugdytinių šeimoms laiko kliūtimi ir materialiniais pagalbinkais, rečiau – partneriais ar vartotojais.
2. Bendradarbiavimas turi būti grindžiamas ne vienpusišku informacijos teikimu, bet ir dalijantis patirtimi vieniems su kitais. Būtina sukurti aplinką, kurioje kiekvienas dalyvis jaustų pagarbą ir pasitikėjimą vienas kitu, sudaryti sąlygas šeimai ir pedagogams lygiagrečiai dalyvauti ugdomajame procese.

Tiriamosios dalies išvados:

3. Pedagogai ir tėvai pritaria bendradarbiavimo reikalingumui. Tačiau pastebima, kad tėvai mano esantys mažiau, nei pedagogai atsakingi už bendradarbiavimo tobulinimą ir optimizavimą. Esamą padėtį tarp pedagogų ir šeimos tėvai vertina teigiamai, tačiau bendradarbiavimui neskiria pakankamai dėmesio. Pedagogai išreikšdami nuomonę, kad bendradarbiavimas yra labai reikalingas, patys prisiima daugiau iniciatyvos, numato bendradarbiavimo tobulinimo galimybių.
4. Koreliacinis ryšys atskleidė, kad dažniausiai naudojamas ir priimtinausias bendravimo būdas, tėvų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų nuomone, – bendravimas žodžiu. Respondentai pageidauja gauti – teikti informaciją žodžiu individualių susitikimų metu. Pedagogams priimtinesnis bendravimo būdas – tėvų susirinkimai. Ugdytinių tėvai pokalbius telefonu nurodo kaip vieną priimtinesnių bendravimo būdų, o visiškai nepriimtinas – pedagogo apsilankymas namuose.
5. Analizuojant pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo ypatumus pastebėta, kad tėvai labiau tikisi būti įtraukti į ugdomąjį procesą, nei patys rodo iniciatyvą, taip pat jie turi daugiau neigiamų nuostatų į bendradarbiavimą nei pedagogai. Ikimokyklinio ugdymo pedagogai,

kaip ugdomojo proceso kuratoriai, siekia bendradarbiavimo su tėvais optimizavimo, tačiau tai daro jiems, o ne tėvams priimtinais būdais.

6. Tyrimas atskleidė, kad tėvai labiau linkę bendrauti pasitelkdami informacines technologijas, nei pedagogai yra pasiruošę teikti informaciją naujais būdais. Pedagogų bendradarbiavimo būdų ir formų įvairovė, patrauklumas, pasiūla, neatitinka ugdytinių tėvų paklausos. Pedagogams būtina ieškoti naujų metodų ir formų, nes senieji metodai nebėra tokie efektyvūs ir priimtini tėvams.

Atliktas tyrimas patvirtino hipotezę, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir šeimos požiūris į bendradarbiavimą skiriasi, o tai apsunkina jo optimizavimą.

REKOMENDACIJOS

Geranoriškas šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimas lemia visapusišką vaiko ugdymo sėkmę. Šeima ir pedagogai turėtų tapti ugdymo partneriais. Pateikiamos rekomendacijos: ikimokyklinio ugdymo pedagogams, ugdytinių šeimoms ir ikimokyklinio ugdymo institucijų vadovams, pedagogų rengimo institucijoms.

Rekomendacijos pedagogams:

1. Kelti savo pedagoginę kvalifikaciją siekiant profesionalumo. Asmeniniu pavyzdžiu modeliuoti teigiamą požiūrį į bendradarbiavimą.
2. Panaudojant įvairias veiklas, sudaryti galimybes tėvams ir pedagogams vieni kitus geriau pažinti. Sudaryti sąlygas šeimoms diskutuoti, didesnę dėmesį skiriant šeimų klausimams. Išmokti klausytis ir išgirsti.
3. Leisti šeimai pasirinkti, koku būdu jai geriau įsijungti į ugdomąjį procesą. Pasirinkti sau priimtinius bendravimo, bendradarbiavimo būdus ir formas. Prisiminti, kad kiekviena šeima skirtinga ir kas tinka vienai šeimai - netinka kitai.
4. Padėti šeimoms burtis į bendruomenę, kuri galėtų kartu priimti sprendimus sprendžiant problemas bendrautų tarpusavyje ir su pedagogais.
5. Siekti nuoširdaus, geranoriško bendradarbiavimo teikiant informaciją tėvams apie bendradarbiavimo įtaką vaiko gerovei parodant tėvų daromą teigiamą įtaką. Išlaikyti konfidencialumą.

Rekomendacijos šeimoms:

1. Būti aktyviems priimant sprendimus, susijusius ne tik su vaiko ugdymu, bet ir išsakant savo nuomonę apie priimtinausius bendravimo būdus, formas.
2. Domėtis vaiko gyvenimu grupėje, esant galimybei dalyvauti vaiko ugdyme grupėje.
3. Geranoriškai dalyvauti pedagogų siūlomose veiklose, teikti ir priimti žinias, susijusias su vaiku, šeimos tradicijomis ir kultūra.

Rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo institucijų vadovams:

1. Skatinti ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimo kompetencijos tobulinimą, dalijimąsi gerąja patirtimi.

Rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo pedagogų rengimo centrams:

1. Įgydami ikimokyklinio ugdymo pedagogo išsilavinimą specialistai turėtų gauti ne tik sisteminių žinių (pedagoginių, psichologinių, dalykų didaktikų) bei kompetencijų, bet ir įgyti teorinių ir praktinių gebėjimų bendraujant ir bendradarbiaujant su ugdytinių šeimomis.

2. Supažindinti pedagogus su šių dienų šeimoms priimtinais bendradarbiavimo būdais. Rengti seminarus, kuriuose pedagogai galėtų pasidalinti savo gerąja patirtimi. Būtų mokomi bendradarbiavimo optimizavimo.

LITERATŪRA

1. Aramavičiūtė, V. (2005). *Auklėjimas ir dvasinė asmenybės branda*. Vilnius.
2. Armstrong D. (1995). *Power and Partnership in Education: Parents, Children and Special Educational Needs*. New York: Routledge.
3. Ališauskienė S. (2003). Specialistų ir tėvų bendradarbiavimo predispozicija ir bendradarbiavimo kūrimas. *Specialusis ugdymas*, 1 (8), p. 129- 135.
4. Anikejeva N.(1988). *Mokytojui apie psichologinį klimatą mokykloje*. Kaunas: Šviesa.
5. Bagdonaitė A. , Sakalauskaitė T. (2009). Mokytojų rengimas XXI amžiuje: pokyčiai ir perspektyvos. *Ikimokyklinių ugdymo pedagogų ir tėvų požiūris į bendradarbiavimą ugdymo procese*. [Žiūrėta 2010-03-12]. Prieiga per internetą: <<http://etmc.su.lt/naujienu%20medziaga/MUkonf2009.pdf>>
6. Bajoriūnas Z.(1997). *Šeimos edukologija*. Vilnius: Jošara.
7. Bikulčius J.(1996). *Šeimyninio gyvenimo darna ir jos išsaugojimo paslaptys*. Kaunas: Technologija.
8. Bitinas B. (2004). *Hodegetika*. Vilnius: Kronta.
9. Bitinas, B. (2000). Ikimokyklinio ugdymo moksliniai tyrimai. *Socialiniai-edukaciniai pokyčiai ikimokykliniame ugdyme*. Klaipėda: KU leidykla, p. 73-75.
10. Bitinas B. (2006). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Vilnius: Kronta.
11. Butkienė G., Kepalaitė A. (1996). *Mokymasis ir asmenybės brendimas*. Vilnius: Margi raštai.
12. Caughlin P. A. Pamela A. Coughlin, Kirsten A. Hansen, Dinah Heller, Roxane K. Kaufmann, Judith Rotchild Stolberg, Walsh K. B. (1997). *Į vaiką orientuotų grupių kūrimas*. Knyga auklėtojais. Vilnius: Lietus.
13. *Dabartinis lietuvių kalbos žodynas*. (2000). Vilnius: Mokloso ir enciklopedijų leidybos institutas.
14. Davidavičius A., Platovas E. (Sud.). (2004). *Šeimos politikos ir teisės iššūkiai Europoje*. Vilnius: Lietuvos gėjų lyga.
15. Dapkienė S.(1997). *Klasės auklėtojas ir auklėtinio šeima*. Šiauliai: Saulės Delta.
16. Dapkienė S. (2002 a). *Klasės auklėtojas ir tėvai partneriai*. Šiauliai: Litera.
17. Dapkienė S. (2002 b). Klasės auklėtojo vaidmuo kuriant mokinių ir tėvų bendruomenę. *Socialinis ugdymas: mokyklos ir šeimos bendradarbiavimas II*, 60 – 67.
18. *Discionary of Sociology*. (1965). New York: Routledge.
19. Dobranskienė, R. (2004). *Mokyklos bendruomenės vadyba*. Monografija. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.

20. Colker D., T., Heroman L., J., C. (2007). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas*. Vilnius: Presvika.
21. *Filosofijos žodynas*/ red. M. Rozentalis (1975). Vilnius: Mintis.
22. Fyilling I., Sandvin J. T(1998). *Parents, School and Education*. Norway: Nordland Research Institute .
23. Fruchter, N., Galleta, A., & White, J.L. (1992). *New Directions in Parent Involvement*. Washington, D. C.: Academy for Educational Development.
24. Fullan M. (1998). *Pokyčių jėgos: skverbimasis į ugdymo reformos gelmes*. Vilnius: Tyto Alba.
25. Gedvilienė G. (2006). *Bendravimo ir bendradarbiavimo kultūra aukštojoje mokykloje*. Akademinė edukologija II. Monografija. Vilnius: Spauda
26. Gevorgianienė V. (2003). Komandinis darbas mokykloje *Specialiojo ugdymo pagrindai*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, p. 211- 221.
27. Grabauskienė A. (1994). Vaikų darželio darbo su šeima aspektai. *Vaikas šeimoje ir darželyje. Mokslinio tarptautinio simpoziumo skirto Jungtinių Tautų paskelbus „Šeimos“ 1994 metus medžiaga*. Klaipėda. p. 101- 102.
28. Gučas A. (1990). *Vaiko ir paauglio psichologija*. Kaunas: Šviesa.
29. Gudaitienė A.(2002). Šeimos ir mokytojos vaidmuo sprendžiant pradinių klasių mokinių socializacijos problemas// *Socialinis ugdymas: mokyklos ir šeimos bendradarbiavimas respublikinės mokslinės praktinės konferencijos straipsnių rinkinys*. Šiauliai, Šiaulių universiteto leidykla. Nr. II p.76.
30. Hopkins, D., Ainscow, M., West, M. (1998). *Kaita ir mokyklos tobulinimas*. Vilnius.
31. Hughes M., Wikeley F., Nash T. (1994). *Parents and their Cildren's School*. UK: Blackwell.
32. Ikimokyklinio ugdymo įvairovė. SMM. [Žiūrėta 2009-01-12] Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/sb/VPU-atask-paslaug-ivairove.pdf>
33. Ikimokyklinio ugdymo pasirinkimo galimybes Lietuvoje. SMM. [Žiūrėta 2009-01-12] Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/ikimokyklinio_ugdymo_2004.doc
34. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo rengimo standartas (2008) [Žiūrėta 2009-04-12] Prieiga per internetą: <http://209.85.129.132/search?q=cache:tx1KH_xlUc0J:www.pmmc.lt/Skelbimai/31%2520standartas/Ikimokyklinio%2520ir%2520priesmokyklinio%2520ugdymo%2520pedago.go.pdf+prie%C5%A1mokyklinio+ugdymo+standartas&cd=9&hl=lt&ct=clnk&gl=lt>
35. Ivanauskienė F. (1994) Bendravimas ir bendradarbiavimas šeimoje. *Vaikas šeimoje ir darželyje. Mokslinio tarptautinio simpoziumo skirto Jungtinių Tautų paskelbus „Šeimos“ 1994 metus medžiaga*. Klaipėda. P. 102- 103.

36. Ivanauskienė, F. (2002). Pedagogas ir šeimos bendradarbiavimas: planavimo aspektai. *Socialinis ugdymas: mokyklos ir šeimos bendradarbiavimas II*, p.87 – 93.
37. Jakavičius V. (1998). *Žmogaus ugdymas. Įvadas į edukologijos studijas*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
38. Jensen, E. (2001). *Tobulas mokymas : daugiau kaip 1000 praktinių patarimų vaikų ir suaugusiųjų mokytojams*. Vilnius: Ovo.
39. Jorutytė I., Budreikaitė I. (2004) Tėvų dalyvavimas ikimokyklinės įstaigos bendruomenės valdymo procese. [Žiūrėta 2008-03-12] Prieiga per internetą: <http://209.85.129.132/search?q=cache:LJZVGNHzN0J:www.vpu.lt/pedagogika/PDF/2005/76/jorutyte_budreikaite.pdf+ikimokyklio+ugdymo+pedagogo+funkcija&cd=5&hl=lt&ct=clnk&gl=lt>
40. Jovaiša L.(1995). *Hodegetika: auklėjimo mokslas*. Vilnius:Mintis.
41. Jovaiša L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.
42. Juodaitytė A., Gaučaitė R., Kazlauskienė A.(2009). *Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir švietimo pagalbą*. Šiauliai: Lucilijus.
43. Juodaitytė A. (2003) Tėvų, kaip suaugusiųjų, konstruktyvaus švietimo paradigmos raiška ikimokyklinio ugdymo kaitoje. *Pedagogika*, 69, p. 73-78.
44. Juodaitytė A. (2001). Ikimokyklinio ugdymo sisteminė kaita Europos Bendrijos ir pokumunistinėse šalyse. *Acta Pedagogica Vilnensia*, 8, p. 152-162.
45. Juodaitytė A. (2000). Socialiniai-edukaciniai pokyčiai ikimokykliniame ugdyme: Rytų, Vidurio Europos šalių, JAV ir Lietuvos patirties lyginamoji analizė. *Socialiniai-edukaciniai pokyčiai ikimokykliniame ugdyme*. Klaipėda: KU leidykla, p. 27-39.
46. Jurašaitė, E. (1999). Pedagogų ir tėvų požiūrio į bendradarbiavimą ugdant vaikus kaitos problemos. *Lietuvos vaikų darželis: praeitis ir dabartis*. Vilnius, p. 138-144.
47. Kardelis K. (2007). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: edukologija ir kiti socialiniai mokslai*. Kaunas: Judex.
48. Kontautienė R. (2000). *Pedagoginio bendradarbiavimo sistemos plėtotė pradinėje mokykloje*. Daktaro disertacija. Klaipėdos universitetas.
49. Krumm, V. (1993). Pedagoginė mokytojų ir tėvų kooperacija. *Šeima, darželis mokykla*. Vilnius.
50. Krumm V. (1994). Pedagoginis mokytojų ir mokinių tėvų bendradarbiavimas: mokytojo pozicija. *Mokykla*, 7. p. 12 – 14.
51. Lakis J., Ignatavičius S., Poklad T., Stancelis V., Tamošiūnas T. (1996). *Mokyklos bendruomenė: per konfliktus į bendravimą*. Vilnius: Utenos spaustuvė.
52. Lamontagne, Y. (1999). *Būti tėvais pamišusiame pasaulyje*. Vilnius: Tyto Alba.

53. Leliugienė I. (2001). *Socialinė pedagogika*. Kaunas: Technologijos universitetas.
54. Litvinienė J. (2002). *Vaikas – šeimos ir darželio ugdymo objektas bei subjektas*. Šeima – vaiko ugdymo institucija. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
55. Maceina A. (1990). *Pedagoginiai raštai*. Kaunas: Šviesa.
56. Maldeikis P. (1993). Demokratija šeimoje. *Caritas*, Nr.5.-p. 19-21.
57. Martišauskienė D. (2008). Tėvų ir pedagogų požiūris į ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę Kretingos lopšelyje – darželyje „Ažuoliukas“. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 1 (17), p. 89-92.
58. Martišauskienė D. (2008). Pedagogų ir tėvų nuostatos į ikimokyklinio ugdymo tikslus, formas, metodus (atvejo analizė). *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 4 (20), p. 186-191.
59. Matijošienė A. (1993). Tėti, aš tave myliu. *Šeima*. Nr.1. p. 7.
60. Merkys G. (1995). *Pedagoginio tyrimo metodologijos pardmenys*. Šiauliai: Šiaulių Universiteto leidykla.
61. Miltenienė L. (2005). *Bendradarbiavimo modelio konstravimas tenkinant specialiuosius ugdymosi poreikius*. Daktaro disertacija. Šiaulių universitetas.
62. Miškinis, K. (1993). *Šeima žmogaus gyvenime*. Kaunas: Moklso ir enciklopedijų l-kla.
63. Navaitis G. (1998). *Psichologinė parama vaikams*. Vilnius: Kronta.
64. Navaitienė J., Navaitis G. (1990). *Šeima*. Kaunas: Šviesa.
65. Pikūnas J. (1994). Asmenybės vystymasis: kelias į savęs atradimą. Kaunas: VDU.
66. Pedagoginės psichologijos etiudai: pedagoginė patirtis namams, darželiui ir mokyklai (1997). Vilnius: Eugrimas.
67. Pedagogų rengimo koncepcija (2004) [Žiūrėta 2009-03-12] Prieiga per internetą: [http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2004-09-16-ISAK-1441\(2\).doc](http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2004-09-16-ISAK-1441(2).doc)
68. *Psichologijos žodynas*. (1993). Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
69. Rimkiene R. (1999). Ugdytojų veiklos gaires. Vilnius: Leidybos centras.
70. Rupšienė, L. (2001). *Šeimotyros įvadas*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
71. Saugienė N., Liaudanskienė A. (2003). Multikultūrinių ir tarpkultūrinės sąveikos veiksnių įtaka pedagogų ir vaikų tėvų bendradarbiavimui demokratėjančios šalies kontekste. *Socialiniai mokslai*, 2 (39), p. 48- 60.
72. Sipavičienė S. (2008) Tėvai ir pedagoga ir – ugdymo partneriai . *Žvirblių takas*, 2008/ 1, p. 47 – 49.
73. Skeirienė D. (2005). Kaip nuo pedagogo kompetencijos priklauso bendradarbiavimo sklaida. *Žvirblių takas*. Nr 2. p. 8-11.
74. Stoll, L., Fink, D. (1998). *Keičiame mokyklą*. Vilnius: Margi raštai.

75. Stulpinas T.(1993). *Ugdymo principai*. Šiauliai. Šiaulių pedagoginis institutas.
76. Šalkauskis S. (1992). *Rinktiniai raštai II*. Vilnius: Leidybos centras.
77. Šeibokienė, G. (1999), Ikimokyklinis ugdymas: kur esame ir kur link eisime? *Lietuvos vaikų darželis: praeitis ir dabartis.. Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatos*. Vilnius, p. 47-50
78. Špėlytė G.(2006). Auklėjimo būdai ir jų įtaka vaiko psichosocialiniam vystymuisi. Gydomo menas. [Žiūrėta 2008-12-21] Prieiga per internetą <<http://www.medicine.lt/straipsnis.asp?StraipsnioID=6925>>
79. Švietimo įstatymas (2003). [Žiūrėta 2008-09-11] Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=279441&p_query=&p_tr2=>>
80. Tėvai vartotojai. [Žiūrėta 2008-06-12] Prieiga per internetą: <<http://www.consumersvoice.org/pvupc/html/hotnews.html>>
81. Tidikis R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimo metodologija*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
82. Tumėnienė V., Janiūnaitė B. (2000). Pedagoگو veiklos pokyčiai pasaulinių ir europinių švietimo dimensijų kontekste. *Socialiniai mokslai 2* (23), p.24- 34.
83. Turnbull A., Turnbull H. (1997). *Families, Professionals and Exceptionality: a Special Partnership*. Upper saddle River, NJ: Merrill.
84. Ušeckienė L. (2002), Tėvų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimo nuostatos. *Pedagogika*, 54, p. 187- 191.
85. Uzdila J.(1993). *Dorinis asmenybės ugdymas šeimoje*. Vilnius: Academia.
86. Uzdila J., V. (2001). *Lietuvių šeimotyra kritinė familistinė XX a. programa*. Monografija . Vilnius: Lietuvos mokslas
87. Vabalas – Gudaitis J. (1983). *Psichologijos ir pedagogikos straipsniai*. Vilnius: Mokslas.
88. Vaicekauskienė V. (2003). Neįgalių vaikų ugdytojų požiūris į bendradarbiavimą. *Socialinis darbas*. Nr. 1(3), p. 57- 71.
89. Vaitkevičius J .(1995). Socialinės pedagogikos pagrindai.-Vilnius: Egalda.
90. Valaitis A.(1992). Sunkūs tėvai. *Šeima*, 8, p.10-17.
91. Wallen M. (2002). Ready, Set, Grow: Illinois Preschool. A Framework for Universal Access to Quality Preschool in Illinois [Žiūrėta 2009–02–11]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=5&hid=16&sid=af64cd2f-fbd6-44a3-8817-8c9582e78328%40sessionmgr7&bdata=JnNpdGU9ZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=eric&AN=ED463063>>
92. Želvys R. (2003). *Švietimo organizacijų vadyba..* Vilnius: Solertija.

93. Želvys R. (1995). *Bendravimo psichologija*. Vilnius: LR Švietimo ir mokslo m-jos valstybinis leidybos centras.
94. Žibėnienė G. (2000). *Vaikų auklėjimas*. Kaunas: LŽŪU akademija.
95. Žukauskienė R. (2007). *Raidos psichologija*. Vilnius: Margi raštai.

PRIEDAI

Ikimokyklinio ugdymo pedagoge, ši anketa sudaryta siekiant ištirti *šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūrį į bendradarbiavimo tobulinimą*. Jūsų nuomonė labai svarbi, todėl prašome nuoširdžiai atsakyti į pateiktus klausimus.

Apklausą atlieka
Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto
edukologijos magistrantūros studijų
studentė Jolita Venckutė
Kilus klausimams rašykite jolkav@gmail.com

Apklausa yra anoniminė nei vardo,
nei pavardės nurodyti nereikia.

1. Jūsų lytis

- Vyras
 Moteris

Reikiamą atsakymą žymėkite

2. Jūsų amžius

20-30 m. 31- 40 m. 41- 50 m. 51 ir daugiau

3. Jūsų pedagoginio darbo stažas

1-5 metai 6-10 metų 11-20metų 21-30metų 30 ir daugiau metų

3. Jūsų turima kvalifikacinė kategorija

Auklėtoja Vyr. Auklėtoja Auklėtoja metodininkė Auklėtoja ekspertė

4. Sudėtingiausia ikimokyklinio ugdymo pedagogui (suranguokite nuo 1-sudėtingiausia; 2- sudėtinga; 3- mažiau sudėtinga; 4- nesudėtinga)

Ugdymo turinio planavimas
Darbas su vaikais
Darbas su tėvais
Ugdomosios aplinkos kūrimas
Kita.....

5. Jūsų nuomone, bendradarbiavimas su tėvais:

Labai reikalingas
Reikalingas
Nelabai reikalingas
Nereikalingas

**6. Jūsų nuomone, pedagogų ir tėvų (globėjų) bendradarbiavimas vyksta, kai.....
(galima nurodyti kelis variantus)**

Supažindinama su vaikų pasiekimais, elgesiu, teikiama pagalba
Pedagogai ir tėvai kartu sprendžia ugdymo, auklėjimo problemas
Tėvai sulaukia pagalbos iš pedagogų, specialistų iškilus problemoms
Tėvai teikia pasiūlymus susijusiais su ugdymo proceso tobulinimu
Tėvai dalyvauja ugdymo procese, įstaigos valdyme
Kita (irašykite).....

7. Kokie bendradarbiavimo būdai ir formos naudojami ikimokyklinėje įstaigoje, kurioje dirbate?

Individualūs pokalbiai su grupės auklėtoja	☐
Tėvų susirinkimai, seminarai	☐
Skelbimų lentos: padėkos tėvams už pagalbą	☐
„Pasiūlymų dėžutės“	☐
Ekskursijos, išvykos su vaikais ir jų šeimomis	☐
Pramogos, vakaronės, šventės	☐
Tėvai grupėje: stebėtojai, dalyviai	☐
Ugdymo priemonių gamyba ar žaislų taisymas	☐
Pokalbiai telefonu	☐
Susirašinėjimas	☐
Bendri ikimokyklinės įstaigos renginiai, šventės, išvykos	☐
Grupės auklėtojos organizuojami renginiai, išvykos	☐
Auklėtojos apsilankymas ugdytinio namuose	☐
Bendravimas elektroniniu paštu	☐
Nežinau	☐
Kita (įrašykite).....	

8. Kurie bendradarbiavimo būdai ir formos Jums priimtinausi?

	Kodėl priimtinausi?
Individualūs pokalbiai su grupės auklėtoja	☐
Tėvų susirinkimai, seminarai	☐
Skelbimų lentos: padėkos tėvams už pagalbą	☐
„Pasiūlymų dėžutės“	☐
Ekskursijos, išvykos su vaikais ir jų šeimomis	☐
Pramogos, vakaronės, šventės	☐
Tėvai grupėje: stebėtojai, dalyviai	☐
Ugdymo priemonių gamyba ar žaislų taisymas	☐
Pokalbiai telefonu	☐
Susirašinėjimas	☐
Bendri ikimokyklinės įstaigos renginiai, šventės, išvykos	☐
Grupės auklėtojos organizuojami renginiai, išvykos	☐
Auklėtojos apsilankymas ugdytinio namuose	☐
Bendravimas elektroniniu paštu	☐
Nežinau	☐
Kita	☐

9. Kiek kartų metuose, Jūsų nuomone turėtų vykti tėvų susirinkimai? Kokios temos Jums aktualios, susirinkimo tikslas?

Vieną kartą per metus	☐
Du kartus per metus	☐
Tris kartus (ir daugiau) per metus	☐

10. Kas turėtų rodyti bendradarbiavimo iniciatyvą? Kodėl? (pakomentuokite)

Tėvai	☐
Pedagogai	☐
Ikimokyklinės įstaigos vadovas	☐
Kita (įrašykite).....	

11. Ar jus tenkina dabartinis bendradarbiavimas su tėvais? (pakomentuokite)	
Taip	☐
Taip, bet norėtuši glaudesnio	☐
Nelabai	☐
Visiškai netenkina	☐

12. Jūsų nuomone, kaip būtų galima pagerinti bendradarbiavimo kokybę tarp tėvų ir ikimokyklinės įstaigos pedagogų? (galima nurodyti kelis variantus)	
Įstaigos vadovo iniciatyva	☐
Tėvų įtraukimas į ikimokyklinės įstaigos valdymą	☐
Tėvų informavimas apie ugdymo metodus, budus, įtraukiant į ugdymo procesą	☐
Pedagoginis tėvų švietimas	☐
Tinkamas konfliktinių situacijos sprendimas	☐
Kita.....	

13. Kas užtikrina tėvų (globėjų) ir pedagogų bendradarbiavimo kokybę? (galima nurodyti kelis variantus)	
Ikimokyklinės įstaigos vadovo dėmesys ugdytinio šeimai	☐
Pasitikėjimas pedagogu	☐
Tėvų domėjimasis ugdymo įstaiga ir organizuojama veikla	☐
Aktyvus pedagogo bendradarbiavimo siekimas	☐
Aktyvus tėvų bendradarbiavimo siekimas	☐
Kita	

14. Kas trukdo tėvų (globėjų) ir pedagogų bendradarbiavimui? (pažymėkite 3 svarbiausius Jums variantus).	
Per mažas ikimokyklinės įstaigos vadovo dėmesys ugdytinių tėvams	☐
Tėvų nuomonės netoleravimas	☐
Tėvų konfliktiškumas	☐
Neigiamas požiūris į ikimokyklinę įstaigą	☐
Neigiamas požiūris į pedagogą	☐
Pedagogo neprofesionalumas	☐
Netikslingi tėvų susirinkimai	☐
Dalykiškas (oficialus bendravimas)	☐
Laiko stoka (tėvų užimtumas)	☐
Kita	

Žymėjimo pavyzdys

TEIGINYS	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Patinka sportuoti	•	●	●	●	● X

15. Pedagogų teikiama informacija tėvams	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Suprantama	●	●	●	●	●
Sisteminga	●	●	●	●	●
Reikšminga	●	●	●	●	●
Išsami	●	●	●	●	●
Pakankama	●	●	●	●	●

16. Tėvams teikiamas informacijos turinys	Mažiausiai svarbu	Mažiau svarbu	Svarbiausia
Vaiko gebėjimai	●	●	●
Vaiko sveikata	●	●	●
Tėvų įtraukimas į darželio gyvenimą	●	●	●
Vaiko bendravimas su draugais	●	●	●
Vaiko pasiekimų rezultatai	●	●	●
Vaiko maitinimas(is)	●	●	●
Kitų specialistų pagalbą vaikui (logopedas, psichologas)	●	●	●
Vaiko savarankiškumo lygis	●	●	●
Vaiko emocijos	●	●	●
Vaiko charakterio bruožai	●	●	●
Vaiko adaptacija	●	●	●
Vaiko miegas	●	●	●
Tėvų ugdymo pagalba vaikams	●	●	●
Vaiko bendravimas su auklėtoja	●	●	●
Vaiko elgesys	●	●	●

17. Svarbiausia informaciją tėvams galėčiau (norėčiau) teikti	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Trumpąja (SMS) žinute	•	•	•	•	•
Elektroniniu paštu	•	•	•	•	•
Grupės žiniatinklyje	•	•	•	•	•
Žodžiu	•	•	•	•	•

18. Jūsų nuomone, kaip tėvų ir ikimokyklinės įstaigos pedagogo bendradarbiavimas įtakoja ugdymo procesą?

.....

.....

.....

.....

.....

Dėkoju už bendradarbiavimą !

Gerbiamas tėveli, mamyte, (globėjau), ši anketa sudaryta siekiant ištirti *šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų požiūrį į bendradarbiavimo tobulinimą*. Jūsų nuomonė labai svarbi, todėl prašome nuoširdžiai atsakyti į pateiktus klausimus.

Apklausa atlieka
Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto
edukologijos magistrantūros studijų
studentė Jolita Venckutė
Kilus klausimams rašykite jolkav@gmail.com

Apklausa yra anoniminė nei vardo,
nei pavardės nurodyti nereikia.

Reikiamą atsakymą žymėkite

1. Jūsų lytis

- Vyras
 Moteris

2. Jūsų amžius

20-30 m. 31- 40 m. 41- 50 m. 51 ir daugiau

3. Jūsų vaiko amžius

2-3 metai 4-5 metai 6-7 metai

4. Jūsų išsilavinimas

Vidurinis
Profesinis
Aukštesnysis
Aukštasis
Kita (įrašykite.....)

5. Jūsų nuomone, bendradarbiavimas su ikimokyklinės įstaigos pedagogais yra:

Labai reikalingas
Reikalingas
Nelabai reikalingas
Nereikalingas

**6. Jūsų nuomone, tėvų (globėjų) ir pedagogų bendradarbiavimas vyksta, kai...
(galima nurodyti kelis variantus)**

Supažindinama su vaikų pasiekimais, elgesiu, teikiama pagalba	☐
Pedagogai išsiaiškina tėvų lūkesčius, ko jie tikisi iš darželio	☐
Pedagogai ir tėvai kartu sprendžia ugdymo, auklėjimo problemas	☐
Tėvai sulaukia pagalbos iš pedagogų, specialistų iškilus problemoms	☐
Tėvai teikia pasiūlymus susijusiais su ugdymo proceso tobulinimu	☐
Tėvai dalyvauja ugdymo procese, įstaigos valdyme	☐
Kita (įrašykite).....	

7. Kokie bendradarbiavimo būdai ir formos naudojamos ikimokyklinėje įstaigoje, kurią lanko Jūsų vaikas (vaikai)?

Individualūs pokalbiai su grupės auklėtoja	☐
Tėvų susirinkimai, seminarai	☐
Skelbimų lentos: padėkos tėvams už pagalbą	☐
„Pasiūlymų dėžutės“	☐
Ekskursijos, išvykos su vaikais ir jų šeimomis	☐
Pramogos, vakaronės, šventės	☐
Tėvai grupėje: stebėtojai, dalyviai	☐
Ugdymo priemonių gamyba ar žaislų taisymas	☐
Pokalbiai telefonu	☐
Susirašinėjimas	☐
Bendri ikimokyklinės įstaigos renginiai, šventės, išvykos	☐
Grupės auklėtojos organizuojami renginiai, išvykos	☐
Auklėtojos apsilankymas ugdytinio namuose	☐
Bendravimas elektroniniu paštu	☐
Nežinau	☐
Kita (įrašykite).....	

8. Kurie bendradarbiavimo būdai ir formos Jums priimtinausi?

8. Kurie bendradarbiavimo būdai ir formos Jums priimtinausi?	<i>Nepriimtinausi</i> bendradarbiavimo būdai ir formos
Individualūs pokalbiai su grupės auklėtoja ☐
Tėvų susirinkimai, seminarai ☐
Skelbimų lentos: padėkos tėvams už pagalbą ☐
„Pasiūlymų dėžutės“ ☐
Ekskursijos, išvykos su vaikais ir jų šeimomis ☐
Pramogos, vakaronės, šventės ☐
Tėvai grupėje: stebėtojai, dalyviai ☐
Ugdymo priemonių gamyba ar žaislų taisymas ☐
Pokalbiai telefonu ☐
Susirašinėjimas ☐
Bendri ikimokyklinės įstaigos renginiai, šventės, išvykos ☐
Grupės auklėtojos organizuojami renginiai, išvykos ☐
Auklėtojos apsilankymas ugdytinio namuose ☐
Bendravimas elektroniniu paštu ☐
Nežinau ☐
Kodėl šie būdai Jums priimtinausi?.....	

9. Kiek kartų metuose, Jūsų nuomone turėtų vykti tėvų susirinkimai? Kokios temos Jums aktualios, susirinkimo tikslas?

Vieną kartą per metus	☐
Du kartus per metus	☐
Tris kartus (ir daugiau) per metus	☐

10. Kas turėtų rodyti bendradarbiavimo iniciatyvą?(galima nurodyti kelis variantus)

Tėvai	☐
Pedagogai	☐
Ikimokyklinės įstaigos vadovas	☐
Kita (rašykite).....	

11. Ar Jus tenkina dabartinis bendradarbiavimas su pedagogais? (pakomentuokite)

Taip	☐
Taip, bet norėtusi glaudesnio	☐
Nelabai	☐
Visiškai netenkina	☐

12. Jūsų nuomone, kaip būtų galima pagerinti bendradarbiavimo kokybę tarp tėvų ir ikimokyklinės įstaigos pedagogų? (galima nurodyti kelis variantus)

Įstaigos vadovo iniciatyva	☐
Tėvų įtraukimas į ikimokyklinės įstaigos valdymą	☐
Tėvų informavimas apie ugdymo metodus, budus, įtraukiant į ugdymo procesą	☐
Pedagoginis tėvų švietimas	☐
Tinkamas konfliktinių situacijos sprendimas	☐
Kita.....	

13. Kas užtikrina tėvų (globėjų) ir pedagogų bendradarbiavimo kokybę? (galima nurodyti kelis variantus)

Ikimokyklinės įstaigos vadovo dėmesys ugdytinio šeimai	☐
Tėvų ir pedagogų asmenybės	☐
Tėvų domėjimasis ugdymu ir organizuojama veikla įstaigoje	☐
Aktyvus pedagogo bendradarbiavimo siekimas	☐
Aktyvus tėvų bendradarbiavimo siekimas	☐
Kita	

14. Kas trukdo tėvų (globėjų) ir pedagogų bendradarbiavimui?

Per mažas ikimokyklinės įstaigos vadovo dėmesys ugdytinių tėvams	☐
Tėvų nuomonės netoleravimas	☐
Neigiamas požiūris į ikimokyklinę įstaigą	☐
Neigiamas požiūris į pedagogą	☐
Pedagogo neprofesionalumas	☐
Netikslingi tėvų susirinkimai	☐
Dalykiškas (oficialus bendravimas)	☐
Laiko stoka (tėvų užimtumas)	☐
Kita	

Žymėjimo pavyzdys

Teiginys	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Patinka sportuoti	•	•	•	•	•

15. Pedagogų teikiama informacija tėvams	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Suprantama	•	•	•	•	•
Sisteminga	•	•	•	•	•
Reikšminga	•	•	•	•	•
Išsami	•	•	•	•	•
Pakankama	•	•	•	•	•

16. Tėvams teikiamas informacijos turinys	Mažiausiai svarbu	Mažiau svarbu	Svarbiausia
Vaiko gebėjimai	•	•	•
Vaiko sveikata	•	•	•
Tėvų įtraukimas į darželio gyvenimą	•	•	•
Vaiko bendravimas su draugias	•	•	•
Vaiko pasiekimų rezultatas	•	•	•
Vaiko maitinimas(is)	•	•	•
Kitų specialistų pagalbą vaikui (logopedas, psichologas)	•	•	•
Vaiko savarankiškumo lygis	•	•	•
Vaiko emocijos	•	•	•
Vaiko charakterio bruožai	•	•	•
Vaiko adaptacija	•	•	•
Vaiko miegas	•	•	•
Tėvų ugdymo pagalba vaikams	•	•	•
Vaiko bendravimas su auklėtoja	•	•	•
Vaiko elgesys	•	•	•

17. Svarbiausia informaciją tėvams galėčiau (norėčiau) teikti	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Trumpąja (SMS) žinute	•	•	•	•	•
Elektroniniu paštu	•	•	•	•	•
Grupės žiniatinklyje	•	•	•	•	•
Žodžiu	•	•	•	•	•

18. Jūsų nuomone, kaip tėvų ir ikimokyklinės įstaigos pedagogo bendradarbiavimas įtakoja ugdymo procesą?

.....

.....

.....

.....

Dėkoju už bendradarbiavimą!

Respondentai (N=202)

	Dažnis	Procentai %	Validūs procentai %
Auklėtojos	55	27.2	27.2
Mamos	117	57.9	57.9
Tėvai	30	14.9	14.9
Iš viso	202	100.0	100.0

Respondentu pasiskirstymas pagal amžių (N=202)

Amžius	Auklėtojos	Mamos	Tėvai	Iš viso
20-30 metai	26	26	5	41
30-40 metai	83	83	18	115
41-50 metai	8	8	5	26
51 ir daugiau	0	0	2	20
Iš viso	55	117	30	202

Pedagogams sudėtingiausias veiklos darbe (N=55)

	Ugdomosios veiklos planavimas	Darbas su vaikais	Darbas su tėvais	Ugdomosios aplinkos kūrimas
Sudėtingiausia	11	9	26	9
Sdėtinga	16	13	11	15
Mažiau sudėtinga	24	12	9	10
Nesudėtinga	4	21	9	21

Šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimas (N=202)

	Šeimos ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimas			Iš viso
	Labai reiklaingas	Reikalingas	Nelabai reikalingas	
Auklėtojos	43	9	3	55
Mamos	75	25	17	117
Tėvai	22	8	0	30
Iš viso	140	42	20	202

Šeimų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų dabartinis bendradarbiavimas (N=202)

Respondentai	Bendradarbiavimas			Iš viso
	Tenkina	Galėtų būti glaudesnis	Netenkina	
Auklėtojos	19	31	5	55
Mamos	66	11	40	117
Tėvai	2	28	0	30
Iš viso	87	70	45	202

Bendradarbiavimo būdai ir formos naudojamos ikimokyklinėje įstaigoje (N=202)

Bendradarbiavimo būdai ir formos	Auklėtojos		Motinos		Tėvai	
	Naudojami	Priimtinausi	Naudojami	Priimtinausi	Naudojami	Priimtinausi
Individualūs pokalbiai su grupės auklėtoja	41	44	117	101	27	30
Tėvų susirinkimai, seminarai	55	48	112	57	26	30
Skelbimų lentos; padėkos tėvams už pagalbą	39	27	93	16	14	0
Pasiūlymų dėžutės	2	5	15	9	0	0
Ekskursijos, išvykos su vaikais ir jų šeimomis	23	8	101	58	24	29
Pramogos, vakaronės, šventės	50	26	82	20	28	4
Tėvai grupėje: stebėtojai, dalyviai	29	15	21	14	0	3
Ugdymo priemonių gamyba, žaislų taisymas	19	12	3	0	8	10
Pokalbiai telefonu	38	13	40	75	25	28
Susirašinėjimas	7	11	11	2	0	0
Bendri ikimokyklinės įstaigos renginiai, šventės, išvykos	41	29	12	68	3	0
Grupės auklėtojos organizuojami renginiai, išvykos	39	14	90	47	7	13
Auklėtojos apsilankymas ugdytinio namuose	8	7	7	0	0	0
Bendravimas elektroniniu paštu	6	0	8	12	0	0

7lentelė

Tėvų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų nuomonė apie tėvų susirinkimų dažnumą (N=202)

Respondentai	Dažnumas			Iš viso
	Vieną kartą per metus	Du kartus per metus	Tris kartus per metus	
Auklėtojos	0	37	18	55
Mamos	37	65	15	117
Tėvai	0	26	4	30
Total	37	128	37	202

8 lentelė

Bendradarbiavimo kokybės gerinimas (N=202)

	Įstaigos vadovo iniciatyva		Iš viso
	Taip	Ne	
Auklėtojos	8	47	13
Mamos	25	92	117
Tėvai	14	16	30
Iš viso	47	155	202

Bendradarbiavimo kokybes gerinimas (N=202)

	Tėvų įtraukimas į valdymą		Iš viso
	Taip	Ne	
Auklėtojos	17	38	55
Mamos	6	111	117
Tėvai	0	30	30
Iš viso	23	179	202

Bendradarbiavimo kokybes gerinimas (N=202)

	Tėvų informavimas- metodai būdai		Iš viso
	Taip	Ne	
Auklėtojos	31	24	55
Mamos	74	43	117
Tėvai	30	0	30
Iš viso	135	67	202

Bendradarbiavimo kokybes gerinimas (N=202)

	Tėvų pedagoginis švietimas		Iš viso
	Taip	Ne	
Auklėtojos	43	12	55
Mamos	38	79	117
Tėvai	17	13	30
Iš viso	98	104	202

Bendradarbiavimo kokybes gerinimas (N=202)

	Tinkamas konfliktu sprendimas		Iš viso
	Taip	Ne	
Auklėtojos	17	38	55
Mamos	68	49	117
Tėvai	28	2	30
Iš viso	113	89	202

Bendradarbiavimo kokybes užtikrinimas (N=202)

	Vadovo dėmesys seimai		Iš viso
	Taip	Ne	
Auklėtojos	6	49	55
Mamos	9	108	117
Tėvai	6	24	30
Iš viso	21	181	202

Bendradarbiavimo kokybės užtikrinimas (N=202)

	Tėvų ir pedagogų asmenybės		Iš viso
	Taip	Ne	
Auklėtojos	44	11	55
Mamos	68	49	117
Tėvai	14	16	30
Iš viso	126	76	202

Bendradarbiavimo kokybės užtikrinimas (N=202)

	Tėvų domėjimasis ugdomąja veikla		Iš viso
	Taip	Ne	
Auklėtojos	44	11	55
Mamos	82	35	117
Tėvai	22	8	30
Iš viso	148	54	202

Bendradarbiavimo kokybės užtikrinimas (N=202)

	Aktyvus pedagogo bendradarbiavimo siekimas		Iš viso
	Taip	Ne	
Auklėtojos	26	29	55
Mamos	91	26	117
Tėvai	15	15	30
Iš viso	132	70	202

Bendradarbiavimo kokybės užtikrinimas (N=202)

	Aktyvus tėvų bendradarbiavimo siekimas		Iš viso
	Taip	Ne	
Auklėtojos	26	29	55
Mamos	44	73	117
Tėvai	12	18	30
Iš viso	82	120	202

Šeimos ir pedagogų bendradarbiavimo trukdžiai(N=202)

	Per mažas vadovo dėmesys		Iš viso
	Taip	Ne	
Auklėtojos	7	48	55
Mamos	3	114	117
Tėvai	5	25	30
Iš viso	15	187	202

Šeimos ir pedagogų bendradarbiavimo trukdžiai(N=202)

	Tėvų nuomos netoleravimas		Iš viso
	Taip	Ne	
Auklėtojos	10	45	55
Mamos	31	86	117
Tėvai	0	30	30
Iš viso	41	161	202

Koreliacija

Koreliacinis ryšys	Priimtinas bendravimo būdas – individualūs pokalbiai
Naudojamas bendravimo būdas – individualūs pokalbiai	0.038

0.038<0.5, kai P(0.038)

Pedagogų nuomonė apie bendradarbiavimo trukdžius (N=55)

	Konfliktiški tėvai		Iš viso
	Taip	Ne	
Auklėtoja	31	24	55

Šeimos ir pedagogų bendradarbiavimo trukdžiai(N=202)

	Neigiamas požiūris I ikimokykline įstaiga		Iš viso
	Taip	Ne	
Auklėtojos	25	25	55
Mamos	54	63	117
Tėvai	0	30	30
Iš viso	79	123	202

Šeimos ir pedagogų bendradarbiavimo trukdžiai(N=202)

	Pedagogo neprofesionalumas		Iš viso
	Taip	Ne	
Auklėtojos	9	46	55
Mamos	41	76	117
Tėvai	3	27	30
Iš viso	53	149	202

Šeimos ir pedagogų bendradarbiavimo trukdžiai(N=202)

	Netikslingi susirinkimai		Iš viso
	Taip	Ne	
Auklėtojos	6	49	55
Mamos	77	40	117
Tėvai	30	0	30
Iš viso	113	89	202

Šeimos ir pedagogų bendradarbiavimo trukdžiai(N=202)

	Dalykiškas bendravimas		Iš viso
	Taip	Ne	
Auklėtojos	12	43	55
Mamos	68	49	117
Tėvai	17	13	30
Iš viso	97	105	202

Šeimos ir pedagogų bendradarbiavimo trukdžiai(N=202)

	Laiko stoka		Iš viso
	Taip	Ne	
Auklėtojos	40	15	55
Mamos	102	15	117
Tėvai	29	1	30
Iš viso	171	31	202

Pedagoginė kvalifikacija ir pedagoginis darbo stažas (N=55)

Pedagoginė kvalifikacija	Pedagoginis darbo stažas					Iš viso
	1-5	6-10	11-20	21-30	30 ir daugiau	
Auklėtoja	12	0	0	0	1	13
Vyr. auklėtoja	0	4	11	9	11	35
Metodininkė	0	1	1	5	0	7
Iš viso	12	5	12	14	11	55

Išimokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų nuomonė apie pedagogų teikiamą informaciją (N=202)

Nuomonės	Respondentai	Pedagogų teikiama informacija N=202				
		Suprantama	Siteminga	Reikšminga	išsami	Pakankama
Nesutinku	Auklėtojos	0	0	2	3	3
	Motinos	0	1	0	0	12
	Tėvai	0	3	0	1	2
Neturiu nuomonės	Auklėtojos	0	1	12	3	1
	Motinos	0	2	1	0	3
	Tėvai	0	2	2	4	0
Sutinku	Auklėtojos	17	32	24	25	27
	Motinos	47	73	39	65	60
	Tėvai	9	9	11	14	18
Visiškai sutinku	Auklėtojos	38	22	17	24	24
	Motinos	70	41	77	52	42
	Tėvai	21	16	17	11	10

29 lentelė

Pedagogų ir tėvų nuomonė apie informacijos perdavimo būdus (N=202)

Respondentai	Informacija pageidautina gauti (teikti) trumpąja (SMS) žinute				Iš viso
	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku	
Motinos	16	3	69	29	117
Tėvai	9	4	11	6	30
Auklėtojos	13	0	29	13	55
Iš viso	38	7	109	48	202

30 lentelė

Pedagogų ir tėvų nuomonė apie informacijos perdavimo būdus (N=202)

Respondentai	Informacija pageidautina gauti (teikti) elektroniniu paštu				Iš viso
	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku	
Motinos	25	35	49	8	117
Tėvai	8	8	8	6	30
Auklėtojos	25	2	22	6	55
Iš viso	58	45	79	20	202

31 lentelė

Pedagogų ir tėvų nuomonė apie informacijos perdavimo būdus (N=202)

Respondentai	Informacija pageidautina gauti (teikti) grupės žiniatinklyje				Iš viso
	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku	
Motinos	36	59	22	0	117
Tėvai	8	10	6	6	30
Auklėtojos	0	23	32	0	55
Iš viso	44	92	60	6	202

Tėvų nuomonė apie teikiamą informacijos turinį (N= 147)

Eil. nr.	Tiriamųjų grupė Informacijos turinys	Tėvai N= 147, %		
		Mažiausiai svarbu %	Mažiau svarbu %	Svarbiausia %
1.	Vaiko gebėjimai	-	28.6	71.4
2.	Vaiko sveikata	-	23.8	76,2
3.	Tėvų įtraukimas į darželio gyvenimą	36.7	44.8	18.5
4.	Vaiko bendravimas su draugais	7.5	37.4	55.1
5.	Vaiko pasiekimų rezultatai	6,8	10.9	82.3
6.	Vaiko maitinimas(is)	7.6	46,2	46.2
7.	Kitų specialistų pagalba vaikui (logopedas, psichologas)	14.3	46.3	38.7
8.	Vaiko savarankiškumo lygis	7.5	37.4	55.1
9.	Vaiko emocijos	3.4	31.3	65.3
10.	Vaiko charakterio bruožai	26.5	37.4	36.1
11.	Vaiko adaptacija	12.9	30.6	56.5
12.	Vaiko miegas	31.3	51.6	17.1
13.	Tėvų ugdymo pagalba vaikams	8.8	39.5	51.7
14.	Vaiko bendravimas su auklėtoja	5.5	27.9	66.6
15.	Vaiko elgesys	4.8	24.5	70.7

Pedagogų nuomonė apie teikiamą informacijos turinį (N= 147)

Tiriamųjų grupė Informacijos turinys	Pedagogai N=147, %		
	Mažiausiai svarbu	Mažiau svarbu	Svarbiausia
Vaiko gebėjimai		10.9	89.1
Vaiko sveikata		3.6	96.4
Tėvų įtraukimas į darželio gyvenimą	7.3	47.3	45.4
Vaiko bendravimas su draugais	-	47.3	52.7
Vaiko pasiekimų rezultatai	1.8	60.1	38.1
Vaiko maitinimas(is)	1.8	50.9	47.3
Kitų specialistų pagalba vaikui (logopedas, psichologas)	1.8	30.9	67.3
Vaiko savarankiškumo lygis	5.5	52.7	41.8
Vaiko emocijos	-	36.4	63.6
Vaiko charakterio bruožai	5.5	67.3	27.2
Vaiko adaptacija	-	16.4	83.6
Vaiko miegas	9.1	61.8	29.1
Tėvų ugdymo pagalba vaikams	7.3	41.8	50.9
Vaiko bendravimas su auklėtoja	9.1	29.1	61.8
Vaiko elgesys	25.5	30.9	43.6

Informacijos pateikimo kriterijai (N=55, %)

Kriterijai	Nesutinku- neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Suprantama		30.9	69.1
Sisteminga	1.8	58.1	40.1
Reikšminga	25.5	43.6	30.9
Išsami	10.9	45.5	43.6
Pakankama	7.2	49.1	43.6

Informacijos pateikimo kriterijai (N= 147, %)

Kriterijai	Nesutinku- neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Suprantama	-	38.1	61.9
Sisteminga	54.4	55.8	38.8
Reikšminga	2.1	34.1	63.8
Išsami	3.4	53.7	42.8
Pakankama	11.6	53.1	35.3

Pedagogų nuomonė apie svarbiausios informacijos gavimas, pateikimą (N=55, %)

Svarbiausia informacija pageidaujama gauti (teikti)	Nesutinku- neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Trumpąja (SMS) žinute	23.6	52.7	23.6
Elektroniniu paštu	49.1	40.1	10.8
Grupės žiniatinklyje	41.8	58.2	0
Žodžiu	0	10.9	89.1

Tėvų nuomonė apie svarbiausios informacijos gavimą (N= 147, %)

Svarbiausia informacija pageidaujama gauti (teikti)	Nesutinku- neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Trumpąja (SMS) žinute	21.7	54.4	23.8
Elektroniniu paštu	51.7	38.8	9.5
Grupės žiniatinklyje	78.8	19.1	4.1
Žodžiu		38.1	61.9